פני משה על תלמוד ירושלמי ביצה

רבי משה מרגלית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פני משה על תלמוד ירושלמי ביצה

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פני-משה-על-תלמוד-ירושלמי-ביצה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 15
הלכה ה 17
הלכה ו 19
הלכה ז 21
הלכה ח 22
הלכה ט 23
הלכה י 24
הלכה יא 24
הלכה יב 25
פרק ב 26
הלכה א 26
הלכה ב 29
הלכה ג 30
הלכה ד 32
הלכה ה 34
הלכה ו 34
הלכה ז 35
הלכה ח 36
הלכה ט 37
הלכה י 37
פרק ג 39
הלכה א 39
הלכה ב 39
הלכה ג 40
הלכה ד 40
הלכה ה 42
הלכה ו 43
הלכה ז 45
הלכה ח 46
הלכה ט 47
פרק ד 47
הלכה א 47
הלכה ב 49
הלכה ג 51
הלכה ד 54
הלכה ה 56
הלכה ו 57
הלכה ז 58
פרק ה 58
הלכה א 58
הלכה ב 60
הלכה ג 66
הלכה ד 67
הלכה ה 68
הלכה ו 69
הלכה ז 69
הלכה ח 70

פרק א

הלכה א

מתני' **ביצה שנולדה בי"ט**. וב"ה אומרים לא תאכל. המסקנא בבבלי דטעמייהו דב"ה כדרבה וכדמוקי למתני' דבתרנגולת העומדת לאכילה מיירי ובי"ט שחל להיות אחר השבת עסקינן ומשום הכנה דקסבר כל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ונמצא שהגמר שנגמר בשבת מכין הוא לי"ט וכתיב והיה ביום הששי והכינו וסתם ששי חול הוא ואמרה התורה חול הוא שמכין לשבת וכן לי"ט די"ט נמי קרוי שבת כדכתיב בפ' אמור שבתון גבי י"ט אבל אין י"ט מכין לשבת ולא שבת מכינה לי"ט והאי קרא דוהכינו על כרחך בא להשמיענו דאפי' הכנה בידי שמים כגון ביצה הויא הכנה ואסורה דאי על הכנה בידי אדם קאמר ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום הא בהדיא כתיב קרא אחרינא אשר תאפו אפו וגו'. ודוקא סעודות שבת ודי"ט דחשיבי הוא דבעיא הזמנה והזמנתן בחול אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה הלכך באחד בשבת דעלמא לית לן למיסר ביצה דאיתילדא ביה הואיל ונגמרה בשבת משום דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זימון מבעוד יום ואסרו חכמים ביצה שנולדה בכל י"ט גזירה משום י"ט שאחר השבת וכן ביצה שנולדה בכל שבת אסורה גזירה משום ביצה בשבת שאחר י"ט וכשם שאסור לאכלה כך אסור לטלטלה ואם נתערבה אפי' באלף אסורה משום דדבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל במין במינו והרי למחר יותרו הכל. ושבת וי"ט הסמוכין זה לזה ביצה שנולדה בזה אסורה בזה וכן בשני י"ט של ר"ה משום דכקדושה אחת הן אבל בשני י"ט של גליות דממ"נ אחד מהן חול ביצה שנולדה בזה מותרת בזה. וביצה שהיא ספק אם נולדה בי"ט או בחול אסורה:

גמ' **מ"ט דב"ש מוכנת היא על גב אמה**.כלומר בתרנגולת העומדת לאכילה מיירי ומכיון שהתרנגולת אינה מוקצית ביצתה נמי תאכל שהיא מוכנת אגב אמה:

מה טעמון דב"ה. אי הכי מ"ט דב"ה הרי אוכלא דאפרת היא:

נעשית כמוקצה שיבש ולא ידע בו וכו'. כלומר שאני גבי ביצה דלא ידע בה מאתמול דהיום היא שנולדה ונעשית כתאנים וענבים ששטחן לייבשן ולהעשות גרוגרות וצימוקין דאילו מוקצה כה"ג שייבש ולא ידע בו שנתייבש שמא אינו אסור בתמיה דאע"ג שכבר נתייבש וחזי לאכילה מ"מ הואיל ולא ידע הרי כבר אסחי דעתיה מיניה וה"נ בביצה כן דאסחיה דעתיה ממנה והואיל ולא ידע שתלד היום אסורה:

והא תני בתוספתא רפ"ק השוחט וכו' בי"ט. ושם ל"ג אע"פ. ואמאי מותרות ליחוש שמא אם לא שחטה היתה נולדת היום ואת אמרת דנעשית כמוקצה שיבש:

ר"ח ור' מנא. תרוייהו מתרצי טעמא דהתוספת' דלא דמיא לנולד ומר מפרש משום דלא דומה טעם אכילתה של הביצה כשנמצאת מבפנים לטעם אכילתה כשיצאת מבחוץ. ואידך מפרש לפי שאינה נגמרת שתהא ראויה ליצירת אפרוח ממנה עד שתצא לחוץ והלכך אף ב"ה מודו בה דהוה כאוכלא דאפרת:

מה הן בחלב. אלו בצים גמורות שנמצאו אם מותר לאכלן בחלב:

נאמר. דכך הדין אם היו מעורות לגידין כבשר חשיבי ואסורות בחלב ואם לאו מותרות:

הכל מודים בביצה שיצא רובה מעי"ט. וחזרה במיעיה וילדתה בי"ט שהיא נאכלת בי"ט דהויא כאלו נולדה מאתמול ובמאי פליגין ב"ש וב"ה בשיצא מיעוטה וכו' כלומר אפי' התחילה לצאת מבעוד יום אבל לא יצא אלא מיעוטה בהא נמי פליגי דמיעוטא שיצא מעי"ט לא חשיבא:

כשם שהיא אסורה וכו'. תוספתא היא שם:

מה. בעיא היא דבעי הש"ס אי נימא דקתני נתערבה אפי' אחת באלף כולן אסורות כמ"ד ספק הכן אסור ביו"ט ברם כמ"ד ספק מותר מה הוא דאפשר דפליג נמי בנתערבה באחרות דכל אחת ואחת ספיקא הויא. וספק מוכן פלוגתא היא לקמן פ"ג בהלכה ב':

מודה הוא וכו'. כלו' דמהדר הש"ס דלא היא דאפי' למ"ד ספק מוכן מותר מודה הוא הכא שהוא אסור כדמסיק ואזיל:

נשרין. כלו' פירות הנושרין מן האילן וספק אם מהיום נשרו או מאתמול בזה ובכיוצא בזה הוא דפליג דלא אתחזק איסורא ותלינן דמאתמול נשרו כולן ברם הכא בנתערבה באחרות יש כאן אחת לאסור בודאי והיא מוכחת לחוש על כולן דעל כל אחת ואחת חיישינן שמא היא שנולדה היום ולא שייך כאן ביטול ברוב מכיון דדבר שיש לו מתירין הוא:

מהו תאכל היא ואמה. וכי היתירא באמה אתא לאשמעינן ומפרש דה"ק אם היתה אמה מוכנת לשחיטה תהא מותרת אגב אמה ואם לאו אסורה. ופריך וכי אין כל התרנגולים מוכנין לשחיטה הן:

אמר ר' בא. ה"ק תאכל היא בהכינה של אמה ומשום דסתם תרנגולת לשחיטה ולגדל ביצים קיימא ואם נשחטה אמה היום הוברר הדבר דמוכנת לשחיטה היתה ואז תאכל גם הביצה בהכינה של אמה:

עגל שנולד ביו"ט מותר. ולא דמיא לביצה שאסורה משום מוקצה לפי שהעגל מתיר עצמו בלידתו ולהיות נשחט מה שלא היה לפני לידתו וכיון דאיתקן לשחיטה איתקן נמי לענין מוקצה:

ר"ז בעי. עלה דמעתה נימא נמי דמדברי' תהא מותרת לשחטה ביו"ט ואנן תנן בשלהי מכלתין אין משקין ושוחטין את המדברית משום מוקצה. ואמאי הרי מיהת מתרת עצמה לאכילה בשחיטה ואזדא ליה נמי איסור מוקצה וכן צבייה שבאת לידו בי"ט תהא מותרת ולא תיאסר משום מוקצה לפי שהיא מתרת עצמה לאכילה בשחיטה בתמיה:

חזר ר' זעירא ואמר. דטעמא אחרינא איכא הכא להתיר עגל שנולד ביו"ט ולא דמי לביצה לפי שהעגל מאתמול הוא גומר כלומר שהרי היה יכול להיות נולד יום או יומים קודם י"ט וא"כ לא אקציי דעתיה מיניה ברם הכא בביצה אי אפשר שתלד עד שתהא הביצה נגמרת ובו ביום נגמרה בו ביום נולדה ויש כאן איסור מוקצה:

אמר ר' בא אתייא. האי טעמא דר"ז לחלק בין עגל לבין ביצה כמ"ד הבהמה יולדת לחדשים מקוטעין דבהמה גסה טהורה יולדת לט' חדשים כדאמר בהאי תלמודא בפרק החולץ בהלכה י"א ופליגי התם אם יולדת נמי לחדשים מקוטעין או לשלימין דוקא ומילתא דר"ז לא אתיא אלא כהאי מ"ד דיולדת ג"כ למקוטעין וכשנכנסת לחדש התשיעי ראויה היא שתלד בכל יום ויום ודעתיה על הולד אבל כמ"ד בהמה יולדת לחדשים מסויימין וט' שלימין בדוקא א"כ הגע עצמך דבכה"ג שסיים לו היום אימתי שעלה עליה הזכר ולא כלו תשעה חדשים שלימין עד בו ביום שנולד העגל והוא יו"ט והשתא איכא איסור מוקצה עליה ודמי לביצה שבו ביום נגמרה ובו ביום נולדה ואנן סתמא אמרי' עגל שנולד בי"ט מותר ומשמע דבכל גווני מותר ושמעינן השתא דלא אתיא מילתיה דר"ז אלא כמ"ד הבהמה יולדת לחדשים מקוטעין:

גוזל שנולד ביו"ט וכו'. כדלעיל גבי עגל. ופריך לא כן תני בברייתא ביצים שריקמו וכו' ואפי' שחטן אסורין משום שקץ :

תיפתר. דמיירי באלין דנפקין מקליפתן ועם כנפיהון עליהן:

ר' אבהו וכו' שאיל. על האי ברייתא ששנינו כל שתשמישו ביום וכו' כהאי התיבון דלקמיה:

הרי התרנגולת וכו'. והיא יולדת בין ביום ובין בלילה כדאשכחן דלפעמים יולדת בלילה:

שנייא היא. היכא דיולדת בלילה שכן היא יולדת לפעמים בלא זכר אלא בספנא מארעא ודוקא אותה יולדת היא אף בלילה:

עגל שנולד מן הטריפה בי"ט מותר. דאע"ג דלא שייך כאן לומר דמוכן אגב אמו הוא אפ"ה מותר דנעשה כדבר מוכן שטמון בדבר שאינו מוכן וכשיוצא ממנו נשאר הוא מוכן:

תמן תנינן. בפ"ה דעדיות:

ביצת נבילה אם יש כיוצא בה נמכרת בשוק. שקליפתה קשה ונגמרת כשאר ביצים הנמכרות בשוק מותרת כדברי ב"ש וכו'. וגרסי' לסוגיא זו בפ"ב דע"ז בהלכה ז':
גמורה היתה. דמאחר שנמצאת נגמרת אמרינן גמורה היתה עד שלא נעשית נבילה:
מעתה אפילו אין כיוצא בה וכו'. דנימא נמי שנתהווה בה הביצה קודם שנתנבלה:
אם אומר את כן וכו'. כלומר באין כיוצא בה נמכרת אין להקל שמכיון שלא נגמרה הויא כבני מעיה וקשורה בשלל של ביצים ולא נתיר שלל של ביצים של נבילה:
וב"ש כמשנה אחרונה וב"ה כמשנה הראשונה. כצ"ל כלומר בתמיה דלמאי דחזינן דב"ש וב"ה פליגי בכיוצא בה נמכרת בשוק וב"ה אוסרין א"כ דברי ב"ה אזלי כמשנה הראשונה דע"ז שם דאסרו להעמיד הגבינה בקיבת נבילה דכגופה הואי וקס"ד דקיבה וביצה חדא דינא אית להו וקשיא דהרי חזרו בהן כדלקמיה ומשנה האחרונה לאו כגופה חשיבא היא:
דאמר ר' חייה בשם ר' יוחנן וכו'. כלומר משנה ראשונה ואחרונה מאי היא דאמר ר"ח וכו' וכדמסיק לקמן:
בראשונה היו אומרים אין מעמידין לא בקיבת הנבילה. של ישראל ולא בקיבת הנכרי ומטעמא דקיבת הנבילה כגופה חשיבא:
חזרו לומר. במשנה אחרונה:
מעמידין בקיבת הנבילה. של ישראל דסבירא לן דקיבה פירשא בעלמא היא אבל אין מעמידין בקיבת הנכרי משום דסתם שחיטת הנכרי לע"ז היא ובע"ז אפי' פירשה אסור:
שמואל בר אבא בעי. על הא דר' חייה בשם ר' יוחנן מאי האי דקאמרת בענין קיבת הנכרי הא האי מילתא כר"א דפ"ב דחולין היא דאזלא דקאמר סתם מחשבת עכו"ם לע"ז והרי סתים לן תנא לעיל בפ"ב שם דלא כר"א. דתנינן שם בהלכה ג' בשר הנכנס לע"ז מותר ואמרינן התם זו להוציא מדברי ר"א שאומר מחשבת נכרי לע"ז:
ר' יוסי בשם ר' יוחנן. אמר הכין ודלא כר' חייה בשמיה אלא ה"ק בראשונה וכו' חזרו לומר מעמידין בין בקיבת הנבילה בין בקיבת הנכרי וכלומר לפי משנה הראשונה היו שניהן שוין לאיסורא ולפי משנה האחרונה שניהן שוין להיתירא דסתם מחשבת נכרי לע"ז לא אמרינן:
לשון מתניתא. דפרק כל הבשר מסייעא לר' חייה בר בא דקאמר למשנה אחרונה אין מעמידין בקיבת הנכרי ששנינו שם קיבת הנכרי וקיבת הנבילה אסורה אלמא דקיבת נכרי לחוד ושל נבילה לחוד ואי טעמא דשל נכרי נמי משום נבילה הויא למה לי למיתני תרוייהו אטו לא ידעינן דשחיטת נכרי נבילה היא אלא דאשמעינן דשל נכרי טעמא

אחרינא נמי איכא ואף משנה אחרונה דסברינן דפירשא בעלמא היא מ"מ של נכרי אסורה משום לתא דע"ז וכר"א והיינו דקאמר לשון מתניתא מסייעא לר' חייה בר בא דאפי' למשנה אחרונה חיישינן בשל נכרי מטעמא דאמרן:

כמשנה ראשונה כשירה שינקה מן הטריפה וכו'. מילתא אחריתא היא ואגב דמייתי רישא דהך מתני' מפרש לה לכולה ועוד דשייך נמי למסקנת הקושיא וב"ה כמשנה ראשונה בתמיה. וכלומר דהא חזינן דקתני בהאי מתני' כמשנה ראשונה והדר קתני כמשנה אחרונה כדמפרש ואזיל:

כמשנה ראשונה. כלומר רישא דמתני' דקתני קיבת נבלה אסורה אלמא לא כפירשא בעלמא אלא כגופה חשיבא זהו כמשנה ראשונה:

כשירה שינקה וכו'. וכן הא דקתני ברישא דסיפא כשירה שינקה מן הטריפה קיבתה אסורה אלמא דמה שהוא בתוך הקיבה לאו כפירשא היא אלא כחלב ממש חשבינן ליה נמי כמשנה ראשונה אתיא וקודם חזרה נשנית דאכתי לא הוה אמרי דכפירשא בעלמא היא:

וטריפה כו'. והא דקתני בסיפא דסיפא וטריפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת ולא אמרי' כגופה חשיבא זהו כמשנה אחרונה שלאחר חזרה ורישא וסיפא קודם החזרה נשנית ומשנה לא זזה ממקומה. שמעינן מיהת השתא שחזרו ממשנה ראשונה וקבעו להלכה כמשנה אחרונה והדרינן להקושיא דלעיל דב"ש כמשנה האחרונה וב"ה כמשנה הראשונה בתמיה הרי חזרו ממשנה הראשונה והיכי נשנית בעדיות להא דב"ה כוותה:

ואפילו דיסברון וכו'. כלומר דמשני דלא כדס"ד דקיבה וביצה דמיין אהדדי דלאו מילתא היא אלא דמצינן לאוקמי להא דב"ש וכן להא דב"ה כמשנה האחרונה בקיבה ולא קשיא מידי דשאני קיבה מביצה דביצה גידולי גופה היא ובהך סברא פליגי דב"ש סברי הואיל כיוצא בה נמכרת בשוק לאו כגופה ממש חשבינן לה ואם אין כיוצא בה נמכרת אז הוא דהויא כגופה וב"ה סברי אפי' כיוצא בה נמכרת מ"מ גידולי גופה היא שנתגדלה במעי נבלה ואע"פ שלא נגמרה לגמרי מיהת מקצת גידוליה בנבילה היא וכנבילה חשיבא אבל קיבה ממקום אחר באת ובין לב"ש ובין לב"ה אמרינן דלאו כגופה חשיבא דכפירשא בעלמא הבאה לה ממקום אחר היא ותרוייהו כמשנה האחרונה ס"ל:

ואתייא. הא דאמרן כהאי דאמר ר' יוסי בר בון בשם ר' יוחנן וכו':

שביקעו להם זאבים. שדרסום ואסרו אותם משום דרוסת הזאב ואף על פי כן התירו קיבותיהם וכך אמרו דלא דמיא קיבה לביצה:

נולדה בי"ט וכו'. תוספתא היא שם:

היא המחלוקת. במקומה עומדת ולב"ה נולדה בזה אסורה בזה:
ר' חנינא הורי לציפוראיי וכו'. בספיחי חרדל הא דתנינן ברפ"ט דשביעית ר' יהודה אומר ספיחי חרדל מותרין בשביעית שלא נחשדו עליהן עוברי עבירה להיות זורעין או משמרין אותן בשביעית. ובביצה כר' יהודה היינו ר' יהודה דתוספתא דאמר משום ר"א דעדיין היא מחלוקת וי"ט ושבת הסמוכין זה לזה אסרו ב"ה בזה מה שנולד בזה:
עאל ר' יוחנן ודרש להיך. לאנשי ציפורי כרבנן דהכא דהת"ק דהתוספתא דנולדה בזה מותרת בזה לדברי הכל וכרבנן דתמן בשביעית דס"ל התם כל הספיחין אסורין:
וגרסי' להאי סוגיא בשביעית שם ובפ"ג דעירובין בהלכה ו'. מן קומוי וכו'. מפני אלו שני דברים ירד ר' יוחנן מצפורי והלך לו לטיבריה ולא היה רוצה לדור בציפורי משום הוראת ר' חנינה דחרדל וביצה ואמר מה זה שהביאו לי להדין סבא דמה דאני שרי בביצה וכרבנן דהתוספתא דלעיל והוא אסר וכר' יהודה דעדיין מחלוקת במקומה עומדת ומה דאנא אסר בספיחי חרדל וכרבנן דשביעית והוא שרי וכר' יהודה:
אתא עובדא קומוי ר' יסא. בביצה שנולדה בשבת אם מותרת בי"ט שלאחריה ובעא מיעבד כר' יוחנן דס"ל כרבנן שלא נחלקו ב"ה בנולדה בזה שמותרת בזה:
כד שמע. ר' יסא דרב ור' חנינא תרוייהון פליגין על ר' יוחנן:
שרע מיניה. הסיר ומנע עצמו מזה:
דאיתפלגון. והיכא איתמר הא דרב ור' חנינה אהא דפליגין בשירי פתילה וכו' שכבו בשבת מהו להדליתן בי"ט שלאחריו אם אסור משום מוקצה או לא:
מה אפכן לה פתילה גבי ביצה. מה זה שהם מהפכין ומחזרין לדמות דין פתילה לדין ביצה. ובעירובין גריס מה מכפלה פתילה גבי ביצה והיינו הך. דהא שאני ביצה דנולד הויא אבל פתילה הרי היא אותה בעצמה שהדליקו בה בשבת אלא שכבתה ונשתייר בה וכן מדורה ושמן:
א"ל מן מה. דאנן רואין דרבנן מדמיין לה והן רב ור' חנינה שאוסרין בפתילה כמו בביצה ור' יוחנן דמתיר בפתילה מתיר נמי בביצה:
הדא אמרה היא הדא היא הדא. שדין אחד להם:
משם ארבעה זקנים אמרו וכו'. איידי דאירי בהאי ענייא מסיק לה לכולא מילתא כדגריס בעירובין הנאכל עירובו בראשון וכו'. התם במתני' פליגי ר"א וחכמים בי"ט הסמוך לשבת ר"א אומר מערב אדם שני עירובין וכו' דס"ל שבת וי"ט שתי קדושות הן וחכמים אומרים וכו' ועלה קאמר שם דמשום ד' זקנים אמרו אם נאכל עירובו בראשון

הרי הוא כבני עירו בשני שאין עירובו לשני וקאמר רב הלכה כד' זקנים אלמא ס"ל שתי קדושות הן:

מחלפא שיטתיה דרב דתמן. בעירובין עבד לה שבת וי"ט שתי קדושות והכא בשירי פתילה עבד לה קדושה אחת:

דאיתפלגון וכו'. כדלעיל ואסר רב. והתם משנינן לה דלחומרא עבדינן בתרוייהו:

הכל מודים. אפי' ב"ש מודים בנשרין. פירות הנושרין מן האילן בי"ט שהן אסורין:

מה בין נשרין מה בין בצים. לב"ש. והשיב לו לא דמי דאלו נושרין באמותיהן כשהן מחוברות באילן שמא אינן אסורין בתמיה ואלו בצים במעי אמן שמא אינן מותרות שהרי לד"ה השוחט את התרנגולת ומצא בה בצים גמורות מותרות כדלעיל וא"כ מוכנין הן אגב אמן:

מעתה. לב"ה דקי"ל כוותייהו דלא שרו אגב אמה נימא נמי נולדה בי"ט לא תאכל בשבת וכו' ואמאי קאמר הת"ק דהתוספ' דלעיל בי"ט ושבת הסמוכין דלד"ה נולדה בזה מותרת בזה:

א"ל וכיני. וכן אתה אומר בתמיה:

לא דייך וכו'. דאפי' בי"ט עצמו לא אסרו ב"ה אלא משום חומרא בעלמא כדקאמר טעמייהו בריש ההלכה נעשה כמוקצה שיבש ולא ידע בו:

ר' ירמיה בעי עיטורי סוכה. שעיטרה בקרמים וסדינין מה הן לאחר שבעה אם מותרין הן ביום טוב האחרון:

חזר ר' ירמיה ואמר. דמסתברא כל שבעה הן בטלין על גב סוכה ואסורין בהנאה ומכאן ואילך כמוכנין הן דלא איתסרו אלא בשבעת ימי הסוכה:

אמר ר' יוסה. דלא היא דכל שבעה קדושת סוכה חל עליהן ומוקצין הן למצות סוכה ומכאן והילך בי"ט האחרון קדושת י"ט עליהן כלומר מחמת קדושת י"ט אסורין הן שהרי בין השמשות די"ט האחרון אכתי מוקצין משום קדושת סוכה הן דאי איתרמי ליה סעודתא בעי' למיתב בה ומיגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצו לכולא יומא:

מה אתא מישאול י"ט שחל להיות ערב שבת. כלומר ואם באת לשאול ולהסתפק הכי היא דבעית למישאל אם י"ט האחרון חל להיות ע"ש מה הן בשבת:

כמ"ד שתי קדושות הן. כלומר וכן צריך אתה לשאול אי קי"ל כמ"ד י"ט ושבת הסמוכין זה לזה שתי קדושות הן והאסור בזה מותר בזה וא"כ עיטורי סוכה מותרין הן בשבת שאחר י"ט או דילמא קדושה אחת הן ואסורין אף בשבת שלאחריו:

הלכה ב

מתני' **ב"ש אומרים שאור בכזית**. בגמרא דהתם מסיק דלענין אכילה כ"ע לא פליגי דזה וזה בכזית מדפתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת לומר לך זהו שאור וזהו חמץ כשיעורו של זה כן של זה כי פליגי לענין ביעור ב"ש סברי מדכתב רחמנא לתרוייהו שאור וחמץ ולכתוב חמץ שאין חימוצו קשה ואפ"ה חייב לבער ק"ו לשאור שחימוצו קשה אלא ש"מ דלענין ביעור שיעורו של זה לא כשיעורו של זה ולא ילפינן ביעור מאכילה וב"ה סברי דילפינן ביעור מאכילה. והני תלת מילי מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה גבי י"ט לפיכך תני להו הכא גבי הדדי:

גמ' **לא שנו**. דפליגי ב"ש בחמץ אלא לביעורו וכו'. כדפרישית במתני':

בין לביעור בין לאכילה כזית. לפרש לדברי ב"ה קאי דלא תימא הואיל דר' יוסי בן חנינה מפרש דפלוגתייהו בביעור הוא ועל זה קאמרי ב"ה זה וזה בכזית. אבל באכילה לב"ה שאור מחייבי אף בפחות מכזית דהואיל וחימוצו קשה מחמירי ב"ה בשאור יותר מבחמץ לענין אכילה כדאשכחן דמחמירי גבי חמץ לענין ביעור ה"נ מחמירי גבי שאור לענין אכילה הלכך קמ"ל דלב"ה בין לביעורו בין לאכילה כזית בין שאור ובין חמץ:

מן הן שמע רבי וכו'. דרך כבוד אמר לר' חזקיה אם שמע כך וממי שמע לו זה בשם ר' יוחנן:

ואף אנן אמרין. כן דר' אבהו קיבל זה מר' יוחנן ומוכרח הוא לב"ה דאם לא כן אלא דמחמירין ב"ה באכילה בשאור אם כן קשיא ניתני בריש כריתות שלשים ושבע כריתות בתורה דקתני התם ל"ו כריתות וקחשיב האוכל חמץ בפסח ואם איתא דשיעורו של שאור חמיר באכילה מבחמץ א"כ ה"ל למיתני האוכל כזית חמץ בפסח וכחצי זית שאור אלא ודאי דשיעורן שוה לב"ה אף לאכילה וקתני האוכל חמץ ושאור נמי במשמע משום דשיעור אחד להן:

הלכה ג

מתני' **השוחט חיה ועוף בי"ט**. לישנא דהשוחט הוה משמע בדיעבד ומדקתני סיפא ומודים שאם שחט וכו' מכלל דרישא לאו דיעבד הוא הלכך מפרש התם בגמרא דה"ק הבא לשחוט חיה ועוף בי"ט ונמלך בב"ד כיצד יעשה. בש"א ב"ד מורין לו שישחוט לכתחלה ויחפור בדקר שיש לו נעוץ והכינו מבעוד יום וכלו' שיעקור אותו ממקום נעיצתו ויעלה עפר ויכסה ודוקא כשהוא נעוץ בעפר תיחוח שראוי לכיסוי שאינו מחוסר כתישה:

וב"ה אומרים לא ישחוט. לכתחלה אא"כ היה לו עפר מוכן שמותר לטלטלו:

ומודים שאם עבר ושחט שיחפור בדקר. שהכין בעפר תיחוח ויכסה:
שאפר כירה מוכן הוא. מילתא באנפי נפשה היא ולאו אפלוגתייהו קאי וה"ק ואפר כירה מוכן הוא. שאם יש לו אפר כירה אינו צריך הזמנה דדעתו עליה. ולא שנו אלא שהוסק מעי"ט אבל הוסק בי"ט אסור דלאו דעתיה עליה מאתמול ואם היה רמץ חם שראוי לצלות בו ביצה אע"פ שהוסק בי"ט הואיל דחזי להפוכי ביה ולצלות בו שקיל נמי ומכסה בו:
גמ' **המבשל נבילה בי"ט אינו לוקה**. גרסי' להא לעיל בשבת פרק כלל גדול הלכה ב' עד מכל מקום הרי הוציא ציר ושם פירשתי:
זאת אומרת. מדקתני הכא גבי כיסוי שאפר כירה מוכן ש"מ שאינו מוכן אלא למצוה דלענין מצות כיסוי הקילו אף בסתמא ואמרי' דדעתיה עליה אבל לא לכסות בו שארי הדברים:
בשלא הכינו. בפירוש לעשות בו כל צרכו אבל אם הכינו מבע"י לכל צרכיו מכסין בו ומצוה כלומר מכסין בו לכל דבר הצריך לו כמו שמותר לו לכסות לכיסוי מצוה:
ואתייא כהאי דאמר ר' שמי. בשם ר' אחא דדרש בשם רב יהודה שאם הכינו למצות כיסוי בלבד אז אין מכסין בו אלא למצוה אבל אם הכינו לכסות בו צואה וכיוצא בה מכסין בו בין צואה בין למצות כיסוי וקמ"ל דבהכנה בלחוד סגי לכל דבר הצריך לו לכסות כמו דמהני הכנה לצורך מצות כיסוי:
ר' יוסי בר בון אמר. דאשכחן פלוגתא בהא רב זירא וכו' יש הכן לצואה דבהכנה לחוד מהני. ואחרינא אמר אין הכנה לצואה אלא שצריך לייחד לו מקום שיהא מונח בשביל כך:
ויכסה בו את הכוי. לדידך דאמרת יש הכן אפי' אם הוא שלא לצורך מצוה אלמה תנן פ' כיסוי הדם כוי אין שוחטין אותו בי"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואמאי לא יהא אלא כצואה הרי מכיון שיש לו אפר מוכן דבהכי מיירי דאי בשאין לו מאי איריא כוי שהוא ספק אפי' ודאי נמי לא וא"כ מ"ש מצואה:
א"ל כוי דרך בני אדם לטעות בו. שהרואה שמכסה את דמו בי"ט יאמר שהוא חיה ודאי ויבא להתיר חלבו אבל צואה מה יש לטעות בה:
א"ל אם את אומר כן. דהואיל דליכא מידי למיטעי בה מותר א"כ אפי' הכנה בלחוד בשביל כך לא צריך אלא אף הוא חופר בדקר שיש לו נעוץ בשביל כיסוי הדם ומכסה בו ג"כ להצואה:
ותני. בתוספתא פ"ק כן. בנוסחא שלפנינו כתוב כאית תניי תני אין מכסין:

מ"ד מכסין לשעבר. אם שחט כבר מותר לכסות ומ"ד אין מכסין בבא לישאל אם לכתחלה ישחוט על מנת לכסות בעפר זה אין מורין לו היתר ולא פליגי:
תני. בתוספתא שם:
מה אם מילה וכו'. כלומר שהרי ק"ו הוא ממילה וכו'. ופריך ומותר לשחוט בשבת בתמיה ומאי האי דקאמר שאין כיסוי הדם ודאי דוחה את השבת והיכי משכחת לה:
ר' יוסי אמר לה סתם. ולא בשם ר' יוחנן ור' יוסי בר' בון קאמר לה בשם ר' יוחנן דמשכחת לה בשוחט לחולה ואין מכסין את הדם עד הערב:
מה ספק יש שם. דקאמר והרי ספיקו דוחה י"ט אם על ספק שהיום ר"ה או למחר קאמר מה נפשך מותר אם יום חול היום יתקע דמה בכך ואם י"ט היום א"כ מצותו בכך ויתקע ומשני ר' חנינה בשם ר' אחא דבאנדרוגינוס שתקע קאמר שהוא ספק אם חייב בשופר ואעפ"כ תוקע וכדתני כן בתוספתא דר"ה פ"ב דמוציא את מינו:
ר' יוסי בעי. עלה דמפרש ר' אחא באנדרוגינוס הוא דקאמר דא"כ מאי האי בדא דתני התם אין לו תשובה בתמיה וכלומר במה דסיים שם דעל האי דאמרו לו שופר שבגבולים יוכיח שאע"פ שאין ודאי דוחה שבת ספיקו דוחה יו"ט וה"ה לכיסוי הדם שאע"פ שאין ודאו דוחה שבת ספיקו יהא דוחה י"ט גריס עלה שם שהשיב ר' אלעזר בנו של ר"א הקפר על הק"ו ממילה דמעיקרא דדינא פירכא דמה למילה שאין ספיקה דוחה י"ט שאין ודאה דוחה את לילי י"ט. והכא דגריס ודאה דוחה את לילי י"ט בלשון בתמיה מיתפרשא וכי ודאה דוחה לילי י"ט והלא אינה נוהגת אלא ביום. תאמר בכיסוי הדם שודאו דוחה את לילי יו"ט והואיל וכו' דין הוא שיהא ספיקו דוחה י"ט ועלה קאמר ר' אבא שם זה א' מארבעה דברים וכו' והשתא לר' אחא דמפרש דספיקו דוחה י"ט דקאמרי על שופר שבגבולין היינו באנדרוגינוס א"כ אמאי קאמר ר' חייה שזה אחד מד' ק"ו שאין עליו תשובה עד שהשיב ר"א בנו של ר"א הקפר והרי בלאו הכי יש עליו תשובה דהא שופר שבגבולין יוכיח דבשלמא אם אנו מפרשים דהאי ספיקו דוחה י"ט דשופר בספק י"ט ספק חול היא דקאמרי שפיר קאמר ר' חייה דהאי ק"ו אין לו תשובה דהאי שופר יוכיח מיפרך פריכא היא וכדאמרי ממ"נ יום חול הוא יתקע וכו' אלא לר' אחא קשיא:
וקמת. האי מילתא במקומה בלי הכרעה וכמה דצרכת וכו' כמו שהיה ספק בדבר זה לרבנן ראשונים ונשאר קושיא בידם אם הק"ו ממילה מיפרך היא וא"כ קשיא לידחי ספק כיסוי הדם לי"ט או לא וכן נשאר הספק הזה לרבנן אחרונים והקושיא בידם:
על דעתיה דר' אחא וכו'. לפי פירושו של ר' אחא דהאי ספיקו דוחה י"ט דשופר באנדרוגינוס הוא דקאמר א"כ למדנו דהא דקתני אנדרוגינוס מוציא את מינו אפי'

לכתחלה מוציא שהרי האי יוכיח על הק"ו ממילה קאי דבעי למימר דכיסוי הדם יהא ספקו דוחה י"ט לכתחלה ואע"פ שאין ודאי דוחה שבת כמו השופר שבגבולין דספיקו דוחה י"ט והיינו נמי לכתחלה. אבל על דעתיה דר' יוסי שהקשה על פירושו של ר' אחא ולא בעי לפרושי באנדרוגינוס איכא למימר דהא דקתני מוציא את מינו לשעבר הוא והיינו בדיעבד דוקא אם תקע להוצא את מינו יצא אבל לכתחלה לא:

ומודים וכו' הדא דאת אמר שאפר הכירה מוכן הוא ומכסה בו באפר שהוסק מערב י"ט אבל באפר שהוסק בי"ט כנולד הוא דמעיקרא הוה עצים והשתא אפר לא יכסה בו אלא יחפור בדקר שיש לו נעוץ מבעוד יום ויכסה בו:

בד"א בשלא שחט. עדיין אלא שבא לשאול אומרים לו שאם אין לו אפר שהוסק מעי"ט אל ישחט אבל אם שחט ויש לו אפר שהוסק היום ואין לו דקר נעוץ מבעוד יום מה יעשה וקאמר הש"ס מוטב שיטול מאפר שהוסק בי"ט שאינו אלא משום מוקצה ונולד ואל יחפור בדקר ויכסה דדמי למלאכה בי"ט:

חברייא אמרין. דלא איכפת לן בהא ואם ירצה יחפור בדקר ויכסה לפי שמצות עשה של כיסוי הדם דוחה למצוה בל"ת של י"ט והיינו טעמייהו דב"ה דמודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה:

על דעתיה דר' יונה דהוא אמר וכו'. פלוגתייהו דר' יונה ור' יוסי לעיל בריש פ"ב דחלה ולקמן סוף פ"ג דנדרים:

אע"פ שאין כתובה בצידה. ממש או באותו ענין ניחא הא דחברייא אלא לדעתיה דר' יוסי דקאמר דבעינן דוקא שכתובה בצידה כמו לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך דמינה ילפינן דכל מצות עשה דוחה ל"ת מאי איכא למימר הא כיסוי הדם אינה כתובה בצידה דל"ת די"ט:

מכיון כו'. וקאמר דאפ"ה שרי שמכיון שהתחיל במצוה ושחט לשם שמחת י"ט אומרים לו מרק המצוה ותכסה הדם:

קערה שחקקה קוף. בי"ט מהו להשתמש בה משום מוקצה:

נעשה כמוקצה שיבש ולא ידע בו. הבעלים מאתמול דאסור כדאמרי' בריש פרקין וה"נ כן:

נעשה כטבל שתיקנו שוגג. בי"ט דאע"ג דאין מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט אם עבר ותיקנו מתוקן וה"נ כן:

מ"ד מותר מהו להשתמש ע"ג מקומה. כלומר אפי' למ"ד מותר להשתמש בהקערה מ"מ במקומה איכא למיבעי דאפשר אותו המקום שניטל ממנו הקערה כנולד הוא דמעיקרא

היה אותה חתיכה עליו. וקאמר הש"ס כך אנו אומרים אסור להשתמש ע"ג הקרקע בי"ט בתמיה ומאי תיבעי לך:

הלכה ד

מתני' **ב"ש אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך**. בבבלי איכא תרי לישני לרב חנן בר אמי בפירושא דפלוגתייהו ללישנא קמא בר"ה היא דפליגי דב"ש אסרו שהרואה אומר להטיח גגו הוא צריך וב"ה שרו דסברי שובכו מוכיח עליו שניכר שהסולם של שובך הוא אבל ברשות היחיד לכ"ע מותר וללישנא בתרא ברה"י הוא דפליגי לב"ש אסור דכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור וב"ה שרו אע"ג דבעלמא דינא הכי כאן התירו משום שמחת י"ט אבל בר"ה אפי' ב"ה מודו דאסור וכל זה דוקא בסולם של שובך אבל בסולם של עליה לכ"ע אסור בטלטול ואפי' בהטיה מחלון לחלון אסור:

ב"ש אומרים לא יטול. מיוני שובך ויוני עליה:

אא"כ נענע מבעוד יום ודוקא בבריכה ראשונה הוא דפליגי ב"ש שמדרך מגדלי יונים להניח בריכה ראשונה להיות צוות לאמה לפי שדרך היונים שיולדים בריכה בכל חדש וחדש והן שני גוזלות זכר ונקבה ומפסיקין בתקופת טבת וחוזרים ויולדים בניסן וקסברי ב"ש דחיישינן דילמא חייס אבריכה ראשונה והלכך בדבור בעלמא לא סגי דשמא כי אתא למישקל למחר מימלך וחייס עלייהו והוי טלטול שלא לצורך אבל משנענע וממשמש אותן מבעוד יום לשוחטן למחר תו לא חיישינן לאימלוכי ובית הלל סברי לא חיישינן לאימלוכי ובעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגי ואפילו בבריכה ראשונה אבל בבריכה שניה אפי' לב"ש בעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגי:

גמ' **יהודה בר חייה נפק לברא**. הלך מחוץ לעיר בין הכפרים:

ואקים תניי קומוי. העמיד תנא אחד לפניו ותני ליה הך ברייתא בד"א דב"ה מתירין בסולם של שובך וכו':

סולם של שובך אם עשה הוא מלאכתו מאתמול כחישין הן. כלומר דהיינו טעמא דשל שובך שרו ב"ה משום דניכר הוא שאינו עומד למלאכה שאם עושה בו איזה מלאכה אינו יכול מפני שהשליבות שלו כחישין הן חלושין ואינן סובלין משא אבנים כדי להעלותן ולתקן גגו והיינו דקאמר מאתמול כלומר שאינו מתוקן לכך לעשות בו מלאכה לא קודם י"ט ולא מעולם ולא אתי למיחשדיה ולומר להטיח גגו הוא דצריך אבל סולם של עליה שעומד הוא לעולם לכך ועושה בו מלאכתו מאתמול וכן כל יום ויום אתו למיחשדיה שיאמרו שהיום ג"כ שהוא רואה שגגו אינו מתוקן ומטלטלו כדי להטיח גגו והלכך אסור:

כחישין הן. על השליבות קאמר וכלומר שבזה ניכר שהוא של שובך וכדפרישית:
א"ר יוסי בר' בון וכו'. כצ"ל סולם של שובך אינו יכול לעמוד עליו ולעשות מלאכתו סולם של עליה יכול הוא לעמוד עליו ולעשות מלאכתו. וחילופי תיבות יש כאן בספרי הדפוס. ויש לפרש נמי לפי הכתוב לפנינו ולשון בתמיה הוא וכי זה יכול הוא לעמוד עליו בשעת מלאכה וזה אינו יכול לעמוד עליו. וכלומר דר' יוסי בר' בון נמי מפרש לטעמא דמחלקינן בין של שובך לשל עליה ומוסיף הוא בזה דלא צריך להאי דר' יעקב בר אחא שעומד מתחלה לכך אלא דהיינו טעמו כל שהוא ראוי לעמוד עליו ולעשות מלאכה חששו בו מפני מראי' העין שיאמר לעשות מלאכתו הוא צריך הלכך סולם של שובך שאינו ראוי לעמוד עליו ולעשות מלאכתו התירו בו לטלטלו משובך לשובך דליכא ביה משום מראית העין אבל סולם של עליה שחזק הוא ויכול לעמוד עליו ולעשות מלאכתו על הגג חששו בו ואסרוהו:
סולם של שובך וכו'. מילתא באנפי נפשה היא וכלומר הא דהתירו בסולם של שובך אע"פ שלפעמים משתמש הוא בו לעלות לעליה אפ"ה מותר וכן סולם של עליה אע"פ שלפעמים הוא עולה בו לשובך אסור דבתר מילתא שעומד לכך אזלינן:
ב"ש אומרים לא יטול וכו'. מחלפה שיטתון דב"ש דתנינן תמן. לקמן ספ"ד ועוד אמר ר"א וכו' ויאמר מכאן אני אוכל למחר אלמא דבהזמנה בעלמא סגי:
וכי ר"א לאו שמותי הוא. בתמיה הלא מתלמידי ב"ש הוא והכי אמרינן בכל מקום דר"א מב"ש הוא א"כ ס"ל לב"ש הכי ואמאי אמרו כאן לא יטול אא"כ עשה מעשה ונענע מבעוד יום:
חומר הוא בדבר שיש בו רוח חיים. דמוקצה דבעלי חיים חמיר טפי שמוקצה הוא ביותר ולפיכך עד שינענע בידו מעי"ט:
ב"ה אומרים וכו'. ופריך אכתי מחלפה שיטתון דרבנן דתמן דפליגי אדר"א ואומרים עד שירשום ויעשה סימן ויאמר מכאן ועד כאן אני אוכל למחר ונהי דמחמרי מדר"א מיהת סברי דבסימן מכאן ועד כאן סגי אע"פ שאינו פורש אלו הפירות ואלו הפירות אני אוכל למחר והכא קסברי ב"ה דמיהת צריך שיפרוט ויאמר זה וזה אני נוטל והא רבנן דר"א לא פליגי אדב"ה:
ומשני עוד אינון אית להון וכו'. כלומר דודאי גם לרבנן צריכין אנו לסברא זו דחומר הוא בבעלי חיים יותר מבמוקצה דפירות מיהו בהא פליגי דלר"א יש ברירה ולרבנן אין ברירה:

אמר ר' יוסי בר' בון. כך היה מנהגו של לוי שהיה מקיש על שובכו מבעוד יום ואמר יזכה לי שובכי למחר מה שארצה ליטול ממנו דס"ל שא"צ לפרוש ולומר זה וזה אני נוטל:

הלכה ה

מתני' **זימן שחורים ומצא לבנים וכו'**. בגמרא התם פריך פשיטא ומשני דה"ק זימן שחורים בקן זה ולבנים בקן זה ולמחר השכים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים מהו דתימא הני אינהו נינהו ואיתהפוכי איתהפוך קמ"ל דאימא הנך אזדו לעלמא והני אחריני נינהו ומשום דספק היא וכל ספק מוכן אסור:

שנים ומצא שלשה. דממ"נ איכא חד דמערב בהו אסורין כולן וליכא למישרינהו משום ביטול ברוב דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי ועוד דדבר שיש לו מתירין הוא לאחר י"ט ואפי' באלף לא בטיל:

שלשה ומצא שנים מותרין. דאמרי' האחד הלך והשנים נשארו ולא אמרינן כשם שהאחד הלך כך הלכו כולן והני אחריני נינהו ומשום דגוזלות עבידי דמנתחי אהדדי ואפי' כשהן מקושרין הלכך אמרינן דהני אינהו נינהו וחד מינייהו אזיל לעלמא:

בתוך הקן. זימן אותן שבתוך הקן ומצאם לפני הקן ובתוך הקן לא מצא כלום הרי אלו אסורין:

ואם אין שם אלא הן. שאין באותו שובך אלא קן אחד:

הרי אלו מותרין. וכגון שהן מדדין ואינן יכולין לפרוח וקמ"ל שאע"פ שיש שם שובך אחר קרוב לו בתוך חמשים אמה אם אין אותו שובך שוה בשורה אחת של שובך אלא עומד בקרן זוית אין חוששין שמא הן מאותו שובך לפי שכל הגוזלות כל זמן שאינן פורחין אלא מדדין ברגליהן אינן מדדין אלא כנגד הקן שלהם בשוה ואם רואין קניהן כשהופכין לאחוריהן מדדין ואם לאו אינן מדדין:

גמ' **מתניתא דרבי**. דתני בתוספתא דמעשר שני פ"ה אם אמר לבנו הרי שם מאתים מעשר והלך ומצא מנה לא אמרינן דהמאתים ניטלו ומנה זו מעות אחרים הן ושל חולין אלא אמרינן מנה מונח ומנה ניטל והרי מנה זו מעשר וחכמים אומרים חולין דאמרינן מאתים ניטלו והני מעות אחריני נינהו ומתני' דקתני שלשה ומצא שנים מותרין לא אתיא אלא כרבי:

תמן תנינן. בסוף פ"ד דמעשר שני. וגרסי' להאי סוגיא נמי שם:

האומר לבנו מעשר שני בזוית זו ומצא בזוית אחרת הרי אלו חולין דאמרינן מעשר שני ניטל ומעות הללו חולין ואם אמר הרי שם מנה ומצא מאתים המנה השני חולין דלא

אמרינן דכל המעשר ניטל ואלו מעות אחרים הן אלא אמרינן מנה מעשר מונח והשאר היא חולין:

מאתים ומצא מנה הכל מעשר. דלא אמרי' המעשר ניטל הכל ואלו מעות אחרים הן אלא אמרינן מנה מעשר מונח ומנה ניטל וקאמר ר' יעקב דהאי מתני' נמי דרבי דהתוספתא היא:

חזר. ר' יעקב ואמר דמתני' דגוזלות דהכא דברי הכל היא דשאני גוזלות שדרכן לפרוח והלכך אפי' רבנן מודו דאמרינן האחד הלך והשנים נשארו אבל גבי מעות דניטלין הן ס"ל דאמרי' הכל ניטל והני אחריני נינהו וחולין הן:

והא תנא ר' חלפתא. דאין חילוק בדינא דמתני' דהכא בין הניח וזימן גוזלות ובין בביצים שאם זימן והניח שלשה ביצים ומצא במקומן שנים שמותרין הן ולא חיישי' דשמא אחריני נינהו ונולדו בי"ט הן והשתא על כרחך דטעמא לא הויא משום דעשוין לפרוח דהא לא שייכא בבצים אלא הוי דעל כרחך דמתני' דהכא דרבי היא:

אמר ר' יוסי וכו'. כלומר לעולם אימא לך דמתני' דהכא כדברי הכל היא דאתיא דתמן גבי מעשר אביו הוא שהניח ובנו הוא שמצא והלכך ס"ל לרבנן דהתם דאמרי' אביו בעצמו הוא שנטלן אח"כ ושכח מלומר לבנו והלכך אלו מעות שנמצאו הכל חולין הן ורבי ס"ל דאם איתא שאביו נטלן היה אומר לבנו ובהאי סברא הוא דפליגי התם אבל הכא הוא הניח והוא בעצמו מצא הלכך אפי' רבנן מודו דהשנים הנשארים הן הן הראשונים שהזמין ואחד מהן נשמט או נאבד ולפיכך הוא הדבר בגוזלות הוא הדבר בבצים דלא שייך למיחש כאן שמא ניטלו דאילו ניטלו היה ניטל כולן שהוא בעצמו המניח והוא בעצמו שמצא השנים הללו:

הורי ר' בא בר זבדא במעשר שני כהדא דרבי. כסתמא דמתני' התם דאמרינן מנה מונח ומנה מוטל ושאני מתני' דהכא וכדאמרן:

אמר רב יודן הדא דאת אמר. בסיפא דמתני' בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין דוקא כשהיו שם שתי קינין דחיישינן שמא מקן אחר באו לכאן והרי לא הזמין אותם אבל אם אין שם אלא קן אחד לא בדא אמרו אסורין דלא חיישינן דלמא מעלמא אתו. ופריך והא תנינן בהדיא אם אין שם וכו' ומאי קמ"ל רב יודן:

א"ר יוסי בר' בון. דממתני' לא שמעינן בהדיא דבקן אחד מותרין דאימא דה"ק אם אין שם אלא הן היינו אלא גוזל אחד או ב' גוזלות כפי שהזמין אי נמי אפי' בקן היינו שאין שם אלא קן אחד שחורים בלבד אלו שהזמין הלכך הוא דלא חיישינן למידי ואשמעינן

ר' יודן שאפי' אין לו סימן באלו שהזמין אם אין שם קן אחר דאיכא למיחש מאותו קן אחר באו לכאן מותרין דלא חיישינן דילמא מעלמא אתו:

גמ' **המלחם את התריסין**. כמו המחלם ומלשון הדר חלים הוא לפי שהן עשויין כמין שני פרקים ומחוברין ע"י ציר וכשמסלקן מפתח החנות פותח אותן ומפרקן ומניחן על העצים שלפני החנות ונותן עליהן הדברים שהוא מוכר וכשהוא מחזיר מחלים ומחבר אותן הפרקים בציר הקבוע באחד מהן ותוחבו בחור שבהשני ומחזירן לסגור את פתח החנות וגרסי' להא לעיל בשבת פ' הבונה בהלכה א' ושם לא גריס בי"ט אלא סתם המלחם את התריסין חייב משום בונה ובשבת קאי דאלו בי"ט אין כאן אלא משום לאו:

וקשיא. לשמואל וכי דבר שאם נשאו בשבת חייב חטאת יהיו ב"ה מתירין אף להחזיר לכתחלה בי"ט בתמיה:

התירו סופו מפני תחלתו וכו'. שאם לא יפתח אף הוא ממעט בשמחת י"ט שלא יהא מצוי לקנות דברים הצריכים להיום ומשום שמחת י"ט התירו חכמים:

אמר ר' אחא. דאיכא לשנויי ג"כ דכשאמר שמואל חייב בשמחזיר כל צרכו ותוקע הציר בחוזק וכי קשרו בית הלל להחזיר בעלמא ובלבד שלא יחזיר כל צרכו ולתקעו בחוזק:

כשאין שם פתח אחר. להחנות אבל אם יש שם פתח אחר בזה לא התירו לסלק ולהחזיר אלא משתמש הוא דרך אותו הפתח:

הלכה ו

מתני' **ב"ש אומרים אין מסלקין את התריסין בי"ט**. תריסין הן דלתות של חניות העשויות כמין תיבות כמו שיש לחניות של מוכרי בשמים ועומדות בשוק ואינן מחוברות לקרקע ובאותן דלתות סוגרין בהן אותן פתחי התיבות ולפעמים מסלקין אותן תריסין מפתח התיבה ונותנין עליהן הסממנין שבחנות:

וב"ה מתירין אף להחזיר. משום דבעי לאפוקי תבלין לצורך י"ט ואי לא שריית ליה לאהדורי לא יפתח אותן ואתי לאמנועי משמחת י"ט ובבבלי קאמר דבתריסין שאין להם ציר כלל כ"ע לא פליגי דשרי וכשיש להן ציר מן הצד כ"ע לא פליגי דאסור גזירה שמא יתקע וחייב משום מכה בפטיש כי פליגי בתריסין שיש להן ציר באמצע שהוא כעין בליטה ותוחבין אותה בחור שבאמצע דופן פתח החנות דב"ש סברי גזרינן ציר באמצע אטו ציר מן הצד דדמי לבנין וב"ה סברי לא גזרינן:

ב"ש אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר. עלי הוא יד של עץ גדול הרבה ועגול הוא שכותשין בו את הריפות וכיוצא בהן ואין נוטלין אותו בי"ט לחתוך עליו בשר הואיל ומלאכתו לאיסור:

וב"ה מתירין. שאף על פי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו:
לפני הדריסה. שידרסו עליו בני אדם שלא יהא נפסד:
ולא יגביהנו. לטלטלו לאחר הפשטתו:
וב"ה מתירין. דאי לא שריית ליה לא שחיט כדי שלא להפסיד את העור וממנע משמחת יו"ט:
ב"ש אומרים וכו' וב"ה מתירין. ומפרש לקצב עליו בשר לצורך י"ט הוא דב"ה מתירין הא שלא לקצב עליו בשר אסור לטלטלו בי"ט והדא היא דאמר ר' חנינא וכו'. לעיל בשבת פרק כל הכלים בהלכה ב':
מודים חכמים לר' נחמיה. דאמר שם כל הכלים אין ניטלין אלא לצורך ובכלים דקחשיב לקמיה מודים לו חכמים:
בזיירה ומזורה ובוכנה. כדמפרש ואזיל בזיירה הוא כלי דהוא עצר ביה שעשוי הוא לעצור ולדחוק את המשקה שיצא ובמזורה דהוא חביט ביה את המוץ והפסולת ובבוכנא דהוא כתיש ביה ולפי שהכלים הללו מקפיד עליהן ואין נוטלין אלא לצורך מה שמותר לעשות היום:
ב"ש אומרים וכו' שוין שלא יגרדנו. אע"פ שב"ה מתירין שיגביהנו מודים שצריך ליזהר שלא יגרד את השער מן העור על ידי שמגביה אותן:
מה אנן קיימין. פלוגתייהו בעור אם במחובר לו הבשר שעליו א"כ כגופו הוא ופשיטא דמותר:
אם בפרוש וכו'. כלומר אי מיירי בפרוש הבשר ממנו אלא שמונח עליו וקמ"ל דאף ב"ש מתירין להגביהו מפני הבשר שמונח עליו א"כ הדא היא דאמר ר' יעקב וכו' דיסקיא שק שיש בתוכה מעות נותן עליה ככר ומטלטלה אגב הככר וה"נ מטלטל העור אגב הבשר שעליו:
כהדא. עובדא:
אנטיכי. הוא כלי המוזכר לעיל בפ' כירה והוא כבד ונפל על ר' ירמיה בשבת:
וחשבון עליה ורימונה. ובאו אנשים וחשבו מה לעשות ולבסוף הרימוהו אותו ממנו ואע"פ שאין לטלטלו אגב כובדו. ולא שהלכה כר' הושעיה ותאמר שעשו כדקאמר ר' הושעיה בדיסקיא אלא בשביל שלא יסתכן ר' ירמיה הרימו אותו ממנו:
שוין שלא ימלחנו. להעור מפני שהוא כמעבד:
בשר לצלי. כלומר אבל מעט מלח כמליחת בשר לצלי מותר ליתן ולמלוח עליו דכה"ג לא מיחזי כעיבוד:
מולח הוא אדם. בי"ט:

דבר מרובה. חתיכה גדולה ואע"פ וכו':
ר' אחא. אמר הכי הורה רב שע"י הערמה מותר שהוא מולח כאן מעט וכאן מעט כלומר לזה אני רוצה עדשהוא מולח את כולו:

הלכה ז

מתני' **אין מוציאין לא את הקטן וכו'**. דמידי דלאו צורך אכילת נפש הן:
וב"ה מתירין. דמתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש הותרה שלא לצורך וכגון שיש בו איזו צורך מצוה או צורך הנאה כגון מפתח ביתו לאפוקי הוצאות אבנים וכיוצא בזה דבהא מודו ב"ה דאסור:
גמ' **הא גדול אסור**. להוציאו שהרי יכול להלך ברגליו:
ר' בון אמר אפי' גדול מותר. ולאיזה דבר תנינן קטן משום שבא להודיעך כחן של ב"ש שמחמירין אף בקטן:
שמואל מיטען. היה מניח את עצמו לטועני בכסא משכונה לשכונה. ערס לשון שורה הוא ודוגמתו פ"ק דגטין רבה בר אבוה מצריך מערסא לערסא משורת הבתים שבצד ר"ה לשורה שכנגדה:
נאמר. אפשר דהוה איסתניס ואין ללמוד לשאר בני אדם ממנו אמר ליה בריא וחזק הוה מיני ומינך:
אבנים שישבנו עלינו בנערותינו. ולא הרגשנו כלום עשו עמנו מלחמה בזקנותינו כלומר אח"כ הרגשנו בימי הזקנה את מה שהטרחנו בעצמנו בימי נערותינו וללמד דרך ארץ בא שצריך לשמור עצמו בימי הנערות ואף שאינו מרגיש בדבר מפני שסופו להיות מרגיש בימי הזקנה וכהאי דשמואל שאף שהיה בריא וחזק שימר עצמו להיות נטען ע"י בני אדם כדי להחזיק כחו לעת זקנתו וכהאי דלקמן והא דר' אבוהו:
על מסטוביתה. איצטבא החיצונה של בית המדרש דבר עולא לפי שהן צוננים ושל אבנים היתה שלא תצטננו עצמיכם:
טבלא ברייתא. דף החיצונה של בית המדרש דאסי ושל אבנים הי':
ר' אבהו. היה יורד לרחוץ עצמו בזה המרחץ של טבריה והיה מסתמך עצמו על תרין גוותיין הן נערים גדולים המשרתים אותו:
שרעין. והיה מטין ליפול לארץ וזקפון הוא שרעין והוא זקפן וא"ל מהו הכין אם כחך גדול כל כך מפני מה אתה מסתמך עלינו בהליכתך ואמר להן שימרתי כחי לעת זקנותי:
רב הונה לא נחת לבית וועדא. בי"ט שהיה תש כחו מלילך ברגליו:
רב קטינה שאל. וכי לא כך תני וכו' והיה לו להיות נטען בכסא ע"י בני אדם:

אפילו תלמיד חכם. ואינו חכם ממש אינו טועה בדבר זה ורב הונא טעי בתמיה אלא בודאי טעם היה לו בדבר שאיסטניס היה או כיוצא בזה:
מיעול. לעלות לבקר חולים בשבת:
מיעול מידרוש. לעלות ולדרוש בשבת והיה נטען ע"י בני האדם בסדינים:
את שאיל לה. אם יש היתר בדבר הזה:
אלא שמא יצרכו לו רבים. ג"כ מותר:
דילמא. מעשה וכו' שהורו לטלטל ולהביא פת לארכסקינס שר ומושל אחד בשבת שמא יצרכו לו הרבים:
תני וכו'. בתוספתא פ"ק וגריס שם יוצא אדם במפתח שבאצבעו לר"ה ואינו חושש:
אבל במפתח של כלים לא בדא. התירו:
ומפתחא דפלמנטרין בידיה. פלמנטרין היא כלי שעושין להניח בו חפצים ומטלטלין ועשוי כמין קינים קינים בהבדל דפין ומחיצות:
פילפלין הוה ליה בגווה. והרי זה כמפתח של אוכלין:

הלכה ח

מתני' **ב"ש אומרים אין מוליכין חלה ומתנות**. הזרוע ולחיים והקיבה לכהן בי"ט שאע"פ שמותר להפריש אותן ולתקן העיסה שנתחייבה היום לא התירו להוליכם אותם לכהן:
אמרו ב"ש גזירה שוה. לאו דוקא ג"ש שהרי מדרבנן היא שגזרו ואמרו אין מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט אלא דומיא דג"ש:
מתנה לכהן. מכ"ד מתנות כהונה:
כשם שאין מוליכין את התרומה וכו' בבבלי מסיק דמתני' כאחרים דברייתא הוא דאתיא ולית הלכתא כוותייהו אלא כר' יוסי דברייתא דאמר לא נחלקו ב"ש וב"ה על החלה והמתנות שמוליכין על מה נחלקו על התרומה שבש"א אין מוליכין ובה"א מוליכין וכך היו ב"ה דנין חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן כשם שמוליכין את המתנות כך מוליכין את התרומה אמרו להן ב"ש לא אם אמרתם במתנות שזכאי בהרמתן היום שהרי לשין ושוחטין בי"ט תאמרו בתרומה שאין זכאי בהרמתה שאין חיוב תרומה אלא משיתמרח בכרי ואין ממרחין בי"ט וא"כ החיוב בא מעי"ט:
גמ' **תני וכו'**. בתוספתא פ"ק:
וקשיא על דב"ה. דקאמרו סתמא תרומה אינו זכאי בהרמתה דמשמע דלא אשכחן שום גוונא שיהא זכאי בהרמתה בי"ט והרי הגע עצמך שיש עליה תנאי כלומר הרי מצינו שאם התנה עליה מעי"ט או מע"ש דבריו קיימין וכהאי דתנינן בדמאי פ"ז המזמין את

חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על המעשרות אומר מערב שבת מה שאני עתיד להפריש למחר וכו' אלמא דבכה"ג זכאי הוא בהרמתה ואמאי קאמרי סתם אין מוליכין את התרומה מפני שאינו זכאי בהרמתה:

ומשני זו מפני זו. גזרו על זו שמפרישה בי"ט ובשבת ע"י תנאי שהתנה מאתמול ואפ"ה אין מוליכין אותה היום לכהן:

מפני זו. מפני שאר תרומה שהופרשה מאתמול דאי שריית להוליך בזו אתי למישרי אף בזו:

ולמה תנינן חלה מפני חלה וכו'. כלומר ובאיזה חלה אמרו שמוליכין. בחלה שהורמה בי"ט שבאה לה החיוב היום כגון שלשה בי"ט:

כהדא דתני וכו'. בתוספתא שם ומייתי לה לעיל בפ"ג דפסחים והתם שייכא הכל וכמו שפרשתי שם בס"ד ע"ש:

הלכה ט

מתני' **תבלין נידוכין במדוך של עץ**. אבל לא בשל אבן ובמדוך של עץ נידוכין כדרכן וא"צ שינוי מפני שהתבלין מפיגין טעמן כשנדוכין מאתמול:

והמלח. שאינו מפיג טעמו והיה לו לדוך מאתמול הלכך בעי שינוי ולדוך בפך או בעץ פרור הוא הכף שמגיסין בו הקדירה:

וב"ה אומרים וכו' כדרכן. ולא בעי שינוי והמלח במדוך של עץ ומיהו מטה המדוכה על צידה וידוך:

גמ' **וידוך מאתמול**. להתבלין ואמאי התירו לו לדוך בי"ט:

על סיטרא דמדוכתא. הטה אותה על צידה ומדיך:

אלונתין. משקה הנעשה מבשמים ויין:

חייב משום מרקיה. משום ממרק ששוחק הבשמים וממרקן:

קונדיטין. יין ודבש ופלפלין ואם מותר לשחוק הפלפלין בי"ט:

שרי ויהב לי ואנא שתי. אם אתה מפקפק ביה:

מאן דעבד טבאות לא שחיק ליה מאתמול. אם מי שהוא רוצה לעשות בטוב לא יפה לו לנהוג ולשחקו מאתמול:

א"ל אין. זהו מנהג טוב:

הכא הוא אמר. בשם ריב"ל שרי והכא אמר אסור שהמנהג הטוב לשחקו מאתמול:

אלא וכו'. ומפני שידע שהן מחמירין א"ל כן מצד החומרא:

אית דבעי מימר. דלקולא אמר לו מאן דבעי דיהא טוב ויפה לא שחיק ליה מן דאתמול אלא היום דמותר הוא:

לקלה דרומה. קלה שמו ומרומה היה:
שחק הוא מרק וכו'. אם בבית הנשיא שוחק למרק הקונדיטין בי"ט. והגי' הנכונה שחק הוא מר קונדיטין וכו':
א"ל אין וכל מיני סיקריקין. עושין ג"כ:
מה פליגין. במלח ליתן לצלי ומפני שהיא ג"כ צורך מחר הא לקדירה ולצורך היום לכ"ע מותר:
הדא אטריתא. היא טרית המוזכר בפ' כיצד מברכין אם לייבש ולשמרו לזמן אסור לעשותו היום אם לקדירה לצורך היום מותר ואם הוא עושה על יד על יד צריכא ומספקא לן אם מותר מפני שנראה כמערים ועושה לשמרו:

הלכה י

מתני' **ב"ש אומרים בורר אוכל אוכל**. מלקט האוכל אחד אחד מן הפסולת:
ובה"א בורר כדרכו בחיקו. ובלבד שלא יהא טורח ברירת הפסולת מרובה אבל אם טורח ברירת הפסולת מרובה כגון שהפסולת דק ביותר אע"פ שבשיעור מרובה היא האוכל על הפסולת מודים ב"ה שבורר את האוכל ומניח את הפסולת דלמעוטי בטירחא עדיף:
אף מדיח ושולה. שמביא כלי מלא קטנית ונותן עליו מים והפסולת צף על פני המים ומסיר אותו בידו:
שולה. מלשון של נעליך. ואין הלכה כר"ג:
גמ' **ר' יונה בעי עשה כן בשבת**. כל הסוגיא עד סוף הלכה כתובה לעיל בשבת פ' כלל גדול בהלכה ב' ושם פירשתי באר היטב בס"ד ע"ש:

הלכה יא

מתני' **בש"א אין משלחין ביום טוב**. דורונות לרעהו:
אלא מנות. הוא דבר מוכן ושאינו עשוי להניחו למחר כגון חתיכות בשר ודגים:
ובה"א משלחין וכו'. ודוקא על ידי אדם אחד או שנים אבל לשלוח ע"י שלשה בני אדם או יותר אסור דאוושא מילתא טובא ונראין כמוליכין למכור בשוק:
אבל לא תבואה. שהרי אינה ראויה לאכילה בלא טחינה ואין טוחנין בי"ט:
ור"ש מתיר בתבואה. מפני שיכול לכתשה במכתשת קטנה ויעשה מעשה קדירה. ואין הלכה כר"ש:
גמ' **וקשיא על דב"ש**. דלדבריהם ירך גדולה מותר לשלחה ואף על פי שאין יכול לאכול כולה היום וגדי קטן אסור לשלחו בתמיה:

לא מסתברא. לפרש דבריהם אלא בטוענו על כתיפו דמיחזי שמוליכו למכרו אבל אם היה מושכו והולך מותר דמה בין מושכו להוליכו אחריו למי אשר משתלח ומה בין מושכו להשקותו ואין כאן משום מראית עין שהרואה אומר להשקותו הוא מוליכו:

שמעת מאביך. אם תרנגולת מותר לטלטלה בי"ט והשיב לו מה יש כאן להסתפק אם היתה מוכנת וכו'. ופריך וכי אין כל התרנגולין מוכנין לשחיטה:

לכן צריכה אפי' אינה מוכנת. כלומר לא נצרכה אלא אינה מוכנת בפי' מאתמול לשחיטה כל זמן שאינה עומדת לגדל ביצים מותרת בטלטול:

אמרה לו בלחישה. שלא לפרסם הדבר:

תני. בתוספתא סוף פ"ק ר"ש אומר משלחין חטין וכו':

נדיות. והתם גריס לודיות והן מיני מאכלים שנעשין מחטין ומפולין:

לא כן וכו'. כלומר היינו טעמא דר"ש מתיר דדריש אך אשר יעשה לכל נפש לכל לרבות אף נפשות בהמה בכלל וכדדריש ג"כ ר"ע רבו:

הלכה יב

מתני' **משלחין כלים בין תפורין**. דחזו למלבוש ובין שאינן תפורין דחזו לאכסויי:

אע"פ שהן כלאים והן לצורך המועד. כך היא בנוסחת המשנה בבבלי. וכגון שהן קשין ואינם מחממין שמותר לשכב עליהן:

אבל לא סנדל המסומר. הוא סנדל של עץ מחופה במסמרים וגזרו חכמים עליו שלא לנועלו בשבת וי"ט משום מעשה שהיה כדאיתא בשבת פרק במה אשה:

ולא מנעל שאינו תפור. ואפי' הוא מחובר ביתידות של עץ וכיוצא בהן:

אף לא מנעל לבן. באתריה דר' יהודה לא היו נועלים מנעל לבן עד שמשחירים אותו:

מפני שצריך אומן. להשחירו:

זה הכלל וכו'. האי בי"ט אדבתריה קאי וה"ק זה הכלל כל שנאותין בו בחול כמות שהוא ואינו צריך למלאכה אחרת ואע"פ שאין ניאותין בו בי"ט כגון תפילין שבחול לובשין אותן כמות שהן ובי"ט אין לובשין אותן אעפ"כ משלחין אותן בי"ט:

גמ' **כיני מתני' מפני שצריך ביצת אומן**. כלומר האי שצריך אומן לאו דוקא היא שאף ההדיוט יכול להשחירו אלא ה"ק שצריך ביצת אומן והוא השיחור שהאומן משחיר בו:

מתני'. דקתני ולא מנעל שאינו תפור ומשמע אפי' נגמר הוא אלא שמונח על הדפוס. דר"א דכלים היא דתנינן תמן בפכ"ז דכלים מנעל שעל האימוס הוא דפוס של עץ או של עור ובתוכו שער ותופרין עליו את המנעל ר"א מטהר דלאו כלי הוא ומשמע אפי' המנעל שעליו תפור דכל זמן שהוא על האמוס לאו כלי מיקרי וקאמר הש"ס דלא היא

אלא מתני' ד"ה היא דאף חכמים דמטמאין התם מודו הכא דלענין טומאה הוא דפליגי שהרי יכול הוא לפרקו מעל האמום ושנייא היא הכא שאינו יכול לפרקו שהוא כמכשיר כלי בי"ט וכדתני בברייתא דלקמיה:

אם אומר את כן. להתיר מה שהוא לצורך י"ט אף הוא חולב הרבה ומעמיד מי"ט לחול הלכך אסור:

תנה ר' חלפתא בן שאול תכשיטין אסור לשלחן וכו'. כל זה עד סוף הפרק כתוב היא לעיל בשבת פ' במה אשה בהלכה א' ופרשתי שם:

הדרן עלך ביצה שנולדה

פרק ב

הלכה א

מתני' **יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מי"ט לשבת**. כלומר שלא יהא תחלת בישולו ועיקרו לשם שבת אלא תחלת בישולו יהא לשם י"ט ומה שמותיר יהא לשבת:

ועושה תבשיל מעי"ט וכו'. שעושה לשם עירובי תבשילין וטעמא משום כבוד שבת הוא שמתוך שמערב י"ט הוא זוכר להשבת יברור מנה יפה לשבת ולא ישכח שבת משום טרדת י"ט. ולאית דאמרי משום כבוד י"ט היא כדי שיראו שאין אופין ומבשלין מי"ט לשבת אא"כ התחיל מערב י"ט ומה שהוא עושה בי"ט כגומר הוא ק"ו מי"ט לחול שאין אופין ומבשלין כל עיקר ומברכין על עירובי תבשילין כדרך שמברכין על עירובי חצירות ומזכה ע"י אחר לכל מי שהוא רוצה לסמוך עליו בעירוב זה ואפי' שלא מדעתו לפי שזכין לאדם שלא בפניו:

וב"ה אומרים תבשיל אחד. ומיהו מוכח לפי המסקנא דהתם דאף ב"ה מודו דבעי פת ובשר או דג וכן הלכה:

אכלו או שאבד. אותו תבשיל שעשה וקודם שבישל כל צרכי שבת:

שייר הימנו כל שהוא סומך עליו. לבשל בישולו בי"ט לצורך השבת. ובין בתחלה ובין בסופו אין עירובי תבשילין פחות מכזית. ואם התחיל עיסתו ונאבד עירובו גומר הוא מה שהתחיל:

גמ' **כתיב את אשר תאפו וגו' ר"א אומר אופין על האפוי וכו'**. מכילתא פ' בשלח בפסוק ויהי ביום הששי לקטו וגו':

את אשר תאפו אפו וכו'. משמע שאין אופין אלא על האפוי וכו' ועל י"ט שחל להיות ע"ש קאי והכי קאמר בהדיא במכילתא ומכאן סמכו חכמים לעירובי תבשילין מן התורה:
מ"ט דר' יהושע. הא מדכתיב את אשר תאפו אפו משמע שעל אפוי הוא שאופין ואין אופין על המבושל:
את אשר תאפו. חסר כאן וה"ג במכילתא שם ר' יהושע אומר מי שהיה רוצה אפוי היה מתאפה לו והרוצה מבושל היה מתבשל לו. וכלומר שאין ללמוד מכאן מריבוי הלשון בהכתוב שלא נאמר אלא לרמז על דרך הנס שנעשה להם:
אמר ר' לעזר. הוא ר"א אמורא:
אתיא כמ"ד במרה ניתנה השבת. על סדר המקראות קאי ואגב דנקט בהאי קרא את אשר תאפו קאמר נמי להא. דבכתוב בפרשת המן משמע שנאמר זה ביום הששי אחר שירד להם המן באחד בשבת באותו שבוע וזה היה באלוש וכדכתיב בסדר המסעות ויסעו ממרה ויבאו אילימה ויסעו מאילים וגו' ויחנו במדבר סין ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה ויסעו מדפקה ויחנו באלוש ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים וגו' והמן ניתן להם במדבר סין כדכתיב בפרשת בשלח ויסעו מאילים ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין בט"ו יום לחדש השני וגו' ושם ניתן להם המן ובשבת שאחריו היו באלוש והשתא קאמר דלהאי מ"ד שבמרה ניתן להם השבת וזה היה קודם לאילים ולמדבר סין שפיר נאמר האי קרא כדכתיב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד וגו' ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר את אשר תאפו אפו וגו' משום שכבר הוזהרו על השבת כשהיו במרה והיינו דקאמר להם משה הוא אשר דבר ה' וגו' אבל למ"ד באלוש ניתנה השבת א"כ לא מיתוקמא שפיר הכתוב הזה שהרי עכשיו עומדין היו באלוש ומזהירן באלוש בתמיה דהיכי שייך לומר להם הוא אשר דבר ה' וגו' הרי עדיין לא נצטוו על השבת מקודם:
איתא חמי. ומתמה הש"ס בא וראה אם דבר תורה הוא אסור לתקן מי"ט לשבת כדדרשי לה מקראי ועירובי תבשילין מתירין בתמיה וכי אתי תקנתא דרבנן לעקר איסור דאורייתא:
א"ר אבהו וכו'. כלומר באמת אין כאן אלא תיקוני מילתא בעלמא. ובדין היה שיהו אופין ומבשלין מי"ט לשבת אלא שאם אתה אומר כן אף הוא אופה ומבשל מי"ט לחול והואיל ואינו אלא משום גזירה בעלמא מהני תקנתא דעירובי תבשילין דהויא ליה כמתחיל לבשל מערב י"ט וביו"ט גומר הוא:

איתא חמי. בא וראה הלא מותר להיות מציעין את המטות מי"ט לשבת כדתנן בסוף פט"ו דשבת וא"צ שום תקנה לכך ואין אופין וכו' מבלתי תקנתא דעירובי תבשילין בתמיה:
ולמה מציעין וכו'. כלומר שאני הצעת המטות שהרי אפי' מלילי שבת לשבת מציעין שאין כאן משום מלאכה:
ובלבד שלא יערים. ויבשל הרבה כדי שיותיר לחול:
מתניתא דר' שמעון בן אלעזר. לאו הכא הוא דקאי אלא על מתני' דפ"ק דחלה הוא דקאי ושם היא דשייכא וגריס התם נמי להא דלקמן. דתנינן שם בהלכה ח' עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה חייבת בחלה וכו' ונעשית בי"ט וקאמר עלה מתני' דרשב"א היא כלומר דכוותיה נמי אתיא האי מתני' שאע"פ שיש בה קצת צורך לעצמו וכרשב"א דלקמן אפ"ה אם אין הרועים אוכלים ממנה אינה נעשית בי"ט:
תני. בתוספתא פי"ב דמכלתין:
והא תני וכו'. סיומא דתוספתא היא וה"ג התם אבל ממלאה היא אשה קדירה וכו':
תני. ותני עלה רשב"א אומר וכו' ומסיים שם אין עושין לא לאכילת נכרים ולא לאכילת כלבים והשתא מתני' דחלה דאמרה שאם אין הרועים אוכלים ממנה אינה נעשית בי"ט ואע"פ שיש בה לצורך עצמו שיהא התנור מלא ותהא הפת הנאפית עמה לצרכו נאפית יפה אפ"ה אינה נעשית וזהו נמי כרשב"א שאפי' בכה"ג ס"ל שאין עושין בי"ט מה שאין בו צורך אדם אלא לאכילת כלבים בלבד הוא:
אית דבעי מימר. שבתחלה דרש להם למעשה כרשב"א וכשבאו אח"כ לשאלו בשעת מעשה חזר בו ואמר לא אמרתי אלא להלכה ולא למעשה ושוב דרש להם סתם כרשב"א ולא ידעו אם להלכה אם למעשה:
צריך לומר וכו'. המערב עירובי תבשילין ורוצה שיסמכו אחרים על עירובו צריך לומר בפירוש עלי ועל מי שלא עירב לעצמו:
הרי שלא עירב. ולא עירבו אחרים עליו. אחרים שעירבו לעצמן מותרין לעשות לו בי"ט משלו:
במזכה להן משלו. שהוא מזכה עיסתו שלו להם ואז מותרין לעשות לו מעיסתו משום דהוי כאילו הוא שלהם דאם לא כן נמצאת שעושין לו משלו לגמרי והרי הוא לא עירב:
לא עירב ולא ערבו לו אחרים. ואין כאן אחר שיעשה בשבילו על ידי שיזכה לו משלו:
צולה לו דגה. דג קטן:
מחמם. כלומר אף מחמם לו חמין מי"ט לשבת אם אי אפשר לו בלא כך:
אנשינן מערבה. שכחנו מלהניח עירובי תבשילין ואמר אם יש כאן עדשים שנתבשלו מערב י"ט ואמרו לו הן וסמך עליהן:

הדא אמרה אפי' מין אחד. אם שמעת מינה שאפי' בתבשיל אחד סגי וקאמר דלא הוא אלא אית הוה בהון תרדין וכשני תבשילין הן:
הדא אמרה אע"פ שאין בהן כזית. אם תשמע מינה שא"צ כזית שהרי לא חקר ר' חייא אם יש בהן כשיעור וקאמר אית הוה בהון שיעורא וידע ר' חייא מזה שנשתייר בהן כשיעור:
הדא אמרה א"צ להתנות. אם תשמע מינה שאין צריך תנאי כדין מי ששכח ולא עירב בי"ט של גליות אם נזכר ביום ראשון מתנה ויאמר אם היום קדש א"כ למחר חול וא"צ עירוב ואם למחר קדש היום חול והרי זה עירובי ולא שמענו כאן שהתנה ר' חייא ואם ס"ל שא"צ להתנות:
אמר רב חסדא. כך שמעתי תנאי היה לו לר' חייה הגדול שבאמת התנה על עירובו זה:
תני. בתוספתא פ"ב דלא כתנא דמתני' הא דאמר רשב"א וכו':
שאם פירפר ביצה. מבושלת בפני עצמה ע"ג המליח וכו' דהאי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי והן ב' תבשילין:
הלכה כדברי התלמיד. זהו רשב"א דברייתא ואליבא דב"ה:
לית הדא. דרב פליגא על ר' יוחנן וכי זה לא כחולק הוא על ר' יוחנן דלעיל. דאמר המערב אומר עלי ועל מי שלא עירב לעצמו ומסתמא אין בו כדי כזית לכל אחד ואחד ואפ"ה יוצאין בו וש"מ דר' יוחנן לית ליה הא דרב:
מתניתא. ברייתא חדא מסייעא לר' יוחנן דתניא עירוב וכו':
י"ט שחל להיות בערב שבת וכו'. תוספתא ריש פרק ב':
שכן אתה מתיר לו דבר שהוא מותר לו. שהרי איסור טלטול בחצירות ליתא ביום טוב אבל תחומין הוא דבר אסור לו בי"ט כמו בשבת:
אית תניי תני ומחליף. דרבי מאיר לדברי חכמים ודחכמים לרבי מאיר:
הואיל והן תנא מחליף. דברי ר"מ לחכמים א"כ צריכין אנן מיחוש לחומרא:
מאן דעבד טבאות. מי שהוא עושה בטוב יערב הכל מעי"ט בין לחצירות ובין לתחומין:
מותר. לעשות עירובי חצירות ותחומין בי"ט:
ועירובי תבשילין מתירין את המחיצות. בתמיה ומה שייך עירובי תבשילין לטלטול חוץ למחיצות וחוץ לתחום:

הלכה ב

מתני' **חל להיות**. י"ט אחר השבת:
מטבילין את הכל. בין כלים ובין אדם שחייב לטהר עצמו ברגל מטבילין מלפני השבת:
וב"ה אומרים כלים מלפני השבת. ואפי' כלים שנטמאו מעי"ט אין מטבילין אותן בי"ט וטעמא גזירה שמא ישהא דאי שרית ליה לאטבולינהו בי"ט אתי למישהי אף לאלו

שנטמאו זמן הרבה קודם י"ט כדי להטבילן בי"ט לפי שהוא פנוי בי"ט ובתוך כך אתי לידי תקלה להשתמש בהן תרומה ולפיכך גזרו שלא להטביל שום כלי בי"ט ואפי' הנטמא מעי"ט והלכך י"ט שחל להיות אחר השבת מטביל הכלים מלפני השבת:

ואדם בשבת. משום דנראה כמיקר ומצטנן ולתענוג ולא לשם טבילה והלכך לא חששו לומר דמיחזי כמתקן גברא:

הלכה ג

מתני' **ושוין**. ב"ש וב"ה:

שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן. אם יש לו מים יפין לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן שאינו מקבל טומאה ונותן אותם במקוה שהם מים מלוחים ועכורים שאינן ראוין לשתיה עד שנושקים מים למים ונמצא אלו כזרועים ומחוברים למי המקוה ובטלי אגבייהו ונטהרו. ואין טהרה במקוה לשום אוכל ומשקה אלא למים בלבד ואין זה בתורת טבילה אלא בתורת זריעה כדאמרי' בפ"ב דפסחים דף ל"ד:

אבל לא מטבילין. שאין נותנין אותן בכלי אף הצריך טבילה ולהשיק בו כדי להעלות טבילה לכלי אגב השקת המים:

ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה בי"ט. מגב גיתו לגב בדו או איפכא כגון שהטביל כלים על דעת שידרוך בהן זתים בבית הבד לשמן של חולין ואח"כ נמלך לדרוך מהן ענבים בגת ליין של תרומה וצריך להטבילן פעם שניה לשם תרומה או מתרומה לעשות בהם קדש ואין טבילה זו להעלותן מידי טומאה אלא ממעלות מדרבנן ומטבילין טבילה כזו בי"ט וכן מחבורה לחבורה שהיה נמנה לאכול פסח עם חבורה זו ונמלך לאכול בחבירה אחרת א"נ מחבורת אכילת חולין לחבורת אכילת מעשר שני:

גמ' **מתניתא**. דלכ"ע אין מטבילין כלים בי"ט בכלים גדולים מיירי שאין דרך לשאוב בהן מים מן הבור כגון קופה גדולה וכיוצא בה ונרא' הוא שמתכוין להטביל מטומאתן אבל בכלים קטנים שראוין הן לשאוב בהן מים מן הבור כגון דלי וכיוצא בו מערים עליהן לשאוב מים בתוכן ובתוך כך מטבילן מטומאתן:

תני ר' הושעיה. כן ממלא הוא אדם מים בתוך כלי טמא ומערים עליו בכך ומטבילו:

תני. נמי הכי בברייתא אחריתא נפל דליו וכו' מערים עליהן ואומר שרוצה להעלותן ובתוך כך אם טמאין הן מטבילן מטומאתן. וגרסינן להאי סוגיא לעיל בפ"ב דתרומות בהלכה ג' ובסוף פ' במה מדליקין:

תרין אמוראין. פליגי באוקימתא דמתני' דחד מוקי לה בכלים שנטמאו באב הטומאה וקס"ד השתא דטעמא הויא משום הערב שמש דטומאה דאורייתא בעי' הערב שמש

ולפיכך אין מטבילין לא בשבת ולא בי"ט שהרי אין ראוין להשתמש בהן היום אבל אם נטמאו בולד הטומאה וכגון שנטמאו במשקין ומדרבנן הוא שגזרו על משקין טמאין שיטמאו כלים גזירה משום משקה זב וזבה שהן אב הטומאה דהואיל והך טומאה מדרבנן היא אינה צריכה הערב שמש מטבילין בי"ט שראוין להשתמש בהן היום:

ואחרינא אמר בכלים שנטמאו בולד הטומאה. כלומר אפי' נטמאו בולד הטומאה אין מטבילין דסבירא ליה להאי מאן דאמר דלאו משום הערב שמש אלא דטעמא מפני שהוא מתקן את הכלי ביום טוב והלכך אפי' בטומאה דרבנן אסור דהא מיהת מתקן הוא שקודם לכן לא היו ראוין להשתמש בהן מדרבנן:

מתיב מ"ד בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אפילו בחול יהא טעון הערב שמש. ומהא דתנינן בשבת שם הוא דפריך להאי מ"ד. דתנינן ספק חשיכה אין מטבילין את הכלים ולדידך דמחלקת בין אב הטומאה לולד הטומאה ומטעמא דהערב שמש א"כ מאי אריא דקתני בשבת בין השמשות אין מטבילין את הכלים הא אפי' בחול אין מטבילין בין השמשות לאותן הטעונים הערב שמש שהרי בין השמשות ספק לילה הוא ושמא ירצה להשתמש בהן מיד:

א"ל ברוצה להשתמש חולין בטהרה. ולחולין א"צ הערב שמש דלא אמרו הערב שמש אלא בתרומה וקדשים ואפי' למעשר לא בעי הערב שמש כדתנן פי"ד דנגעים טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל בתרומה וכו'. ואי קשיא דאי הכי גם בבין השמשות דשבת אמאי לא יטבול הרי לחולין א"צ הערב שמש די"ל דהכי נמי קאמר ליה דלא כדסלקא אדעתך דטעמא דידי גבי שבת וי"ט משום הערב שמש ולהכי קאמינא דבנטמאו בולד הטומאה מטבילין דאי הכי מאי אמרת ברוצה להשתמש בהן חולין בטהרה והרי לחולין א"צ הערב שמש והוה לך למיפרך פירכא דעדיפא טפי מדידך דהא במתני' דהכא וכן במתני' דספק חשיכה סתמא קתני דאין מטבילין ומשמע אפי' טבילה להשתמש בהן חולין בטהרה אסור ואמאי הא לא בעיא הערב שמש אלא דליתא כלל לס"ד דידך דטעמא דידי לאו משום הערב שמש אלא דטעמא דידי נמי משום מתקן הוא ובהא מיהת פליגנא עלך דסבירא לי דלא שייך תיקון אלא בנטמאו בטומאה דאורייתא שהיא אב הטומאה אבל אם נטמאו בולד הטומאה הואיל ומדאורייתא טהורין לגמרי הן לא מיקרי תיקון והשתא ניחא נמי מתני' דספק חשיכה דכשנטמאו באב הטומאה אין מטבילין אותן אף בין השמשות דשבת דמתקן הוא וכמ"ד דבר שהוא משום שבות גזרו עליו אף בבין השמשות:

גמ' **מתניתא דלא כרבי דתני בתוספתא פ"ב אין מטבילין וכו'**. ומסיים בתוספתא בדברי חכמים ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא להטבילן. ומתני' דקתני סתמא משיקין את המים בכלי אבן לטהרן דמשמע אפי' בשבת דלא כרבי אלא כחכמים. ומפרשינן דמתני' בשבת איירי ושפיר אתיא כחכמים:

לא אמר אלא בכלי אבן. ולא אמרן אלא בשל אבן דוקא דביה לא שייך טבילה דאינו מקבל טומאה והשקה לטהר את המים בתורת זריעה מותר:

הא בשל עץ לא. דמקבל טומאה היא וכשנותן המים היפי שנטמאו בתוכו נטמא הכלי וא"כ השקתו היינו טבילתו ואין מטבילין כלי על גב מימיו בשבת:

לעשות עיסתו ע"ג גיתו. שהטביל בתחלה כליו לעשות בהן בגת בטהרה ונמלך לעשות בהן עיסתו ולהפריש חלה בטהרה ומטבילן טבילה אחרת שהחלה כתרומה היא או איפכא וכעין דפרישית במתני':

הלכה ד

מתני' **ב"ש אומרים מביאין שלמי**'. בי"ט שלמי חגיגה ושמחה שהן חובות היום ויש בהן צורך אכילה לאדם:

ואין סומכין עליהן. בי"ט שהסמיכה היא בכל כחו ואסורה משום שבות דמשתמש בבעלי חיים אלא סומך הוא מעי"ט עליהן ולית להו לב"ש תיכף לסמיכה שחיטה:

אבל לא עולות. עולת יחיד אין מביאין לפי שאין בה אכילה להדיוט ואפי' עולת ראיה אין מביאין אותה בי"ט אלא בשאר ימות הרגל דב"ש דרשי לכם ולא לגבוה חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבנות צבור וזמנן קבוע:

וב"ה אומרים מביאין שלמים ועולות. שלמי חגיגה ושמחה ועולות ראיה דכתיב עצרת לה' כל דלה' אבל נדרים ונדבות לד"ה אין קרבין בי"ט משום דעיקר הקרבתן לגבוה הוא וכהנים משל גבוה קא זכו ואין זמנן עכשיו:

וסומכין עליהם. דבעינן תיכף לסמיכה שחיטה:

גמ' **סמיכה שלא כדרכה**. כדמפרש ואזיל סמיכה שהיא מאתמול ולא סמוך לשחיטה נקרא שלא כדרכה והותרה היא לב"ש ולפיכך אין סומכין בי"ט שיכול הוא לסמוך מעי"ט:

לא יצא. ואף דלא כתיב ביה וסמך ושחט:

בזמנו. אם הביא בזמנו ביום השמיני:

מה אם בשעה שאני אוסר להדיוט. מלאכה כגון בשבת שכל מלאכה של הדיוט אסורה:

הרי אני מתיר. להקריב קרבנות לגבוה:

בשעה שהוא מותר להדיוט. מלאכת אוכל נפש בי"ט אינו דין שנתיר קרבנות לגבוה:
והרי נדרים ונדבות יוכיחו. שהרי מותר להדיוט לעשות אוכל נפש בי"ט ואתם מודים שאסורין לגבוה להקריב נדרים ונדבות בי"ט:
אינו יכול לחוג אחר הרגל. שאין לו תשלומין אלא כל שבעה והלכך נקרא זמנה קבוע:
אבא שאול אומר טעם אחר. בלשון אחר אמרו להן ב"ה לב"ש להק"ו מה אם בשעה שכירתך סתומה בשבת כירת רבך פתוחה וכו' ולהאי לישנא לא השיבו להן ב"ש נדרים ונדבות יוכיחו דס"ל נדרים ונדבו' קרבין בי"ט:
רשב"ל הוה עבר קומי. לפני בית המדרש ושמע קול הקוראים פסוק הזה ויזבחו לה' וגו' ופסוק הוא בד"ה א' כט:
אמר מאן דמפסק לה כב"ש. מי שקורא ויזבחו לה' זבחים בטעם מפסיק כב"ש ס"ל דהכי משמע ויזבחו לה' זבחים היום ויעלו עולות לה' למחרת היום ההוא ולא הקריבו עולות היום לפי שי"ט של עצרת היה כדלקמן וזהו כב"ש שאין מביאים בי"ט אלא שלמים:
מאן דקרי כולה כב"ה. כלומר מי שקורא כל הפסוק עד למחרת היום ההוא כאחד מבלי טעם מפסיק דמשמעו ויזבחו לה' זבחים ויעלו עולות לה'. זה היה הכל ביום אחד. ולמחרת היום ההוא פרים אלף וגו' כדכתיב שם וזה כב"ה דאף עולות קריבין בי"ט. וגרסי' לכל הא לקמן בפ"ב דחגיגה בהלכה ד':
ניחא עולות למחרת היום ההוא. למאן דמפסיק וקורא וכב"ש פריך דהניחא ריש הפסוק הזה דזבחים והן שלמים קרבו היום ועולות למחרת היום ההוא אלא דסיפיה דקרא קשיא דבתר למחרת היום ההוא כתיב פרים אלף אילים אלף כבשים אלף ונסכיהם וזבחים לרוב לכל ישראל וא"כ משמע דג"כ ושלמים למחרת היום הוא שהקריבו ואין שלמים באין כב"ש בתמיה וכי לא קאמרי ב"ש דמביאין שלמים בי"ט ולמה לא הקריבו כל השלמים לכל ישראל בו ביום שהתחילו להקריב שלמים:
אמר ר' יוסי בר' בון דוד המלך מת. בו ביום בעצרת אחר שהתחילו להקריב שלמים והיו כל ישראל אוננין ולא היו יכולין להקריב עד למחר כל הזבחים לרוב שהיו להם:
הדא אמרה וכו'. כה"ג גרסי' לעיל בפ' בתרא דמעשר שני בהלכה ה' גבי עובדא דר"א בן עזריה ור"ע והכי גריס שם הדא כשירותא בעיי מולייא סב דקיסא מיניה וביה. ודרך משל הוא זה. כשהכשורה זו שנותנין אותה לבנין חסירה איזה דבר וצריכה היא למלא אותה וכדי שלא יבא הדבר לשהייה ותשכח לתקן אותה טול קיסם אחד מיניה וביה גופה ותמלא אותה. וכן המשל אומר כל גחלת שאינה בוערת בשעתה אינה בוערת וכלומר כשמתחלת להיות בוערת ואין מנפחין אותה עד שתתלהב ותבעיר שוב אינה בוערת לפי

שהולכת וכבת וכך הוא הדבר הזה של בבא בן בוטי. שמיהר ועשה מעשה מיד שלא יבא הדבר לידי שהייה ושכחה וכדי לקבוע הלכה כדברי ב"ה:

הלכה ה

מתני' **ב"ש אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו**. לרחיצה שאוכל נפש התירה התורה ולא להבעיר האור בשביל הרחיצה:

וב"ה מתירין. דאמרי' מתוך שהותרה הבערה לצורך אוכל נפש הותרה אף שלא לצורך אכילה כשיש בה צורך איזו הנאה. והלכה כך היא חמין שהוחמו בי"ט רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו שהוא דבר השוה לכל נפש אבל לא כל גופו שאינו אלא לבני אדם מעונגין וגזרינן י"ט אטו שבת וחמין שהוחמו מערב י"ט רוחץ בהן כל גופו בי"ט:

עושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה. בי"ט ודברי ב"ה היא דאמרינן מתוך:

גמ' **פתר לה תרין פתרין**. אתה יכול לפרש המתני' ופלוגתייהו דב"ש וב"ה בשני אופני פירושים הא' דנאמר לדעתייהו דב"ש דוקא והוא ששתה מהן דהא לית להו מתוך אלא דמיירי ששותה ג"כ מהן ומרבה במים שיהו ג"כ לרחוץ רגליו:

על דעתין דב"ה והן שיהו ראוין לשתיה. כלומר הא דקתני בדברי ב"ש אא"כ ראוין לשתיה לאו בראוין לחוד הדבר תלוי אלא שצריך שישתה מהן בבירור אלא דלב"ה דמקילין כשהן ראוין לשתיה מותר אע"ג שהמחמה בעצמו אינו שותה מהן ראוין הן לשאר בני אדם ויש לו ג"כ איזו הנאה מזה שמכבד הוא לאחרים ואמרי' מתוך:

ועושה מדורה וכו' דברי הכל. היא דאף ב"ש מודים דהנאת כל גופו מותר:

והוא שיהא קומקום. של מים כנגד המדורה להחם המים כדי לשתות דאז אגב שמותר להחם המים כדי לשתות מותר ג"כ להתחמם כנגד המדורה:

פתר לה פתר אוחרן. וכן יכול אתה לפרש פתרא אחרינא דבענין שיהא קומקום כנגד המדורה פליגי בה דלב"ש הוא דצריך כך ואי לאו הכי לא יתחמם כנגדה ולב"ה לעולם מותר דהא ס"ל דאמרינן מתוך:

חמין שהוחמו בי"ט וכו'. גרסינן להא לעיל בפ"ג דשבת בהלכה ד' ושם פירשתי:

הלכה ו

מתני' **אין טומנין את החמין מיו"ט לשבת**. דקסברי ב"ש אין אופין אא"כ עירב בפת ואין מבשלין אלא א"כ עירב בתבשיל ואין טומנין אלא א"כ היו לו חמין טמונים מעי"ט וב"ה סברי דאופין ומבשלין וטומנין על עירוב של תבשיל בלבד. ולענין פסק הלכה נתבאר לעיל דהמסקנא שצריך בעירובי תבשילין פת ובשר:

ואין זוקפין את המנורה בי"ט. בגמרא מפרש דבמנורה של פרקים קאמר שאם נתפרקו הפרקים אין מחזירין אותן וב"ה סברי הואיל דחזרת החוליות אין בה אלא משום דהוי כבונה ואין בנין בכלים אלא בבית ואהלים הוא דשייך בנין:

ואין אופין פיתן גריצות. ככרות עבות אלא רקיקין דקין שאין אופין פת מרובה בי"ט משום טירחא וב"ה סברי אופין פת מרובה שבזמן שהפת מרובה היא נאפית יפה:

וחרי. בגמרא מפרש חד אמר מלשון חרי האף הגדול הזה כלומר עיסה גדולה הנאפית ונחרכת ע"ג גחלים של אש דבעיא היסק גדול וחד אמר מלשון שלשה סלי חורי על ראשי כלומר חררות גדולות הראויות על שלחן המלך. ואין הלכה כר"ג בכל הא דמחמיר כב"ש:

גמ' **הדא דתימר בשלא עשה לו ע"ת**. בהא קסברי ב"ש דאף ע"ג דמי שלא הניח ע"ת מתירין לו לאפות פת אחת ולבשל קדירה אחת כדאמרינן לעיל בהלכה א' מ"מ לטמון לו חמין לא התירו וטעמא כדמפרש לקמיה מה בין חמין ובין תבשיל שהתבשיל דרכו לאכול ממנו כלומר גם היום יכול לטעום ולאכול ממנו אבל חמין כשמטמין אין דרכו לשתות מהם היום ומוכחא מילתא דאדעתא דשבת קעביד והרי לא הניח עירובי תבשילין:

אבל אם עשה לו עירובי תבשילין. אף לב"ש מותר ומה בין תבשיל ומה בין חמין בשלא הניח עירובי תבשילין תבשיל דרכו וכו' כדפרישית:

במנורה של פרקים. דמיחזי כבנין:

לא בדא. אסרי ב"ש לזקפה בי"ט:

נפלת מנרתא קומיהן. ושל פרקים הוה ונתפרקו החוליות מחמת הנפילה והיה כל אחד ואחד נשמט וברח משם שלא רצו להחזירה הואיל ור"ג מחמיר כב"ש:

מתוך וכו'. כלומר דטעמא דאסרי לאפות פת גריצין דמתוך שאתה מייגעו לעשות רקיקין דקין אף הוא אינו אופה אלא כדי צורכו היום ואם אתה מתירו לאפות פת מרובה חיישינן שמא יאפה יותר מכדי צרכו בי"ט וטרח טירחא שלא לצורך היום:

ר' אחא שמע לה מן הדא וכו'. לפרש לשון חרי קאי וכדפרישית במתני':

הלכה ז

מתני' **אף הוא**. ר"ג היה אומר ג' דברים להקל:

מכבדין בין המטות. שהיו רגילין להסב על המטות ולאכול והואיל ומקום מיעוט הוא מכבדין בי"ט שם ולא חיישינן משום אשוויי גומות כדחיישינן גבי בית שהוא גדול וא"א שלא יהיה שם גומא:

ומניחין את המוגמר בי"ט. לבונה ע"ג גחלים כדי להריח בה אבל לגמר את הכלים לכ"ע אסור:

גדי מקולס. כרעיו ובני מעיו תלוין חוצה לו בצידו וצולהו והיו עושין כך זכר לפסח כדכתיב ראשו על כרעיו ועל קרבו:

מקולס. כגבור שכלי זיינו עמו. וכובע נחשת תרגומו וקולסא דנחשא. פ"א מקולס מכובד מלשון קילוס:

וחכמים אוסרין. בשלשתן בכיבוד משום אשווי גומות ובמוגמר משום דלאו שוה לכל נפש הוא שאינו אלא למפונקים ולמי שריחו רע וגדי מקולס מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ. והלכה כחכמים:

גמ' **של בית ר"ג וכו'**. הכל בתוספתא פ"ב:

במגופה. כלי כמגופה העשוי לכך:

פרדיסקים. ובתוספתא גריס ערדיסקאות והוא כלי מלא נקבים והעשן שהיו מכניסין שם מערב יום טוב כשפוקקין הנקבים וביו"ט היו פותחין אותן:

שלק מקצת. או בישל מקצת אין זה גדי מקולס:

מכניסין עגל מקולס. ולא גזרינן אטו גדי מקולס:

מהו תודוס. מה שבחו ששלחו לו אלולא שאת תודוס:

לידי אכילת קדשים בחוץ. כלומר שנראה כאוכל קדשים בחוץ:

הלכה ח

מתני' **פרתו יוצאה וכו'**. לא פרתו היתה אלא של שכנתו כדאמר בגמרא ועל שלא מיחה בה נקראת על שמו:

וחכמים אוסרין. בין שהוא לנוי בין שהוא לשמר דכל נטירותא יתירתא כמשאוי הוא:

ומקרדין את הבהמה בי"ט. כדמפרש בגמרא קירוד אלו הקטנים כמין מגירה קטנה של ברזל ששיניה דקות ומגרדין בה הבהמה אע"ג דעביד חבורה התיר:

ברחיים שלהן. רחים קטנות העשויות לכך:

אבל מקרצפין. במגירה של עץ ושיניה גסות ואין עושה חבורה:

וחכמים אומרים אין מקרדין אף לא מקרצפין. והכי גריס בגמרא ובמשנה נדפס בטעות. דסברי גזרינן קירצוף אטו קירוד. ואין הלכה כר"א בן עזריה אלא במקרדין את הבהמה בלבד משום דבהא קם ליה בשיטתיה דר"ש דס"ל דבר שאין מתכוין מותר והכי קי"ל וחכמים סברי כר' יהודה בהא דאמר דבר שאין מתכוין אסור ופליגי אי גזרינן קירצוף אטו קירוד או לא:

גמ' **דברי חכמים אפי' להמשיך בה אסור וכו'**. גרסי' להא לעיל סוף פרק במה בהמה וע"ש:
איזהו קירוד וכו'. כדפרישית במתני':
שלא יבא לידי תלישה. השער וס"ל דבר שאין מתכוין אסור:
גמ' **של בית ר"ג וכו'**. תוספתא סוף פ"ב:
אינגורין. הוא אניגרין המוזכר בכמה מקומות:
ויעשה ר' צדוק כשוגג אצל ר"ג ויאכל. כלומר הרי אפי' למאן דאוסר לשחוק הפלפלין בי"ט דוקא לכתחלה ובמזיד הוא דאסור אבל אם כבר נשחקו מותרין הן וא"כ יעשה עצמו ר' צדוק כשוגג שהרי בדיעבד הוא ולמה לא אכל:
אלא שלא להתיר מלאכה על ידי ר"ג. הראה אותו שלא להתיר מלאכה בפעם אחרת בבית ר"ג לפי שכסבור היה שנשחקו היום ולפיכך אפי' בדיעבד לא רצה לאכול עד שאמר לו אל תחוש מעי"ט שחוקין הן:

הלכה ט

מתני' **הרחיים של פלפלין טמאה משום שלשה כלים**. ואם פירש אחד מהם אינו נקרא שברי כלים אלא כל אחד מהם חשוב כלי וטמא ואע"פ שבעודן ברחיים מחוברין הן ונראין ככלי אחד:
משום כלי קיבול. היא התחתונה שמקבלת אבק שאיקת הפלפלין דרך נקבי הכברה והיא של עץ וכלי עץ שיש לו בית קיבול מקבל טומאה:
ומשום כלי מתכות. היא העליונה שכותשין וטוחנין בה הפלפלין טמאה משום כלי מתכות דמשום כלי עץ ליכא לטמוייה דאינה אלא כפשוטי כלי עץ וטהורין הן שהרי אין הפלפלין מתקיימין בתוכה אלא משום צפויה התחתון שהיא של מתכות ובטל העץ אצלו:
ומשום כלי כברה. היא האמצעית שמקפת את הכברה ומשום כלי עץ לא מיטמאה דאין קיבולה קיבול אלא שחכמים גזרו טומאה על הכברה משום כלי אריג ואפי' אין הכברה של מתכות טמאה משום כלי כברה:
התחתון. אשלשה כלים קאי לפרושי וכדפרישית במתני':

הלכה י

עגלה של קטן. כלי שעושין לקטנים להתלמד להלוך והיא עומדת על שלשה אופנים ואוחז בו בידיו והיא מתגלגלת לפניו:
טמאה מדרס. אם היה הקטן זב נעשית אב הטומאה דהא סמיך עלה:

וניטלת בשבת. דתורת כלי עליה:
ואינה נגררת אלא ע"ג הכלים. ע"ג בגדים מפני שעושה חריץ בקרקע וחופר חייב משום חורש:
ר' יהודה אומר וכו'. מסיק התם בגמרא דת"ק נמי ס"ל כר' יהודה בענין דאסור דבר שאין מתכוין ותרי תנאי נינהו ואליבא דר' יהודה והאי תנא בתרא קאמר דלא אסר ר' יהודה בעגלה של קטן מפני שאינה עושה חריץ בהילוכה אלא כובשת הקרקע ונידוש תחתיה ונעשה עפרה נמוך אבל אינה מזיזה עפר ממקומה. וכבר איפסקא הלכתא כר"ש דאמר גורר אדם מטה וכסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ:
תני. בתוספתא סוף פ"ב לא יגרר אדם את המטה וכו' ור"ש מתיר דדבר שאין מתכוין הוא. והובא זה לעיל בפ' כירה בהלכה ג' ועיקרה דהאי מילתא התם הוא דשייכה להא דקאמר ר' יוסי לקמן אוף אנן תנינן וכו'. דלעיל מינה גריס שם פגה שטמנה בתבן וכו' אם היו מקצתן מגולין ניטלין בשבת אם לאו אינן ניטלין ר"א בן תדאי אומר בין כך ובין כך תוחב בשפוד ובסכין ונוטל אתייא דר"א בן תדאי כר"ש דתני לא יגרר אדם את המטה וכו' ור"ש מתיר דקס"ד דטעמיה משום דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול ודר"ש כר"א בן תדאי דס"ל נמי הכי:
ר' בא וכו' מודים חכמים לר"ש בכסא שרגליו משוקעות בטיט שמותר לטלטלו. דמכיון שרגליו משוקעות בטיט אינו עושה חריץ ואי משום טלטול ליכא דטלטול מן הצד הוא:
ודכוותה מותר להחזירו. קמ"ל שאף שעשה בו צרכו מותר להחזירו:
א"ר יוסי אוף אנן תנינן ונטלין בשבת. כלומר דר' יוסי קאמר דלא צריכת לאוקמי להא דר"א בן תדאי כר"ש אלא דבטלטול מן הצד אף חכמים מודים לר"ש דמותר וכדתנינן בסתם מתני' דפ"ק דכלאים הטומן לפת וצנונות תחת הגפן אם היו מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים וכו' וניטלין בשבת א"כ שמעינן דטלטול מן הצד לא שמיה טלטול:
א"ר יוסי בר' בון דר"ש היא. כלומר דמהאי מתני' לא ש"מ מידי דחכמים מתירין בטלטול מן הצד דאיכא למידחי ולומר דהאי סתמא דמתני' דכלאים כר"ש היא דאתיא ומטעמא אחרינא הוא דמותר דדבר שאין מתכוין הוא:
א"ר יוסי מתניתא אמרה כן. ממתני' דידן שמעינן דלכ"ע טלטול מן הצד לאו שמיה טלטול דהא קתני ר' יהודה אומר כל הכלים וכו' מפני שהיא כובשת ואינה עושה חריץ אלמא כל היכא דליכא למיחש לא פליג ר' יהודה וכהאי דאמרי' נמי לעיל מודים חכמים לר"ש בכסא שרגליו משוקעות בטיט שמותר לטלטלו ומשום טלטול ליכא למיחש

דטלטול מן הצד לאו שמיה טלטול ושפיר ש"מ דהכל מודים דטלטול מן הצד לאו כלום הוא וכדקאמינא אנא ולא כדמדחי ר' יוסי בר' בון:
הדרן עלך יום טוב

פרק ג

הלכה א

מתני' **אין צדין דגים מן הביברין**. בי"ט דאע"ג דשחיטה ואפיה ובישול מאבות מלאכות הן והותרו לצורך י"ט צידה וקצירה וטחינה וכה"ג שדרך לעשות הרבה ביחד לא הותרו בי"ט דדמי לעובדא דחול. ביברין הן בריכות של מים שהדגים מתגדלים שם:
ואין נותנין לפניהם מזונות. שאפשר להן בלא מזונות ואיו מזונותן עליך:
אבל צדין חיה ועוף מן הביברין. והן קרפיפות מוקפות גדר סביב ומביאין שם חיות ויולדות ומתגדלות שם וצדין מהן המוכנים מאתמול:
רשב"ג אומר לא כל הביברין שוין. לא לאפלוגי את"ק אתא אלא לפרש דבריו דלא כל הביברין קאמר אלא מן הביברין קטנים דוקא שאינן מחוסרין צידה:
זה הכלל כל המחוסר צידה אסור. שצריך לבקש תחבולה כדי לתפסו. וכל דרהיט בתריה ומטי בחד שחיה לא הוי מחוסר צידה ואי לא הוי מחוסר צידה:
גמ' **אמר ר' חיננא מתניתא דלא כר' יהודה**. גרסי' להא לעיל פי"ג דשבת בהלכה א' ושם מפורש עד סוף הלכה ע"ש:

הלכה ב

מתני' **מצודות וכו' לא יטול מהן בי"ט**. דשמא היום ניצודו וספק מוכן אסור:
מעשה בנכרי אחד וכו'. בבבלי מפרש חסורי מחסרא והכי קתני ספק מוכן אסור ור"ג מתיר ומעשה בנכרי אחד וכו' ואמר מותרין הן בטלטול ומודה ר"ג דבאכילה אסור. ואין הלכה כר"ג אלא דכל מין מחובר ספק נלקט היום ספק מאתמול או ספק ניצוד היום ספק מאתמול אסור וכל שאסור לאכלו אסור לטלטלו ואם צורתן מוכחת עליהן כגון פירות דכמישין שאי אפשר שנלקטו היום וכן דגים שהובאו ממקום רחוק שא"א שניצודו היום מותרים. ודבר מוכן שבא מחוץ לתחום בשביל ישראל אסור לאותו ישראל שהובא בשבילו ולכל בני ביתו ומותר לישראל אחר:
אלא שאין רצוני לקבל הימנו. שאני שונא אותו:
גמ' **מי מודיע**. אם ניצודו מעי"ט או לא:

אם נתקלקלה המצודה וכו' אבל אם לא נתקלקלה המצודה. כצ"ל. וכך הוא בפ"ק דשבת וגרסי' שם לכל הסוגיא ושם פירשתי ע"ש:

הלכה ג

מתני' **בהמה מסוכנת**. שהוא ירא שמא תמות והוא אינו צריך לה שכבר סעד סעודתו: **לא ישחוט אא"כ ידוע שהוא יכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום**. כלומר שיש שהות כל כך שעוד היום יכול לאכול ממנה כזית צלי:

ר"ע אומר אפי' כזית חי מבית טביחתה. שהוא מופשט מעורו ומזומן ועומד הוא ואין הלכה כר"ע:

שחטה בשדה. לאו אמסוכנת בלחוד קאי אלא כל ששחט בהמה בשדה בי"ט לא יביאנה במוט ובמוטה כדרך שנושאין משא בחול במוט או במוטה שהוא כמשאוי שני בני אדם לפי שצריך לשנות מעובדא דחול אלא מביא בידו אברים אברים:

גמ' **ר' בא בשם רבנן דתמן**. מבבל:

שחטה וכו'. גרסי' להא לעיל בברכות בפ' הרואה בהלכה ג' ולאו בי"ט קאי אלא איידי דאיירי במסוכנת מייתי להא דאין חוששין לחומרא:

ואכלו זאבים וכו'. ואין כאן לבודקן ושמא היה נמצא בהן איזה ספק טריפה אפ"ה כשירה:

לכושר. בחזקת כשרות:

וחש לומר שמא ניקבו. אע"ג דכבר קאמרי שחזקת בני מעיים לכושר מ"מ פריך אם אתיליד איזה רעותא כגון שהחזירן כשהן נקובים ניחוש שמא ניקבו בתחלה היו ועלה קאמר דאפ"ה אין חוששין ותלינן בזאב דחזקת בני מעיים כשרין הן ובכל מקום דאיכא למיתלי תלינן:

תני. בברייתא:

אבל מביאה הוא על גב עורה. כלומר עם עורה דאע"ג דאין העור ראוי היום אפ"ה מטלטלין העור אגב בשרה וכדמפרש ואזיל כיצד הוא עושה משייר ממנה אבר אחד ואינו מפשיטו ואגב האבר מביאו להעור עמו:

הלכה ד

מתני' **בכור שנפל לבור**. בכור בזמן הזה שאינו נשחט בלא מום מפני שקדשים הוא דמאיליו הוא קדוש והשוחטו כשהוא תם שוחט קדשים בחוץ וענוש כרת ומתני' שנפל בו מום מעי"ט מיירי אלא שלא נראה למומחה אם הוא מום עובר או מום קבוע דאי לאו הכי לא הוה ר' יהודה שרי ליה דהא אית ליה מוקצה ולא הוה דעתיה עליה מאתמול

אלא ודאי דה"ק בכור בעל מום שלא הראהו מבעוד יום לחכם להתירו ונפל לבור בי"ט וירא שמא ימות שם:

ר' יהודה אומר ירד המומחה ויראה. אם המום שהיה בו מאתמול מום קבוע הוא יעלה וישחוט דמשום מוקצה ליכא דדעתיה עליה מאתמול וס"ל לר' יהודה דרואין מומין בי"ט:

ואם לאו. שהמום של אתמול אינו מום קבוע לא ישחוט ואפי' עבר והעלהו וקמ"ל דאפי' נעשה בו היום מום קבוע לא ישחוט דלא אמרי' דעתיה עליה מאתמול אא"כ אותו מום בעצמו יהיה מום קבוע מאתמול וראוי לישחט עליו:

ר"ש אומר וכו'. ר"ש ס"ל אין רואין מומין בי"ט וטעמא שאם אתה מתיר לראות המום שנפל בו מערב י"ט אתי לראות אף המום שנולד בו בי"ט והאי אסור משום מוקצה דאע"ג דלית ליה לר"ש מוקצה בכי הא מודה כדתנן בשלהי מכלתין אין משקין ושוחטין את המדבריות ואמרי' דאתיא נמי כר"ש דהני כגרוגרות וצמוקין דמי דאסחי דעתיה מינייהו וה"נ לא הוי מאתמול דעתיה עילויה והלכך אפי' נולד בו המום מעי"ט לא היה דעתיה עליה דמי יימר דמזדקיק ליה חכם לראותו:

גמ' **מחלפה שיטתיה דר' יהודה וכו'**. דהא התם בשלהי מי שהחשיך גבי מחתכין את הדלועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים קאמר ר' יהודה אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה אלמא הואיל דמאתמול לא הוה דעתיה עליה אסור משום מוקצה לדידיה:

והכא הוא אמר הכין. בתמיה דירד מומחה ויראה וכו' ואמאי הא מאתמול לא הוה דעתיה עליה דמי יימר דמזדקק ליה חכם לראות ובין השמשות אסחי דעתיה מיניה ומוקצה הוא:

ר' יודה כדעתיה דר' יודה אמר אין המומחה תורה. בפ"ד דבכורות דתנינן שם השוחט את הבכור ומראה את מומו ר' יהודה מתיר דראיית המומחה אינה תורה לומר דדוקא המומחה שנטל רשות לראות הבכורות הוא שיתיר אלא אפילו ג' הדיוטות יכולין לראות אם הוא מום קבוע להתירו ונטילת רשות מהני לראותו אף ביחיד והלכך לא אסחי דעתיה מיניה דמימר אמר אי לא מזדקיק ליה חכם בג' הדיוטות סגי:

ר' הונא בשם ר' אבא דר' יודה הוא וכו'. כלומר אין דודאי ר' יהודה כדעתיה ובהא מודינא לך אלא דאכתי בעינן לפרש טעמיה דר' יודה דהכא דנהי דרומיא דר' יהודה אדר' יהודה ל"ק כדשנינן מיהו טעמא בעינן אגופה דדינא דמתיר לראות מומי הבכור בי"ט ולא אמרי' דמיחזי כדן את הדין הלכך קאמר דהיינו טעמיה דר' יהודה עביד ראיית הבכור כראיית טריפה כמה דאת אמר תמן כלומר גבי טריפה ודאי מותר לראות בהמה

שנשחטה בי"ט ונולד בה איזה ספק אם היא טריפה או לא וה"נ לר' יהודה בראיית מומי הבכור בי"ט:

ר' יודן בעי. לא שייכא הכא אלא אגב דאיירי בראיית טריפה בי"ט מייתי הא דר' יודן שהקשה על הא דתנן אין מפרישין תרומות ומעשרות בי"ט ושל דמאי נמי בכלל וכדתנינן דספק חשיכה הוא דמעשרין את הדמאי הא בשבת ובי"ט לא ואמאי הא דמאי מדבריהן הוא מספק שמא לא עישר העם הארץ תבואה זו וראיית הטריפה כלומר לבדוק אחר טרפיות ג"כ מדרבנן הוא וא"כ כמה דאת אמר רואין את הטריפה בי"ט נימא נמי ודכוותה מפרישין את הדמאי בי"ט ולא משני מידי:

ר' אבהו בשם ר' יוסי בן חנינה כל שמומו ניכר וכו'. לפרש דברי ר"ש במתני' קאמר דלא תימא הא דקתני כל שאין מומו ניכר מעי"ט היינו שלא היה בו מום מעי"ט דלא היא אלא אפי' היה מומו ניכר מעי"ט ולא התירו מומחה אלא בי"ט אין זה מן המוכן ואסור לשוחטו בי"ט וכטעמא דפרישית במתני' וכל שאין מומו ניכר דקאמר שאין ניכר להתירו מעי"ט הוא:

והא תני. בברייתא חדא עגל בכור וכו' האי מן הטריפה לאו דוקא הוא דמה ענין זה אצל מומי הבכור אלא לרבותא הוא דנקיט שאפי' נולד היום מן הטריפה דליכא למימר ביה מוכן אגב אמו הוא וה"ה כל שנולד היום מותר קתני מיהת עגל בכור שנולד היום וע"כ שנולד מומו עמו היום הוא שהרי אין הבכור נשחט בזמן הזה אא"כ היה בו מום וקתני מותר אלמא שרואה הוא המומחה היום להתירו וקשיא להא דר' אבהו:

תיפתר שעבר המומחה וראהו. היום והואיל ולא היה בחזקת איסור מותר בדיעבד לשחטו אבל לכתחלה אסור לראות המום היום ואפי' נולד הוא ומומו עמו:

אתא עובדא קומי ר' אימי. בדינא דמתני' וכסבור היה דהלכה כר' יהודה כפי הכלל ר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה ואייתי רב הושעיה מתניתא וכו' דשנה לדברי ר"ש בלשון חכמים ש"מ דהלכתא כוותיה וקיבלה ר' אימי וחזר בו ממה דאמר מעיקרא:

אותו ואת בנו שנפלו לבור וכו'. גרסי' להא לעיל בפרק ג' דפסחים בהלכה כיצד מפרישין חלה בטומאה בי"ט וע"ש:

הלכה ה

מתני' **בהמה שמתה לא יזיזנה ממקומה**. בגמרא מסיק לאוקימתא דמתני' בבהמת קדשים מיירי דקתני עליה ועל החלה שנטמאת מה זו קדש אף זו קדש דמכיון דבהמת קדשים שמתה אסורה בהנאה וטעונה קבורה ואינה נפדית דבעיא העמדה והערכה א"נ אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ואפי' למ"ד פודין בי"ט לא פרקי לה הלכך לא

יזיזנה ממקומה דלא חזיא אבל בהמת חולין שמתה מחתכין אותה לפני הכלבים ודוקא שהיתה מסוכנת מאתמול דדעתיה עלה אבל לא היתה מסוכנת מאתמול אף בהמת חולין לא יזיזנה ממקומה דהכא בי"ט איירינן וקיי"ל בי"ט כר' יהודה דמוקצה אסור:

ועל החלה שנטמאת. ואינה ראויה לכהן היום דהא באכילה אסורה לעולם ובהסקה או לתתו לכלבו אסור בי"ט דאין מבערין קדשים בי"ט ואפי' על ידי בהמה דגזירת הכתוב הוא שאין מבערין קדשים טמאין בי"ט דרחמנא אחשבה להבערתן דכתיב באש ישרף הלכך כמלאכה הוא:

גמ' **שמואל אמר טעו ה' זקנים שהורו לר"ט בלוד**. ר"ט בלוד היה כדתני בפ' הזהב הורה ר' טרפון בלוד וכשנכנס כאן לבית המדרש ושאל והיו שם חמשה זקנים והורו לו לא יזיזנה ממקומה וקאמר שמואל דאותן הזקנים טעו בהוראה זו דהורו ליה כר' יהודה דאית ליה מוקצה ואנן כר"ש הוא דקי"ל:

אמר רב מתנא. לא טעו דבבכור הוה עובדא וכדדייק ר' אבין נמי ממתני' דאמרה כן עליה וכו' הלכך אפי' לר"ש לא יזיזנה ממקומה דטעון קבורה הוא וכדפרישית במתני':

מהו לראות את הטריפה בבית אפל. קס"ד דבחול קאי ומטעמא דשמא לא יוכל לדקדק בראייתה:

ואמר לוי לאפקה לבר. ועל זה הקשה ר' אימי ואמר אנחנו שמענו אין רואין את הנגעים בבית אפל כדתנן בפ"ב דנגעים בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו אבל היכא שמעינן אין רואין את הטרפה בבית אפל בתמיה:

אמר ר' יוסי בר' בון. לא מטעם הזה כדקס"ד אלא בי"ט הוה עובדא וציוה לוי לאפקה לבר ולראותה דשמא תמצא טרפה ויהא אסור לטלטלה אחר כך ויבשלו בה הואיל דהבית אפל הוא:

אתייא דרב מתנא כשמואל. רב מתנא דאוקי למתני' דבבכור הוה עובדא אבל אם היתה בהמת חולין מותר לטלטלה וזה כשמואל בענין מוקצה בי"ט דפסק בפ"ק כר"ש ודלוי דאמר להוציאה לחוץ לפי שאח"כ יהא אסור לטלטלה אתיא כרב דאית ליה מוקצה וכר' יהודה:

אמר רבי בא. אני שמעתי מרב יהודה בשם שמואל דאמר הלכה כרבי יהודה במוקצה בי"ט:

הלכה ו

מתני' **אין נמנין על הבהמ' לכתחל' בי"ט**. אין פוסקין דמים בין שנים או שלשה בני אדם על הבהמה ולומר בהמה זו בכך וכך ומגיע על כל אחד ואחד כך וכך דמקח וממכר הוא:

אבל נמנין עליה וכו' ושוחטין וכו'. כלומר וביו"ט אם לא נמנו עליהן מעי"ט עושין כך מביאין שתי בהמות שוות זו לזו ושוחטין אחת מהן ומחלקין ביניהן ולמחר שמין כמה דמי השניה וכל אחד ואחד נותן דמי חלקו:

ר' יהודה אומר וכו'. אע"פ שאסור לשקול ביו"ט בליטרא דהוה עובדא דחול מותר לשקול בשר כנגד הכלי או כנגד הקופץ ולמחר יראו כמה משקל הכלי והקופץ:

וחכמים אומרים אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר. אין מעיינין בכף מאזנים. וכלעיקר דנקטי אפי' ליתן בו בשר לשומרו מן העכברים אסור אם היה המאזנים תלוים מפני שנראה כשוקל בכף מאזנים והלכה כחכמים:

גמ' **הא להוסיף מוסיפין**. דדוקא למנות עליה מתחלה ביו"ט הוא דאסור אבל אם כבר נמנו כמה בני אדם עליה מעי"ט ורצו להוסיף בני אדם עליה ביו"ט מותר לפי שא"צ להזכיר פיסוק דמים לכך כדמפרש ואזיל שאם היו חמשה בני אדם שנמנו עליה מעי"ט מוסיפין ביו"ט ונעשין עשרה ואומרים החמשה הנוספין הרי אנו בבהמה זו כפי שנמנו אתם הראשונים עליה:

תני. בתוספתא פ"ג לא יאמר וכו' הרי אני עומד למחצה לשליש ולרביע מותר שאינו מזכיר פיסוק דמים:

שקלו מנה כנגד מנה בבכור. כדתנן בפ"ה דבכורות שאע"פ שאין הבכור והמעשר נשקלין בליטרא מפני שהוא כמזלזל בקדשים אבל שוקלין מנה כנגד מנה בבכור שאם יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא יכול לשקול בשר בכור כנגדה ובמעשר אפי' מנה כנגד מנה אין שוקלין דמיחזי כאלו מוכרו ובהמת מעשר אסור למכור כלל לפי שנאמר בו לא יגאל וגמרינן גאולה גאולה מחרמים:

בד"א בחול. גבי בכור הוא שהתירו כדאמרן הא ביו"ט בבהמה שנשחטה לצורך י"ט אסור אף מנה כנגד מנה לפי שאין משגיחין וכו':

אפי' לתלותו וכו'. כדפרישית במתני':

א"ר יוסי בר' בון לא מטעם הזה וכו'. כלומר לא מפני שאמרו חכמים אין משגיחין בכף מאזנים אתה בא לאסור אפי' בא לשומרו מפני העכברים דלא היא אלא בגין דתנינן וכו' הואיל ור' יהודה מתיר לשקול בשר כנגד הכלי והקופץ ועלה אמרו חכמים אין משגיחין בכף מאזנים:

הא תנייא קדמייא וכו'. כלומר משום דת"ק והוא ר' יהודה ס"ל משגיחין לפיכך נקטו חכמים בהאי לישנא וקאמרי אין משגיחין בכף מאזנים והיינו לאסור מה דמתיר ר' יהודה הא לתלותו בכף מאזנים מפני העכברים לכ"ע מותר דהאי לא מיחזי כשוקל:

אף מפייס הוא אדם את עצמו בליטרא. אם לקח אדם בשר בי"ט יאינו יודע כמה הוא משקלו לפי שאסור ליקח במשקל יכול הוא לפייס עצמו ולשקלו בביתו בליטרא להנחת דעתו ולידע מה הגיע לו מהבשר הזה:

כהדא ר' מנא זבן חרובין דשמיטה. ותנן בפ"ח דשביעית אין מוכרין פירות שביעית לא במדה ולא במשקל ולא במנין כי היכי דלא ליתי לזלזולי בהו ואתא ר' מנא ושאל לר' חזקיה אם מותר לשקול בינו לבין עצמו להפיס דעתו ולידע כמה הוא וא"ל נהגין רבנן כהדא דרשב"ג ומותר:

תני. בתוספתא שם:

הטבח לא יהא שוקל בידו ומניח. לפי שידו כליטרא היא שהוא אומן בכך ויודע לכוין המשקל בידו:

אבל חותך הוא בסכין ונותן וכו'. אע"פ שיודע לכוין בחתיכה שאין זה דרך משקל:

תני. בתוספתא פ"ב:

אין מרגילין בי"ט. אסור להפשיט הבהמה דרך הרגלים כל העור שלם כדי לעשות ממנו מפוח לנפחים או למוכרי דבש ושמן שנותנין אותן בעורות כבשים המופשטין שלימים ומשום דטירחא יתירא הוא:

ולא בחול בבכור וכו'. כדמפרש ר' אבון טעמא שלא יהא כעובד בו עבודה בחייו כלומר שלא יהא נראה שמשמרו בחייו לכך ולעשות עבודה בעורו:

אמר ר' יוסטה בר שונם. בבכור ובפסולי המוקדשין טעמא אחרינא איכא שגזרו עליהן כדי שלא ירעו אותן עדרים עדרים שאם אתה מתירו להרגילו גזירה דאתי לשהוייה מלשחטן עד שימצא בני אדם המבקשין עורות שלימין ובין כך יגדל עדרים מהן ואתי בהו לידי תקלה לגיזה ועבודה:

כל עמא מודיי מינפוח שרי. הני תנאי דפליגי לקמיה בהא כ"ע מודים שאם עשוי לעשות ממנו מנפוח לנפחים שהוא מותר דשכיחא הוא לקנותן ולא אתי לשהוויי כי פליגי למיחבוט אם הוא עשוי בשביל לקבל בתוכו שמן ודבש שדרך לחבוט אותו כדי לנקותו דבהא לא שכיחי הקונים כל כך ור' חייה רבה ור' שמעון ברבי פליגי חד וכו':

ור' יוסי בר' בון. אמר איפכא דטפי שכיחא למיחבוט ולמינפוח הוא דפליגי:

הלכה ז

מתני' **אין משחיזין את הסכין ביו"ט**. ברחיים או במשחזת:

אבל משיאה ע"ג חבירתה. דשינוי הוא:

לא יאמר אדם לטבח וכו'. לפי שאסור להזכיר שם דמים וסיפא איצטריך ליה שאע"פ שהוא טבח ורגיל למכור לא מיחזי כדרך מקח וממכר כששוחט ומחלק סתם בלי פסוק דמים:

גמ' **אין משחיזין וכו' א"ר חסדא דר' יהודה היא**. והכי גריס להא לקמן בפ"ה על מתני' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ור' יהודה קאמר בברייתא אף מכשירי אוכל נפש מותר ומתני' דמתיר להשיאה ע"ג חבירתה וקס"ד כדי לחדדה והלכך קאמר רב חסדא דר' יהודה היא ובמשחזת הוא דאסור דעובדא דחול הוא:

אמר רב יהודה וכו'. לא היא אלא דברי הכל היא ומיירי שעושה כדי להעביר שמנונית שעליה ואפילו הכי במשחזת לא דעובדא דחול היא:

הלכה ח

מתני' **אומר אדם לחנוני מלא לי כלי זה**. אם הכלי לאו מיוחד למדה היא:

אבל לא במדה. אם הכלי מיוחד למדה היא:

ר' יהודה אומר אם היה כלי של מדה. אפי' אינו מיוחד למדה עכשיו אלא שעומד לכך אם ישבר כלי המיוחד יעמיד זה תחתיו לא ימלאנו ואין הלכה כר' יהודה:

ממלא מדותיו מערב יום טוב. לפי שאין מודדין ביום טוב:

במועד. בחול המועד היה גם כן עושה כך מפני ביטול בית המדרש שהיו רבים באים לשאול ממנו במועד שאינם טרודים במלאכה והיה ממלא מדותיו בלילה שאינו זמן בית המדרש כדי שיהא פנוי ביום:

מפני מיצוי המדות. כשהיה מוכר שמן היו לו מדות הרבה ומביאין הלקוחות כליהן ומודד לכל אחד ואחד במדה לעצמו והן מתמצות והולכות כל הלילה כדי שלא ישאר לו השמן המדובק בשולי המדה ובצדדיה ונמצא גוזל את הלקוחות:

גמ' **או חסר או יתיר**. שלא יאמר מלא לי כלי זה במלואו אלא תן לי בתוכו ואם הוא חסר או יתיר מהמדה:

מלא לי אהן מנא. היום:

ולמחר אנן מכילין ליה. נמדוד כמה מדות יש בו והכלי הזה היה מכיל כמה מדות:

תני. בתוספתא פ"ג מעשה וכו' אף הוא כונס וכו' ג' מאות חביות. והעלום לגזברים אמרו להן חכמים וכו' כן הוא בתוספתא:

אתין חמון. תראו היום יד ימין הזה שהיה רגיל למדוד ביושר ובאמת ועם כל זה החליתי בו:

מאן דאמר רחמנא וותרן וכו'. גרסי' להא לעיל בפ"ה דשקלים בהלכה גבי עובדא כי האי ולומר שאין להרהר אחר מדותיו של הקב"ה:

הלכה ט

מתני' **אומר אדם לחבירו וכו' להיות מונה בתוך ביתו**. ולא מוכחא מילתא דמשום דמים מדכיר לו המנין אלא שכך הוא צריך:

גמ' **תני וכו'**. כלה מדה של תבלין וכו'. ואין זה כמזכיר המדה ומדקדק בכך אלא שכן בעל הבית דרכו בכך:

הדרן עלך אין צדין

פרק ד

הלכה א

מתני' **המביא כדי יין ממקום למקום**. בתוך התחום או חוץ לתחום ע"י עירוב:

לא יביאם בסל ובקופה. לתת ג' וד' כדות לתוך הסל או הקופה ונושאם שאע"פ שהותרה הוצאה בי"ט אפילו שלא לצורך לא ישא כדרך שהוא עושה בחול אלא מביא הוא על כתיפו או לפניו בידו אחד או שנים דמוכח שלצורך י"ט הוא מביאם. ואם אי אפשר לו לשנות מותר:

וכן המוליך את התבן. להיסק או לבהמה:

לא יפשיל את הקופה לאחוריו. שהוא כדרך חול אבל נוטלה בידו ומביאה:

ומתחילין בערימת התבן. להשתמש ממנה ואע"ג שלא הכינה מבעוד יום ולא היה רגיל להסיק ממנה דהאי תנא לית ליה מוקצה:

אבל לא בעצים שבמוקצה. רחבה שאחורי הבתים קרויה מוקצה על שם שהוקצה הוא לאחור ושם נותנין עצים וכל דבר שאין דעתו ליטול עד זמן מרובה ואין נכנסין ויוצאין בה תדיר והנך עצים דאיירי בהו הכא בקורות גדולות של ארזים עסקינן שעומדות לבנין והן מוקצה מחמת חסרון כיס שדמיהן יקרים ואפי' ר"ש דלית ליה מוקצה מודה בהא. ולדידן דקי"ל במוקצה בי"ט כר' יהודה מוקמינן למתני' כולה כר' יהודה ורישא דקתני מתחילין בערימת התבן מיירי בתיבנא סריי' ואית ביה קוצים דאפילו לטינא לא חזי ובההיא אפילו ר' יהודה מודה דלית ביה משום מוקצה שאינו עומד אלא להסקה:

גמ' **מתניתא**. דקתני אבל מביא הוא על כתיפו או לפניו בידו:

באילין קורפדייא דקיקתה. בכדים קטנים מיירי שהן נטענים תרתי ותלת בתוך ידו בפעם אחת והואיל ויכול לנושאן כך לא התירו להביאן בסל ובקופה כדרך שנושאין בחול:

היתה אחת גדולה. אבל אם היתה גדולה שאינה ניטלת ביד:
לפניו כך היא דרכו לאחריו כך היא דרכו. כלומר בין לפניו בין לאחריו כך היא דרכו להביא בסל ובקופה ובכה"ג שא"א לשנות מותר הוא אף בסל ובקופה:
היך מה דאת אמר וכו'. סיומא דמילתא היא דכשם שאמרו לעיל בפ"ק גבי שחטה בשדה שמביאה על גב עורה אם יש עליה מעט בשר מביא העור ג"כ ע"י כך וה"נ כאן דכוותה מביאה ע"ג קנקנה כלומר שמביא בסל ובקופה הכל ע"ג הכדים בתוכן:
כמה דאת אמר. וכשם דאמרו התם מביאה אברים אברים וה"נ דכוותה כאן מביאה צלוחיות צלוחיות קטנות הרבה בסל ובקופה:
מהו להוציא תבן. בי"ט מרה"י לר"ה. ומתמה הש"ס מאי קמבעיא ליה ולא מתני' היא דקתני המוליך את התבן וכד' וממקום למקום איירי כדקתני ברישא וש"מ מיהת דשרי להוציא התבן:
מתניתא כמ"ד לכל נפש וכו'. דפליגי לעיל בסוף פ"ק אם לכל נפש שהתיר הכתוב לצורך י"ט אף נפשות הבהמה בכלל או לא ותנא דמתני' ס"ל כמ"ד דאף נפשות בהמה בכלל:
מה צריכא ליה. כי קא מיבעיא ליה להאי מ"ד אין נפשות בהמה בכלל והכי קמיבעיא ליה אי נימא דהואיל וסתם תבן למאכל בהמה היא אין להוציא התבן ביו"ט מרשות לרשות דהוי שלא לצורך כלל לגבי אדם ונפש בהמה אינה בכלל היתר בי"ט או דילמא מכיון דתבן ראוי נמי להיסק היא הרי זה כלצורך אדם ומותר:
ברם כמ"ד נפשות בהמה בכלל פשיטא ליה. לישנא יתירא הוא וכמי דמהדר מה דקאמר מעיקרא הוא:
מתניתא במוציא להאכיל. כלומר אי נמי דאפילו למ"ד נפשות בהמה בכלל ומתני' אזלא נמי כוותיה דמיירי במוציא לצורך בהמה אפ"ה איכא למיבעי דאיכא למימר מתני' מיירי במוציא התבן להאכיל לבהמה ומה צריכא ומיבעיא ליה לר' יודן במוציא להיסק ולאו בשביל אוכל נפש דזה ודאי מותר אלא לשאר איזה צורך. א"נ להיסק לצורך הבהמה אם בכה"ג אמרינן אף נפשות בהמה בכלל:
רבי אמר לר' שמעון בריה עלה והבא לנו וכו'. גרסי' להא לעיל בסוף פ"ק דמעשרות ובי"ט היה:
ואינו אסור משום מוקצה. דכסבור היה דאף אותן המכונסין בחביות ומונחין בעליה ג"כ מוקצין הן:
א"ל רבי ואדיין את לזו. אם עדיין אתה מסופק בזה דחיישת משום מוקצה להמכונסין בחביות דליתא שאין לך אסור משום מוקצה אלא תאנים וענבים בלבד כשמוציאין אותן

לייבשן ולעשות מהן גרוגרות וצמוקין דאסח דעתיה מינייהו עד שיתייבשו אבל אלו שכבר מכונסין הן בחבית לית בהו משום מוקצה:

מפני שהן מסריחות בנתיים. טעמא דתאנים וענבים שמניחין לייבשן הוא מפרש דאית בהו משום מוקצה מפני שהן מסריחות בנתיים קודם שנתייבשו ומסחי לדעתיה מינייהו:

לא מסתברא באילין פיצולייא הוה עובדא. ודאי לא מסתברא בענין אחר אלא דהמעשה שהיה שאמר לו רבי להביא מאלו גרוגרות של תאנים שנתפצלו והלכך הוה ס"ד דר"ש שיש בהן משום מוקצה דאי בשאר גרוגרות מאי מספקא ליה לר"ש:

א"ל אוף אנא סבר כן. דכך היה המעש' וכן כי אתא ר' יוסי בר' בון אמר נמי משום ר' יוחנן כן:

הדא דאת אמר. דגרוגרות שבתביות לית בהו משום מוקצה לענין שבת דוקא אבל לענין מעשרות כל הדברים יש להן מוקצה. כלומר הוקצו למעשרות שחל החיוב עליהן:

אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן. מתני' דמעשרות שם אמרה בהדיא כן גרוגרות משידוש ובמגורה משיעגל. דרך הגרוגרות משנתייבשו דשים אותן במקלות לתוך החבית או מכניסין אותן למגורה והוא אוצר ומעגלין אותן במעגילה בידים והוא גמר מלאכתן למעשרות:

הלכה ב

מתני' **אין נוטלין עצים מן הסוכה**. לאו בסוכה של מצוה בלבד אלא אפי' שאינה של מצוה כגון בפסח או בעצרת ויושב בגינה או בפרדס אין נוטלין ממנה עצים בי"ט משום סתירת אהל:

אלא מן הסמוך לה. כגון קנים הזקופין סמוך לדפנות ומכיון שלא נארגו עם הדופן לא בטלו לגבי דופן:

מביאין עצים מן השדה. עצים תלושין ומכונסין בשדה והן בתוך התחום מביאין מהן בי"ט:

ומן הקרפף אפילו מן המפוזר. דמוכנין הן ומסיק בבבלי דמתני' יחידאי הוא ולית הלכתא כוותיה אלא אין מביאין עצים אלא מן המכונסין שבקרפף ומן השדה לא יביא כלל אפילו מן המכונס דהואיל ואין משתמרות שם לאו דעתיה עלייהו אבל מן הקרפף שהוא משתמר שמוקף סביב וכשהן מכונסין דעתיה עלייהו:

איזהו קרפף כל שסמוך לעיר. ממש דברי ר' יהודה. ותרתי בעי סמוך ויש לו פותחת והיינו מסגרת והא דלא הזכיר פותחת משום דסתם קרפיפות יש להן פותחת:

ר' יוסי אומר וכו'. כלומר בפותחת הדבר תלוי שכל שנכנסין לו בפותחת לא בעינן סמוך לעיר אלא אפי' הוא בתוך תחום שבת וכלומר לא סמוך ממש לעיר אלא אם הוא עד תחום שבת מביאין ממנו והלכה כר' יוסי:

גמ' **שמואל אומר בשלא נתכוין לעבותה**. הא דקתני דמן הסמוך לה נוטל הוא היינו בשנתן חבילות של קנים על הסכך ולא התיר אגדן שלא נתכוין לעבות הסכך אלא להצניעם שם ולא בטלינהו לגבי הסכך והלכך מותר ליטול מהן אבל אם נתכוין לעבות את הסכך ובטלי לגבי הסכך אסור משום סתירת אהל:

בשלא התנה. ובנתכוין לעבותה דאמרי אסור היינו בשלא התנה בתחלה ליטול מהן אבל אם התנה בתחלה כשנותנן על הסכך שיהא נוטל מהן בי"ט מותר:

רב נחמן בר יעקב בעי. הקשה על זה וכי התנה עליהן מאי מהני וכי יש אדם מתנה לסתור אוהלים בי"ט:

ותומר. ויש מי שהיה אומר בפני שמואל לתרץ המתני' דהא דמשמע דמן הסמוך לה נוטל הוא היינו בטפול לה כלומר לאו מן הסכך מיירי אלא מן הטפל לה וסמוך לדפנות והוה רב נחמן בר יעקב הוי בה. כלומר דמכל מקום הקשה אף על אוקמתו זו דהיכי דמי אם לא נארגו כלל עם הדופן פשיטא מאי למימרא ואין צריך תנאי לכך ואי דנארגו עם הדופן אכתי איכא משום סתירת אהל ומאי מהני תנאי לזה:

תני אמר ר"א בר"ש וכו'. תוספתא הוא בפ"ג. ודברי ר"א בר"ש ור' נתן לאו היינו הך כדהתם דגריס לא נחלקו ב"ש וב"ה על המכונסין שבקרפף שיביאו ועל המפוזרין שבשדה שלא יביאו ועל מה נחלקו על המפוזרין שבקרפף ועל מכונסין שבשדה שב"ש אומרים לא יביאו וב"ה אומרים יביאו אמר ר' נתן לא נחלקו ב"ש וב"ה על המפוזרין שבקרפף ועל מכונסין שבשדה שיביאו על מה נחלקו על המפוזרין שבשדה שב"ש אומרים לא יביאו וב"ה אומרים יביאו:

הלכה כדברי מי שהוא מחמיר. זהו כר"א בר' שמעון אליבא דב"ה. וכגירסת התוספתא שהבאתי דהמפוזרין שבקרפף והמכונסין שבשדה בהא הוא דפליגי ב"ש וב"ה אבל המפוזרין שבשדה אף לב"ה לא יביאו דאיכא תרתי לריעותא שהן מפוזרין והן בשדה ולאו דעתיה עלייהו ודלא כר' נתן דלדידיה אף המפוזרין שבשדה מותר לב"ה והיינו דקאמר כדברי מי שהוא מחמיר במפוזרין שבשדה:

ובלבד מן המפוזרין שבקרפף. חוץ מן המפוזרים שבקרפף דלית הלכתא כוותיה דר"א בר' שמעון דלדידיה לב"ה מותר וכדקאמר במתני' ומן הקרפף אפי' מן המפוזר והיינו

כר"א בר"ש לב"ה ואינה הלכה אלא אף מן הקרפף בעינן שיהו מכונסין דאיכא תרתי לטיבותא ובהא הוא דאמרינן דדעתיה עלייהו:

מחלפא שיטתיה דר' יהודה. דהכא קאמר במתני' איזהו קרפף כל שהוא סמוך לעיר והא לעיל בפ"ב דעירובין בהלכה ג' משמע דפליג ר' יהודה אסמוך לעיר ולא חשיבא ליה קרפף לענין היתר טלטול בתוכה:

דתנינן תמן. אהא דקתני שם ועוד אמר ר' יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהוא שבעים אמה ושירים וכו' מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר ר' יהודה אומר אפי' אין בה אלא בור ושיח ומערה מטלטלין בתוכה וקס"ד דר' יהודה פליג נמי אהא דמתיר ר' יהודה בן בבא בסמוכה לעיר:

והכא הוא אמר הכין. בתמיה דכל שהוא סמוך לעיר דין קרפף הוא לו לכל דבר:

אמר ר' מנא כבית דירה עביד לה ר' יודה. כלומר לא כדקס"ד אלא דר' יהודה לא פליג התם אחלוקה דסמוך לעיר אלא למאי דקאמר ר' יהודה בן בבא ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה עלה הוא דפליג וקאמר אפי' אין בה אלא בור ושיח ומערה נמי מותר דעביד להו כבית דירה לענין היתר טלטול בתוכה. וגרסי' נמי להא שם:

הלכה ג

מתני' **אין מבקעין עצים מן הקורות**. הסדורות על הארץ ועומדות לבנין וה"ל מוקצה מחמת חסרון כיס ובהא אף ר"ש מודה:

ולא מן הקורה שנשברה בי"ט. ואע"ג דהשתא להסקה קיימא משום דבין השמשות לא הוה דעתיה עלה. והאי סתמא דמתני' כר' יהודה דאית ליה מוקצה וקיי"ל כוותיה בי"ט:

אין מבקעין וכו'. בבבלי קאמר והאמרת רישא אין מבקעין כלל חסורי מחסרא והכי קתני אין מבקעין מן הסואר של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט אבל מבקעין מן הקורה שנשברה מערב י"ט וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום. ולא במגל הוא מגל יד שעשוי לשבר בו עצים והוא חלק. ולא במגירה שהוא כעין סכין ארוך ועשוי בפגימות ולנסר בו עצים עבים ומשום שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול:

אלא בקופין. והוא יש לו שני ראשים ראשו אחד חד וקצר ונקרא צד זכרות וראשו אחד רחב ונקרא צד נקבות ומבקע בצד זכרות שלו אבל לא בצד הרחב מפני שהוא כקרדום:

בית שהוא מלא פירות. מוכנין והוא סתום ונפחת מאליו:

נוטל ממקום הפחת. ולא אמרינן מוקצין מחמת איסור הן שאין יכול לפותחו בי"ט ואסח דעתיה מינייהו דכיון דלא הוה פתיחתו איסור דאורייתא כדמוקמינן התם בגמרא דבאוירא דליבני מיירי שאין הבית בנוי בטיט ובסיד אלא סידור של לבנים בלא טיט

הלכך לאו מוקצין נינהו כדאמרינן גבי טבל שהוא מוכן אצל שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן ומפני שאינו אלא איסור דרבנן וה"נ כן:

ר"מ אומר אף פוחת לכתחלה ונוטל. דמכיון שאין כאן אלא סידור לבנים זו על זו לא הוי סותר ומותר אף לכתחלה ואין הלכה כר"מ:

גמ' **אין מבקעין וכו' אבל בקורה שנשברה מעי"ט מותר**. דדעתיה עליה מאתמול להסקה:

בשאין בהן תואר כלי. לאחר שנשברה דלא חזי אלא להסקה אבל אם יש עליה תואר כלי וחזי למידי אפי' נשברה מעי"ט אסור דאכתי לאו דעתיה עליה להסקה אלא לתת בה איזה דבר. ואתיא כמ"ד אין מסיקין בכלים בי"ט:

תני. בתוספתא פ"ד:

סוכי תאינים. ענפי תאני' ובהן תאני' והכניסן לאוכלין להתאנים שיש בהן:

הכניסן לעצים. ודעתיה על הסוכות להסיק בהן ולא בשביל התאנים שבהן אין אוכל מן התאנים בי"ט לפי שאינן מן המוכן:

רב אמר מסיקין בכלים. בי"ט לפי שהוכנו לאיזה מלאכה מבערב ולית בהו משום מוקצה ופליג אהא דלעיל:

הדא דאת אמר. אין מסיקין בשברי כלים:

מותר. לפי שמאתמול דעתיה עלייהו להסקה:

בשאין עליהם תואר כלי. לאחר שנשברו הוא דאסור בשנשברו בי"ט אבל אם נשאר תואר כלי על השברים אפילו נשברו בי"ט מותר שהרי מסיקין בכלים:

מסיקין באוכלין. דאגב דמטלטל להו לאכילה חזו נמי להסקה:

אבל לא בקליפיהן וכו'. לאחר שאכל הפירות בי"ט משום דהוו להו נולד:

והוה אכיל. רב תמרים וזרק הגרעינין:

והוה מתחמי זרק גו תפייה וכו'. כלומר שהיה נראה כמתכוין לזרוק תוך הכירה שיש בה אש אלא שנזדמן לו שזרק לפני הכירה. תפייה היא כירה מקום שפיתת שתי קדירות מלשון בי תפי:

א"ל ר' חייה רבה הכא זרוק. שתהא נזהר ולא תזרוק אלא לפני הכירה כאשר נזדמן לך עכשיו ולא כפי אשר התכוונת לזורקן לתוך הכירה:

מה בין הכא ומה בין הכא. אמאי לתוך הכירה אסור:

בן פיחה. בן גדולים:

אחריהם ראוי לילך והם אמרו אין מסיקין בגרעינין:

אמר ר' חנינא. כך היה המעשה אוכלה הוה זריק וזה מותר שמסיקין באוכלין:

א"ר אימי. לרבי חנינא בבלייא לא כך ולא כך היה המעשה אלא רב חולה הוה ואכל תמרים להברותו וזרק הגרעינין לתוך הכירה ולא בי"ט הוה אלא שר' חייה אמר לו כנגדו בי"ט אסור:

מבקעין בקרדום. והיינו בנקבות שלו אם הוא עשוי כקופיץ שיש לו צד חד וצד רחב ולא גזרינן דהאי גיסא אטו האי גיסא:

תני ר' יוסי בן כיפר וכו'. פלוגתא דב"ש וב"ה היא:

מ"ד מבקעין במגל של יד. שאינו מעשה אומן כמגל של קציר ומפרש למגל דמתני' במגל של קציר איירי:

אית תניי תני מפספסין בקלקוס וכו'. גרסי' להא בפ"ו דנזיר סוף הלכה ג' אהא דשנינו שם נזיר חופף ומפספס אבל לא סורק. קילקין היא בגד העשוי משער העזים לפספס בו ומותר הנזיר לפספס בו שערו דדבר שאינו מתכוין הוא:

מ"ד מפספסין בבריא. ושערו חזק ואין חושש לתלישת השער דלא הוי פסיק רישא:

מ"ד אין מפספסין בתש. שתש כחו ובפספוס כל שהוא בא לידי תלישת שער והוה כסורק שהיא כפסיק רישא:

בלחים. ומוללן להריח בהן ואינו מתכוין לפורכן וביבשין מסתמא נפרכין הן ואין מוללין:

ממתקין את החרדל בגחלת. שדרך לכבות את הגחלת או אבן ניסוקת לתוכו כדי למתקו:

בשנתנו על גבי הגחלת. מלמעלה ואין כל הגחלת נכבה:

בשנתן את הגחלת עליו. כלומר לתוכו דאז מכבה הוא:

שפין את הכסף בקרטיקין. גרטיקין הוא משמרי יין כשנתייבשו ונתקשו וחפין ושפין בו את הכלים לנקותו:

בשנתנו מערב י"ט. על כלי הכסף ונתרכך ואין כאן משום ממתק וכשנתנו בי"ט על הכלי ושף בו ועדיין קשה הוא הוה ליה ממחק:

ר"מ אומר וכו' ובלבד כנגד הפתח. הוא נוטל אבל לא מן הצדדים שלא התיר ר"מ אלא מה שהוא צריך לכבוד יו"ט:

והא תני. בתוספתא פ"ג. והובאה לעיל בשבת פ' ואלו קשרים בהלכה א' ובסוף פ' תולין ולקמן בפ' משילין בהלכה ב'. וגי' דהכא עיקרית וכמו שכתובה באלו המקומות שציינתי ובגי' התוספתא יש ט"ס:

מודים חכמים לר"מ בחותמות שבקרקע. דברים שעשויים לסגור על מה שהוא בקרקע כגון דלתי פתחי בורות ומערות והן סגורים בקשרי חבלים:

שמפקפקין. מרככין ומפקיעין אותן בי"ט:

ומתירין את הקשר. דלאו קשר של קיימא הוא:
וחותכין. דקסבר האי תנא דאין סתירה בבנין שהוא בקרקע ומשום שמחת י"ט התירו:
בשבת מפקפקין התירו אבל לא מפקיעין וכו'. אבל שבכלים כגון תיבה סגורה על ידי קשר מותר הכל דאין בנין וסתירה בכלים קתני מיהת מודים חכמים לר"מ בחותמות שבקרקע מותר בי"ט ולא מחלקינן לענין מה שהוא נוטל אם כנגד המקום שחותך הקשר או אם מן הצדדים ומינה דלר"מ מה שהוא מתיר לפחות הבית וליטול נמי אין חילוק בין אם הוא נוטל ממה שכנגד הפתח או אם מן הצדדין וקשיא להא דקאמר לר"מ ובלבד שכנגד הפתח. ולא משני מידי:

הלכה ד

מתני' **אין פוחתין את הנר**. ליטול אחד מן הבצים של יוצר חרש ולתחוב אגרופו לתוכו לחקוק נר מפני שהוא עושה כלי. ונוסחת המשניות אין פותחין וכך הוא נוסחת הרמב"ם ופירש שני כוסות או שתי נרות שהן מחוברין בתחלת עשייתן אין פותחין אותן לשנים מפני שהוא כמתקן כלי:
ואין עושין פחמין. דאינהו נמי כלי לצורפי זהב:
ואין חותכין וכו'. דפתילה נמי כלי הוא להדלקה שצריכה עשייה ותיקון:
ואין חותכין אותה לשנים. לפי שהוא מתקן כלי ולמעכה ביד שתהא חלקה מותר:
חותכה באור לשתי נרות. שנותן שני ראשי הפתיל' בפי שתי נרות שצריך להדליקן כאחת ומדליק באמצע ונמצאת הפתילה נחלקת בפי שתי נרות. והלכה כר' יהודה:
גמ' **תני**. בתוספתא פ"ג:
אין פותחין לפסין סתומין ורשב"ג מתיר. לפסים כלי חרס סתומות והן עשויין כמין כדור חלול מבפנים ולאחר שמלבנים אותן בכבשן פותחין אותן באמצע ונעשין שני כלים:
תמן תנינן. בפ"ב דעדיות:
ג' דברים אמרו לפני ר' ישמעאל וכו' ועל לפסים ארוניות. כמו ערוניות שמשתמשין בהן בעיירות ועשויין כדלעיל:
שהן טהורות באהל המת. כל זמן שלא פתחו אותן דכלי חרס אינו מטמא מגבו אלא מאוירו דכתיב וכל כלי פתוח זה כלי חרס שהטומאה מקדמת לפתחו לפי שאינו מיטמא אלא דרך פתחו ואינו מיטמא מגבו וכלים אלו אין להן אויר:
וטמאות במשא הזב. בטומא' היסט שאם ניטלטלו או נתנענעו במשא הזב טמאים אע"פ שאין להן אויר:

מפני שלא נגמרה מלאכתן. דס"ל מה שחותכין אותן זו היא גמר מלאכתן ועד שלא נחתכו לשנים לא נגמרו:

אתייא דיחידאה דהכא כסתמא דתמן. יחידאה דהתוספתא דהכא והוא רשב"ג דמתיר דס"ל דשם כלי עליו אע"פ שעדיין לא נפתח ולפיכך מתיר הוא לפתחו בי"ט דאין כאן מתקן מנא וזהו כסתמא דהתם ת"ק דעדיות דמטמא במשא הזב דנגמרה מלאכתן חשיב ליה מאחר שכבר נתלבנו בכבשן:

ודיחידאה דתמן. ר"א בר' צדוק דלא משוי להו כלי עד שיפתחו זהו כסתמא דהכא והוא ת"ק דהתוספ':

בקעת. בוערת שעל הכירה לאחר שנסתלקה הקדיר' ואינו יכול לכבותה סומכה לכותל שתהא נכבית מאליה ובשביל שלא תכסכס מחמת האש שבתוכה ותתפרק ותתקלקל:

תני. בתוספתא שם:

בשביל לחוס עליה. שלא תבער כולה:

בשאין שם אויר. כלומר שאין לו מקום להשליכה לחוץ על הרוח:

ודיו. כלומר והיא נכבית מחמת הרוח ואין כאן חשש:

א"ר נסא ויאות. בתמיה וכי כן אנן אמרין הדא קלוריתא וכו'. כלומר הרי זה דומה לקילורית של עין שאסור לכחול עינו ממנה בי"ט משום רפואה וכי תאמר בה שמשיף ממנה חוץ לעין וכדי שיכנס הכחול לתוך העין מאליו זה ודאי אסור וה"נ היכי נאמר שמשליכה לחוץ על הרוח שמא נכבית והרי זה כמכבה הוא:

א"ר מנא. לא דמי למשיף בכחול חוץ לעין לפי שכאן לשימור שאינו מתכוין אלא שתהא הבקעת משומרת לו לכשיצטרך ולא עביד מידי שהרי מאליה היא נכבית אבל כאן גבי קילורית אפי' אם משיף הוא בכחול חוץ לעין סוף סוף לרפואה הוא מתכוין שבודאי יכנס לתוך העין וכמאן דעביד רפואה בידים הוא:

ג' דברים נאמרו בפתילה וכו'. תוספתא סוף פ"ג:

ואין מפספסין. אין מהבהבין אותה באור להסיר הצמר והשער סביב:

מועכין אותה. ביד לחלוק הצמר והשער דכלאחר יד הוא:

בצריך לשניהן. כדפרישית במתני':

מוחטין את הפתילה בי"ט. כשנעשה פחם בראש הפתילה ומחשיך האור מסירין הפחם ביד:

הלכה ה

מתני' **אין שוברין את החרס**. כשצולין דגים על האסכלה חותכין קנים או קש או שוברין חרסית או חותכין נייר ושורין במים וסודרין אותן על גב האסכלה מפני שהמתכת מתחמם ושורף את הדג:

לצלות בו מליח. דג:

אין גורפין תנור וכיריים. אם נפל מתוכו מן הטפל והטיח אין גורפין אותו דמתקן מנא הוא וכרבנן דס"ל מכשירי אוכל נפש אסורי:

אבל מכבשין. משכיבין את האפר והעפר כדי שיהא חלק ומשווהו שלא יגע בפת שמדובקים בדפנותיו וישרפו ואם אי אפשר לאפות אא"כ גורפו מותר:

ואין מקיפין שתי חביות. אין מקרבין זו אצל זו. כמו אין מקיפין בריאה:

לשפות עליהן. לערוך ולהושיב את הקדירה משום דדמי לבנין:

ואין סומכין את הקדרה בבקעת. של עצים וכן הדלת אין סומכין אותה בבקעת לפי שלא ניתנו עצים אלא להסקה ולשארי תשמישין עצים מוקצים הן:

אין מנהיגין את הבהמה במקל בי"ט. שנראה כמוליכה למכור בשוק:

גמ' **הדא אמרה**. מדקתני אין שוברין את החרס וכו' אלמא דכל כה"ג תקוני מנא הוא ואע"פ שא"צ לתיקון החרס אלא כדי להניחו על האסכלא בשביל שלא ישרף את הדג וכן בגריפת התנור וכיריים אינו אלא בשביל שלא ישרף הפת מ"מ כתיקון כלי הוא א"כ ש"מ מכאן:

ההן סיקורה אסור מיעבד ביומא טבא. סיקירה הוא אבן מאבני הצבע כמו ששנינו בסם ובסיקרא וסודרן אבנים אלו זו אצל זו למלאכתן. ונזכר זה לעיל פ' כלל גדול בהלכה ב' דקחשיב שם כמה חטאות הוא חייב עד גמר מלאכה. ההן סיקורא וכו' כד מקטע בגומא משום מחתך וכו' והכא לענין סידורן בלבד הוא דקאמר שאף לסדרן אסור בי"ט משום דהוא מקטע בגומין כשמסדרן ודוחקן להיות מונחין בשוה מקטע הגומין והחידודין היוצאין מהן וזה אסור בי"ט דומיא דשבירת כלי חרס וגריפת תנור וכיריים דמתני':

אתת מיפה גו תנורא. היתה רוצה לאפות בהתנור בי"ט:

ואשכחת כיפה של עפר. בתוכו ובאת ושאלה לאביה וא"ל בתחלה איזלין גרפין התנור ולנסותה בא אם יודעת היא שאסור וכשאמרה לו לית אנא יכלה לפי שאסור זה בי"ט אמר לה איזלין כבשין את העפר. וקאמר הש"ס ידעה הוות שזה אסור וזה מותר אלא שהיתה רוצה לשמוע הדבר מפי אביה:

מצילין מן התנור לכירה. נוטלין הקדרה מן התנור לאחר שנתבשלה ומתייירא שלא יקדיח התבשיל מחמת חום התנור שהוא מרובה מציל אותה ומניחה ע"ג הכירה שאין חומה כמו התנור אבל לא מן הכירה לתנור:

רב אבא בר חנה. מתיר בשתיהן אבל לא מניחין מערבית לשחרית של מחר ור' אבון בשם רב קאמר דאף זה מותר אבל לא מניחין בתחלה מיו"ט לחול אא"כ נשאר ממה שנתבשל לצורך י"ט:

אין מקיפין וכו'. ומפרש דטעמא משום בונה:

תני. בתוספתא פ"ג:

לא יצא סומא במקלו וכו'. דהוי דרך חול ואיכא זילותא לי"ט:

הואיל והוא מותר בדבר אחד. לצאת במקלו יהא מותר בכל הדברים דחשיב ת"ק בברייתא שאין יוצא בכסא. א"נ דאמקל קאי הואיל ומותר לסומא לצאת במקל הותר במקל גם כן להנהיג את הבהמה. ובנוסחת המשניות גריס במתני' על זה ור"א בר"ש מתיר:

הלכה ו

מתני' **נוטל אדם קיסם לחצות בו שיניו**. כמו לחצוץ ליטול הבשר החוצץ בין שיניו ואף מן החצר נוטל הוא:

ומגבב מן החצר ומדליק. וכן אם רוצה להדליק מגבב הוא מכל החצר שכל מה שבחצר מוכן הוא:

וחכמים אומרים מגבב משלפניו ומדליק. דוקא משלפניו אבל לא מן החצר דאיכא טירחא יתירה ומאתמול לאו להכי קיימי וכן להדליק דוקא דלא ניתנו עצים אלא להסקה ולא לחצוץ בו שיניו ובתרתי פליגי וכן הלכה שאין מותר ליטול קיסם לחצוץ בו שיניו אלא מאבוס של בהמה ולא יחתכנו ולא יתקננו לכך אא"כ היה לח וראוי הוא למאכל בהמה שכל דבר הראוי למאכל בהמה מותר לחתכו בין בי"ט בין בשבת ואין בו משום תיקון כלי:

גמ' **מה ביניהון**. במאי קא מיפלגי:

לעשות ציבור ביניהון. אם יכול לעשות ציבורין צבורין בחצר דעל דעתיה דר"א מותר דקסבר דאין חוששין שלא יהא נראה כמכין למחר ועל דעתייהו דרבנן אין עושין ציבור משום דמיחזו כמכין אותן למחר:

הלכה ז

מתני' **אין מוציאין את האור לא מן העצים**. שחותכין אותן זו בזו או מכין זו בזו עד שתצא האש משום דמוליד וכבורא האש בי"ט:

ולא מן האבנים. ובנוסחת הבבלי ולא מן העפר שיש קרקע כשחופרין אותה מוציאה אש ממחפורת שלה:

ולא מן המים. שנותנין מים בכלי זכוכית לבנה ונותן בחמה וכשהשמש חם מאוד הזכוכית מוציאה שלהבת מביאין נעורת ומגיעים בזכוכית והיא בוערת:

ואין מלבנין את הרעפים. הן כלי חרס שמכסין בהן את הגגות אין מלבנין אותן באור כדי לצלות בהן מפני שהן מתחסמין ומתחזקין על ידי האור:

ועוד אמר ר"א. משום דתני לעיל אחת לקולא במוקצה והדר אמר אחריתא קאמר ועוד אע"ג דאפסיק בינייהו במילתא אחריתא:

עומד אדם על המוקצה. הצריך הזמנה וכשמזמין מהני:

ערב שבת בשביעית. שאין מעשר נוהג בה ואין מחוסר אלא הזמנה וה"ה במעושר ובשאר שני שבוע אלא אורחא דמלתא נקט דסתם מוקצה לאו מעושר הוא דסתם מוקצה גרוגרות וצמוקין הן ואין רגילין לעשר קודם גמר מלאכתן כמפורש בפ"ק דמעשרות:

ואומר מכאן אני אוכל למחר. וסגי בהכי דקסבר ר"א יש ברירה:

וחכמים אומרים עד שירשום. בסימן ויאמר מכאן ועד כאן דקסברי אין ברירה והלכה כחכמים:

גמ' **מאן דאמר מלבנין בבדוקין**. שהן ישנים וכבר נבדקו שיכלו לקבל ליבון ולא חיישינן דילמא פקעי ואשתכח דטרח שלא לצורך י"ט ומ"ד אין מלבנין בשאינן בדוקין שהן חדשים והלכך חיישינן דילמא פקעי:

מחלפה שיטתיה דר' אלייעזר וכו'. כתובה היא לעיל בפ"ק בהלכה ד' ושם פירשתי ע"ש:

הדרן עלך המביא כדי יין

פרק ה

הלכה א

מתני' **משילין פירות דרך ארובה בי"ט**. מי שיש לו פירות או תבואה שטוחין על הגג להתייבש וראה גשמים ממשמשין ובאין התירו לו לטרוח ולשלשלם דרך הארובה שבגג לארץ או ממקום למקום באותו הגג ודוקא דרך ארובה דכל ארובה היא מלמעלה למטה בתקרת הגג אבל לא דרך החלון כגון גג שמוקף מחיצות וחלון בכותל וצריך להגביה עד החלון ולהשליכן דכולי האי לא שרו רבנן למטרח:

ומכסין את הפירות מפני הדלף. גשמים הנוטפין מן הגג מכסין אותן ולא אמרי' טרחא שלא לצורך היא דמשום הפסד ממון שרו ליה רבנן:

וכן כדי יין וכן כדי שמן. מכסין אותן מפני הדלף:

ונותנין כלי תחת הדלף. לקבל את המים שלא יטנפו את הבית ואף בשבת ובדלף הראוי דאי בשאינו ראוי הוא מבטל כלי מהיכנו הוא ועוד דהוי כגרף שנ רעי ואין עושין גרף של רעי לכתחלה:

גמ' **מתניתא באותו גג**. דוקא מותר לפנות ולהשילן דרך הארובה אבל אם היו הפירות בגג אחר ובא לפנותן מגג לגג ולהשילן דרך הארובה אסור דטרחא יתירא לא התירו לו:

תני. בתוספתא פ"ד. והתם גריס אין משלשלין אותן דרך חלונות:

רב ירמיה בשם רב פורשין מחצלת וכו'. גרסי' להא לעיל בשבת פ"ד בהלכה ב' עד ושרי לכון מטלטלתון ושם מפורש:

תני. בתוספתא דשבת פ"ד. חבית של טבל שנשברה וכו':

זאת אומרת וכו'. שהרי הטבל מוקצה הוא ועושין לו תקנה להצילו שלא כדרכו כלומר כלאחר יד וליתן כלי אחר תחתיו ולא לפנותו מחבית זו לחבית אחרת. ודוקא במוקצה כמו טבל שאינו מוקצה אלא לכתחלה אבל אם עבר ותיקנו מתוקן הוא הא בשאר מוקצה לגמרי לא כדלקמיה:

והא תני. סיפא דהתוספתא שם עביט של ענבים ומעטן של זתים שמשכן אחר שנתן לתוכן הענבים והזתים כדי שיתחממו משכן למקום אחד עד שיהו ראוין לגת ולבית הבד:

לא יטול מהן בי"ט. משום דאסח דעתיה מינייהו וקשיא רישא וסיפא אהדדי:

אמר רב חסדא. לא קשיא שאע"פ שזה טבל. חבית של טבל דרישא:

וזה טבל. דהסיפא שהרי עדיין לא נגמרה מלאכתן למעשר כדתנן בפ"ק דמעשרות מ"מ לא דמו:

לפי שזה יש לו מוקצה וכו'. כלומר ענבים וזתים דהסיפא יש לו מוקצה לגמרי דלא נגמרה מלאכתן למעשר ואי אפשר לתקנן אבל טבל דרישא אין לו מוקצה לגמרי אלא מוכן הוא לענין דיעבד שאם עבר ותיקנו מתוקן:

הדא אמרה וכו'. כדפרישית דלמוקצה כמו טבל שאינו מוקצה לגמרי עושין לו תקנה כלאחר יד כדי להצילו:

תני נר שכבה. בי"ט או בשבת מצילין את שמנו כופה עליו את הכלי וכיוצא בזה שלא ישפך השמן:

דר"ש היא. דפליגי בתוספתא שם לר"מ כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר שהדליקו בו באותה שבת ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת כבה מותר לטלטלו וא"כ ההיא ברייתא נר שכבה וכו' כר"ש היא:

אמר ר' שמואל בר רב יצחק. לא היא דאפי' ר"מ מודה בזה דלא אמר ר"מ אלא לטלטלו אסור דמאחר שהדליקו בו באותה שבת אקצי דעתיה מיניה הא להציל השמן במקומו בלא טלטול הנר מצילין אותו לדברי הכל:

תני. בתוספתא דשבת שם נותנין כלי וכו' ואינו חושש מלטלטלו:

עשו אותו בנהרות ומעיינות וכו'. כלומר אע"פ שהן באו מחוץ לתחום לא אמרינן דלאו דעתיה עלייהו הואיל ודרכן להיות מושכין לכאן וה"נ אע"פ שנתמלאו מן הדלף שלא היה דעתו לכך שופך ושונה ואינו חושש:

ותני כן. בתוספתא דמכילתין פ"ד הנהרות והמעיינות המושכין הרי הן כרגלי כל אדם:

הלכה ב

מתני' **כל שהוא משום שבות**. שחייבין עליו מדברי סופרים משום שבות או משום רשות והוא שיש בו קצת מצוה אבל לא מצוה גדולה. או משום מצוה. ואסרו חכמים לעשותו בשבת:

חייבין עליו. שלא לעשותו ביום טוב:

ואלו הן משום שבות. שהטילו עליו חכמים לשבות מהן ואין בעשייתן שום מצוה:

לא עולין באילן. גזירה שמא יתלוש:

ולא רוכבין על גבי בהמה. מפרש בבבלי גזירה שמא יחתוך זמורה להכותה להנהיגה:

ולא שטין על פני המים. גזירה שמא יעשה חבית של שייטין והוא חבית של חרס שאין לה פתח ואינו יכול להשתקע במים וכדתנן בפרק ב' דכלים הטהורין שבכלי חרס וכו' וחבית של שייטין:

ולא מספקין. כף על ירך:

ולא מטפחין. כף על כף ובגמרא כאן אמרו ולא מספקין סיפוק שבא מחמת חמתו ולא מטפחין טיפוח שהוא לרצונו:

ולא מרקדין. ברגל. והני תלתא גזירה שמא יתקן כלי שיר:

אלו הן משום רשות. משום דאינך דסיפא הוו מצוה קרי לגביהן להנך רשות:

לא דנין. דין וזמנין דלא הוי מצוה כגון שיש בעיר גדול ממנו וכן לא מקדשין אשה זמנין דלא הוי מצוה גמורה כגון שיש לו אשה ובנים:

ולא חולצין ולא מייבמין. נמי כגון שיש כאן אחיו הגדול ממנו להכי קרי רשות דמצוה בגדול לייבם. וטעמא דהני כולהו גזירה שמא יכתוב:

אלו הן משום מצוה. שיש בהן מצוה גמורה ואסרום חכמים לעשות בשבת וביום טוב:
לא מקדישין. הקדש שאינו קבוע לו זמן:
ולא מעריכין. האומר ערכי או ערך פלוני עלי:
ולא מחרימין. לומר הרי בהמה זו חרם לשמים או לכהנים. וכולהו הני אסרו רבנן משום דדמי למקח וממכר שיוצא מרשותו לרשות הקדש:
ולא מגביהין תרומות ומעשרות. מפני שהוא כמתקן ואפי' ליתנם לכהן בו ביום דמיחזי משום שמחת יום טוב דכהן שצריך להן הוא מפרישן אף על פי כן אסור ודוקא בפירות דטבילי מאתמול אבל לאלו דטבילי האידנא כגון עיסה שנילושה בי"ט לאפרושי חלה ממנה מפרישין לה ויהבינן לכהן:
אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. מסקינן דהך סתמא אין בין וכו' כבית שמאי היא דאמרי אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר התורה לרשות הרבים דסברי לא הותרה הוצאה ביום טוב אלא לצורך אוכל נפש בלבד אבל אנן קיימא לן כבית הלל דסברי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך ועוד איכא הך דריש פרקין משילין פירות דרך ארובה דבי"ט מותר ובשבת אסור:
גמ' **שבות שהיא רשות וכו'**. כלומר דמפרש אמאי קרי להני שבות ולהני רשות הרי כולהו משום שבות הוא דאסרו חכמים דלית בהו מלאכה להכי קאמר לפי דמתני' קא חשיב להני דרישא שיש בהן משום שבות והן אינן אלא רשות שאין בהן שום מצוה ולאינך קרי רשות לגבייהו שיש בהן מצוה כגון דנין וכו' אלא שאין בהן מצוה גמורה לעולם כדפרישית במתני' ולגבי הני דסיפא נמי קרי להו רשות:
תני. בברייתא אין עולין באילן וכו'. ופריך ניחא לח דאיכא למיגזר שמא יתלוש אלא יבש אמאי וכי כך אנו אומרים אסור לדוש על גבי זמורה יבשה בשבת בתמיה הלא משנתייבש אין דינו כאילן:
אלא כר"מ. כלומר לא אתיא אלא כר"מ דפ"ז דכלאים דתנינן התם גפן שיבשה אסורה שאסור לזרוע זרעים בתוך עבודתה ואם זרע אינה מקדשת הזרעים לאסרן בהנאה ר"מ אומר אף צמר גפן אסור ואינו מקדש ואמר עלה ר"א התם דרישא גפן שיבשה נמי דר"מ היא וכן גריס בהדיא לעיל בפ"ב דכלאים בהלכה ד' דר"מ היא דס"ל צמר גפן אוסר וה"ה לגפן שיבשה אבל לרבנן גפן שיבשה אינה אוסרת וא"כ האי ברייתא דמשוי ליה לאילן יבש כאילן לח נמי אליבא דר"מ דכלאים היא:
דברי הכל. ודחי לה הש"ס דליתא אלא האי ברייתא כדברי הכל אתיא לפי שאסרו אילן יבש מפני אילן לח דלא ליתי לאחלופי:

אתא ופרי קומי רב. היה רץ לפני רב כשהיו מטיילין בי"ט והביא בידו זמורה יבשה:
א"ל. רב:
ווידא אתיתה. מאיזה מקום הבאת אותה:
א"ל בההיא תמרתא עמיקתא. במקום שהתמרים גדילין בעמק ומשם לקחתיה:
א"ל רב. מאן שרא לך זה לעשות בי"ט ורב לטעמיה כדאמר לקמיה שאף זמורה יבשה אסור להשתמש בה:
ר' אחא בשם רב אסור לדוש וכו'. גריס להא לעיל בפ' בתרא דעירובין בהלכה ח' וגריס שם אסור לתלוש שרשי זמורה בשבת. וגי' דהכא יותר נכונה היא:
היא שרשי אילן היא שרשי קולסי כרוב. הכל דין אחד להם ובגבוהין שלשה דמשתמש באילן הוא אבל אם אינן גבוהין שלשה כארץ הן ודשין עליהן שכל פחות מג' מהקרקע כקרקע הוא:
מפני מה אמרו אין עולין באילן. אפי' בשאינו משתמש בו אם דטעמא שמא ישכח ויתלוש ויאכל מן הפירות שעליו או דטעמא הוי שמא ישכח וירעיד את האילן ונמצא משתמש במחובר הוא ונ"מ באילן סרק שאין לו פירות נשמעינה מן הדא דתני בברייתא היה רוכב ע"ג בהמה בי"ט אומרים לו רד א"כ ש"מ דטעמא הוי שמא ישכח וירעיד את הבהמה ונמצא משתמש בבעלי חיים הוא וא"כ ה"ה באילן טעמא משום הכי הוא ואי באילן סרק אסור:
מפני מה אמרו היה רוכב וכו'. שמא תינוק הבהמה מאמה בעוד שהוא יושב עליה והוי ליה כמניק אותה בידים וזה אסור בי"ט:
הגע עצמך שהיה הוגן אחד גדול. בן חמור גדול ושוב אינו יונק וא"כ נתת דבריך לשיעורין:
תנא ר' אחא וכו'. דשנייא היא גבי בהמה דטעמא אחרינא איכא שהוא מצוה על שביתת בהמה כמוהו עצמו דכתיב למען ינוח וגו' וס"ל דאדם מצוה על שביתת בהמתו בי"ט כמו בשבת:
נשענים בבהמה. סומכין עצמן על הבהמה בי"ט:
בבריא. אם הוא בריא מותר שאינו צריך לכך אלא כלאחר יד הוא עושה ולא הוה ליה משתמש בבעלי חיים:
בתש. שהוא אדם חלוש וצריך הוא לכך:
ר' יוסה אומר וכו'. וקאמר הש"ס דהכי מפרשינן לומר דלא פליגי דמ"ד נשענים בהוא דמיסתמך ציבחד שאינו סומך עליה אלא מעט בלט ומ"ד אין נשענים בכובש את כובד גופו עליה ואין חילוק בין אדם בריא או תש:

ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. אליבא דר' יוסה קאמר הש"ס דהוא אמר איתפלגון ר' בא בר ממל וחברייא ולא ס"ל לתרץ דבריהם ולומר דלא פליגי דלא מיסתבר ליה לחלק בין סומך מעט או הרבה עליה דמ"מ משתמש בבעלי חיים הוא. והשתא לא ידעינן מי הוא האומר נשענים ומי האומר אין נשענים דר' יוסי סתם קאמר ר' בא בר ממל וחברייא חד אמר וכו' וכן נמי מסופקין אנחנו היאך מתרץ להני ברייתות דאית תנא תני נשענים ואית תנא תני אין נשענים אי ס"ל לר' יוסה לתרץ הברייתות כדשנינן לעיל או לא דס"ל דהברייתות ג"כ פליגי אהדדי:

מן מה דלא אמר וכו'. כלומר דפשיט לה הש"ס ממה שאנו רואין דלא אמר ר' יוסה בשם ר' בא בר ממל בהדיא כלום לגלות להיכן דעתו נוטה אלא סתמא קאמר איתפלגון וכו' חד אמר וכו' והשתא מאי בעי ר' יוסה בזה דקאמר איתפלגון ר' בא וכו' הלא פלוגתא דתנאי בברייתות היא ומה חידש בכך אלא הוי דש"מ דהוא אמר נשענים בבריא וכו' וכלומר דעל כרחך דרבי יוסה נמי כרב חסדא ס"ל לתרץ הברייתות דלעיל דמ"ד נשענים בבריא מיירי ומ"ד אין נשענים בתש מיירי ול"פ והלכך קאמר איתפלגון ר' בא וכו' לומר דאמוראי הוא דפליגי בהא אבל תנאי דברייתות לא פליגי אהדדי:

זאת אומרת. מדאסור לשוט אע"ג דלא קעביד מידי אלא שמחלק המים ע"י כך א"כ אסור לאדם להשיט דבר מעל פני המים ולהביאו אצלו:

חמון לחד בר נש. שהיה מפצל ומחלק המים הילך והילך מן הקיסמין ושותה:

הדא היא דאמר ר' יעקב וכו'. וא"כ זה ג"כ אסור:

א"ל הדא היא דתנינן שובר אדם וכו'. כלומר מאי חזית דמדמית לה להא דר' יעקב בר זבדי ולאסור תדמה טפי להדא דתנינן שובר אדם את החבית לאכול הימנה וה"נ דזה עושה כן כדי לשתות וכי שבירת המים חמירא טפי משבירת החבית:

סיפוק שהוא מחמתו. מחמת החימה והכעס כמה דאת אמר ויחר אף וגו':

טיפוח. קרי מה שהוא עושה לרצונו:

חד אמר הכין שרי. היה מראה אם עושה הוא כן שמטפח לאחורי ידיו והוי כלאחר יד שרי והכן אם מטפח מקמי ידיה אסור:

וחורנא. ואחרינא אמר בין מקמי ידיה ובין לאחורי ידיה אסור:

ולא ידעין. מי הוא האוסר ומי המתיר לאחורי ידיה. אלא מן מה דאמר ר' יונה יש זקנים בימינו שהיו מטפחין לאחורי ידיהון בשבתא הוי ר' יונה דהוא אמר הכין שרי והכין אסור:

רבי הוה מסב. היה משיא לר"ש בריה ובסעודת הנשואין היו מטפחין לאחורי ידיהון בשבת לשמחה:
רבותינו הותרה בשבת. בתמיה דס"ל הכין והכין אסור:
מי הוא זה שבא לרדותינו. להוכיחנו בתוך בתינו. ואית דאמרי שכך אמר רבי מי הוא זה שבא לצנעינו למחאות אותנו:
שמע ר"מ קליה. דרבי שהיה כועס על כך וערק משם:
נפקין. בני הנשואין:
פריי בתרי' מיפרי. היו רוצין אחריו במרוצה להחזירו ובהדי דערק אפריח רוחא פיקלייה. הסודר שלו מעל צווארי' דר"מ והצין רבי מן החלון וראה צוארו דר"מ:
אמר לא זכית אנא לאורייתא וכו'. על דרך ועיניך רואות מוריך שבכך אתה זוכה למאור החכמה של התורה:
אצבעתיה דרבי מן גולגיקין דידיה. מן הבית יד שהיה תמיד על ידיה דרבי וזהו אמרם למה נקרא רבינו הקדוש שמעולם לא הניח ידו מטיבורו ולמטה וכי האיך אפשר זה אלא שהיה תמיד מכוסה בבית ידו ובלא בית יד לא היה נזהר בכך:
קיפוץ. נקרא אם עוקר שתי רגליו כאחת וקופץ וריקוד נקרא בעוקר אחת ומניח אחת כדרך המרקדין בבית משתאות:
סבר מקושה דכנישתא חדתא. להקיש על בה"כ חדשה שהיה שם שיפתחו לו:
מקיש על כסא. כלאחר יד:
עני בסידרא. נתאחר בבית המדרש ועלה לביתו ומצאן ישנים ורבץ לו על הסולם ובשביל שלא להקיש על הדלת בשבת לא רצה להקיצם:
הוה פשיט. היה רגיל לשנות עם בריה דר' אימי והלך ורצה להקיצו לר' ירמיה בהשכמת הבקר בשבת והתחיל להקיש על השער א"ל אבא ר' אימי מאן שרא לך להקיש בשבת:
מהו מקשה על כריסא בשובתא. להקיש על בני מעיים שלו שיפתחו א"ל בחול מאן שרא לך לעשות כן מפני הסכנה:
נהגין רבנן. להתיר בחולה מפני הרפואה ולהקיש על בני מעיים מן הטיבור ולמעלן בידיו ואם מקיש בבגדיו כנגד כריסו אף מן הטיבור ולמטה מותר:
והא מתני'. דסנהדרין פ"ד פליגא דקתני גבי דיני נפשות לפיכך אין דנין וכו' משמע דיני נפשות דוקא הא דיני ממונות דנין ותני ר"ח כן וכו':
אמרי כאן להלכה וכאן לד"ת. כלומר מתני' דהתם מד"ת מיירי דדיני נפשות אין דנין ודיני ממונות דנין והא דרבי אבהו להלכה שמד"ס אין דנין לכתחלה בע"ש. וגרסי' להא ריש כתובות ובסנהדרין שם:

אסור לארס וכו'. לקדשה וכדמפרש ואזיל דהיינו שלא לעשות סעודת אירוסין וטעמא משום שאין קובעין סעודה בע"ש הא לארס בלא סעודה יארס:

מחלפא שיטתיה דשמואל דתמן הוא אמר. לקמן בפ"ק דתענית דהזיווג מן השמים הוא דכתיב אלהים מושיב יחידים ביתה וגו' כדדריש בויקרא רבה עד שהן הבל במעי אמן נגזר להם זיווגם:

והכא הוא אמר הכין. בתמיה:

שלא יקדמנו אחר. ומשני בתפלה אפשר שיקדמנו אחר:

ואפילו כן לא קיימה. לא תקיים הזיווג הזה:

איתפלגון ר"י ור"ש בן לקיש חד אמר מקדישין וכו'. גרסי' להא לעיל בפ"א דפסחים בהלכה ג' עד משום שבות שהתירו במקדש ושם מפורש הכל:

כל אלו בי"ט אמרו וכו' ואין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ופריך וכי אילין אינין בלבד שבין י"ט לשבת דלא קחשיב אלא אוכל נפש והא אית לך חורנין והרי יש ביניהן עוד דברים אחרים כדקא חשיב ואזיל. סקילה בשבת. להעובר במזיד ובהתראה ואין חיוב מיתה בי"ט וכן כרת להעובר במזיד בלא התראה. מכות בי"ט דכל המלאכות בי"ט בלאו הן וחייבין עליהן מלקות בהתראה אבל אין מכות בשבת דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא ואין לוקין עליו. וגרסי' להא לקמן בפ"ק דמגילה בהלכה ח':

אין תימר. וכ"ת בדברים שיש בהן אוכל נפש אתינן מיתני. במתני' דבהא קאמר אין בין י"ט לשבת וכו' אבל במילי אחרינא איכא טובא אכתי קשיא והא תנינן משחילין פירות וכו' וזה נמי שייך לאוכל נפש ולמה לא קחשיב להא. ולא משני מידי:

ועוד מן הדא. כלומר דהשתא קחשיב ואזיל עוד דיש בין י"ט לשבת:

דתניא שוחקין וכו' והוא שמל. כבר וצריך לשחוק סמנין לרפואה ולא דקשיא ליה אמאי לא חשיב נמי להא דעצי בשמים דלא שייך לאוכל נפש:

ועוד. יש ביניהון מן הדא דתני מודים חכמים לר"מ וכו' כמפורש בפ' דלעיל סוף הלכה ב':

מה ביניהון. חסר כאן דברי ר' יהודה וכמו דגריס לקמן במגילה שם על המתני' אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד תני בשם ר' יהודה אף מכשירי אוכל נפש התירו. ועלה קאמר מה ביניהון כלומר באיזה מכשירין פליגי ר' יהודה וחכמים:

לחדד ראשו של שפוד. לצלות בו ביניהון דר' יהודה מתיר אף זה לתקן בי"ט:

להוציא אש מן העצים ביניהו. דאע"ג דמוליד הוא מתיר ר' יהודה דמכשירי אוכל נפש הוא וכדי לבשל ולצלות בו:

הוא הדבר. ביניהון ולא פירש מהו ולפיכך שואל הש"ס מהו הוא הדבר דתנא ר' יהודה בר פזי אם על דרב חסדא או על הא דר' חנינא קאמר הוא הדבר ולמה סתם דבריו אלא ודאי לא קאי אלא על הדבר הנזכר במתני' ולית לך אלא כהדא דתנינן לעיל בפ"ג בהלכה ז' אין משחיזין את הסכין בי"ט אבל משיאה ע"ג חבירתה וקאמר עלה רב חסדא שם דר' יהודה הוא דאמר אף מכשירי אוכל התירו ומשיאה על גבי חברתה כדי לחדדה:

דאמר. ואמר רב יהודה בשם שמואל וכו'. כלומר אף זה לא מתוקמא דהא דאמר רב יהודה לעיל אדרב חסדא דלא היא דהך מתני' דברי הכל היא דלאו לחדדה מיירי אלא כדי להעביר שמנונית שעליה ואפ"ה במשחזת לא דעובדא דחול הוא:

מהו להדליק. בי"ט נר של אבטלה נר בטילה שאינו צריך לו:

מתניתא. ברייתא במכילתא פליגא על חזקיה דאוסר דדריש לא תבערו וגו' בשבת אין אתה מבעיר אבל את מבעיר בי"ט ובמאי עסקינן אם תאמר שצריך לדברים שיש בהם אוכל נפש הא בהדיא כתיב אך אשר יאכל וכו' וכל המלאכות השייכין לאוכל נפש בכלל ולמה ליה למידרש מביום השבת אלא ודאי כי אנן קיימין להאי דרשא בנר של אבטלה להתיר בי"ט וקשיא לחזקיה:

ותני תמן. לעיל בפ"ק גבי אין מוציאין את הקטן וכו' דקתני פלוגתא דב"ש וב"ה בהא כדמפרשינן שם דפליגי אי אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך וכן בהבערה וזה נמי קשיא לחזקיה דהא ב"ה מתירין בהבערה שלא לצורך:

בעא קומי ר' יוחנן. אם נר של בטילה מותר בי"ט:

לא תאסור. אם אתה רואה אחד מדליק נר של בטילה ולא תישרי לכתחלה:

הלכה ג

מתני' **הבהמה והכלי כרגלי הבעלי**'. אין אדם יכול להוליכה בי"ט אלא במקום שבעליה יכולים לילך ואם לא עירב יש לה אלפים לכל רוח העיר כמו הבעלים ואם עירב לצפון גם היא תלך לצפון ולא לדרום:

המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי הוא כרגליו. של הבעלים והכי מוכח בגמרא. ובנוסחת המשנה של הבבלי כתוב בהדיא הרי אלו כרגלי הבעלים ואוקימנא מתני' בשיש שם שני רועים ומסרה להם דלא קנה אחד מהם ולפיכך הרי אלו כרגליו אבל אם מסרה לרועה אחד הרי הוא כרגלי הרועה ואפי' לא מסרה לו אלא ביו"ט. ודקתני לבנו הרי הוא כרגליו אע"ג דיחיד הוא לא קנה לפי שדרך בני אדם למסור כליהן וחפציהן לבניהן ואינם מחשבין אותם כאלו הוציאם מרשותם:

כלים המיוחדים לאחד מן האחין שבבית הרי הן כרגליו. וקמ"ל שאע"פ שעדיין לא חלקו ביניהן אלא אחד מהן יחד לו כלים אלו לכשיגיע החלוקה הרי הן כרגליו:

ושאינן מיוחדין. לאחד מהן אלא לכולן הרי אלו כמקום שהולכין כולן אבל אם עירב אחד לסוף אלפים אמה לצפון והשאר לא עירבו הוא מעכב על ידן להוליכם לדרום אפי' פסיעה אחת והן מעכבין על ידו מלהוליכם לצפון אלא אלפים שהן מותרים בהן:

גמ' **מתניתא**. דקתני מסרו לרועה הרי הוא כרגליו של הבעלים בשמסרה לו ביו"ט דלא קנה שביתה אצל הרועה אבל אם מסרה לו מערב יו"ט וקנה שביתה אצלו הוא כרגלי הרועה:

בשיש שם רועה אחד. כלומר שיש בעיר עוד רועה א' דבשני רועים לא קנה אחד מהן לפיכך הרי הוא כרגלי הבעלים אבל אם אין שם עוד רועה אחד אלא זה לבדו לעולם הוא כרגלי הבקר והוא הרועה וכמו שקורין חמר למוליך החמורים כך קורין לרועה הבהמות בקר שמוליך את הבקרים:

ותני כן וכו'. בתוספתא פ"ד ר' דוסא אומר הלוקח בהמה מן הרועה אעפ"י שלא הודיעה עליה לרועה הרי היא כרגלי הרועה:

הלכה ד

השואל כלים מחבירו מערב י"ט כרגלי השואל. מפני שבשעת קנין שביתה והוא בין השמשות שהוא כניסת היום קונה השואל וקמ"ל שאע"פ שלא נתנו לו הכלי אלא בי"ט ובין השמשות לא היה ברשותו אפ"ה קנה והרי הוא כרגליו של השואל:

בי"ט. שאלו ממנו בי"ט הרי הוא כרגלי המשאיל לפי שקנה שביתה אצל בעליו וקמ"ל שאעפ"י שדרכו תמיד לשאול ממנו כלי זה בכל י"ט אפ"ה כרגלי המשאיל משום דמימר אמר המשאיל דילמא אשכח השואל אינש אחרינא ואזל ושאיל מיניה:

האשה ששאלה מחברתה תבלין. לקדרתה או מים או מלח לעיסתה ולשה בהן עיסתה או בישלה בהן תבשיל הרי אלו העיסה או התבשיל כרגלי שתיהן ואין מוליכין אותן אלא במקום ששתיהן יכולות לילך דכיון דבי"ט שאלה קנו התבלין או המים או המלח שביתה אצל בעליהן:

ר' יהודה פוטר במים מפני שאין בו ממש. שאין ניכרות לא בקדירה ולא בעיסה וכגון שהתבשיל עבה ואין המים ניכרין בה והלכך אין מעכבות הולכתן ובמלח לא פליג ר' יהודה משום דמיירי במלח גסה ועבה שהיא נכרת ויש בה ממש ואין הלכה כרבי יהודה:

אמר ר' בא תחומין וכו'. בעניינא דהסיפא הוא דקאמר האשה ששאלה מחברתה וכו'. והש"ס קיצר כאן ועיקרה דהסוגיא בפ"ב דמעשר שני בהלכה א' היא דנשנית על דקתני

התם במתני' עיסה של מעשר שני שאפאה בעצים של חולין והשביחה השבח לשני זה הכלל כל ששבחו ניכר השבח לפי חשבון וכל שאין שבחו ניכר השבח לשני. ופליגי התם ר' יוחנן ורשב"ל בפירושא דמילתא כל ששבחו ניכר ור' יוחנן ס"ל דבעינן שיהא ניכר בתוספת המדה ולא מהני נתינת הטעם בלבד שיהא השבח לפי חשבון ופריך התם על ר' יוחנן מתניתא פליגא על ר' יוחנן האשה ששאלה מחברתה תבלין וכו' הרי אלו כרגלי שתיהן משום שקנו שביתה אצל בעליהן אלמא דאע"פ שאלו נבלעין הן בעיסה ואינן נכרין ואין כאן אלא נתינת הטעם בלבד מכל מקום נגררין הן אחר שתיהן וקשיא לר' יוחנן דקאמר נתינת הטעם בלבד לא מהני שיהא חלק למעשר שני ולחולין בהשבח. ועלה קאמר שם אמר ר' בא תחומין עשו אותן כמידת הדין כלומר שאני איסור תחומין שעשו אותן חכמים כמו למידת הדין וזהו לענין ממון ולמקח וממכר דכל שיש לשנים חלק בדבר לא בטיל האי לגבי האי ולאו משום דנותן טעם זה בזה הוא:

תדע לך שהוא כן. גבי תחומין דתמן בבבל אמרין בשם רב חסדא ולא ידעין אם קיבל זה מן השמועה או מן איזו ברייתא דתני לה שאפילו עצים ששאלה מחברתה לאפות עיסתה הולכין אחר רגלי שתיהן והא סברין מימר עצים אין בהן ממש וכלומר הא ודאי מסתברא הוא שהעצים אין בהן בנתינת טעם ושיהא בהן ממשות שיהא ניכר בפת ואפ"ה הולכין אחריהן ש"מ דטעמא הויא משום דתחומין עשו אותן כדיני ממונות. ע"כ שם:

ר' יהודה פוטר במים וכו'. ניכר החסרון בכאן שחסר העתקת התוספתא והכי גריס בתוספתא פ"ד ר' יהודה פוטר במים מפני שנבלעין בעיסה. ועלה הוא דשייך להא דקאמר מה נפק מביניהן. כלומר אם כטעמא דבמתני' או כטעמא דגריס בתוספתא וקאמר הש"ס המים עצמן ביניהן והיינו המים בתבשיל בקדירה ולא בעיסה וכדמסיק ואזיל:

מ"ד מפני שאין בהן ממש הרי אין בהן ממש. כצ"ל. שאף שהמים נראין בתבשיל שאינו עבה מ"מ אין שום ממשות בהן אבל למ"ד דזהו הטעם דר' יהודה מפני שהן נבלעין בעיסה הרי אינן נבלעין הן בתבשיל וא"כ להאי טעמא מודה ר' יהודה להת"ק בששאלה מחברתה מים לתבשיל שהולכין אחר רגלי שתיהן:

הלכה ה

מתני' **הגחלת כרגלי הבעלים**. שיש בה ממשות:

והשלהבת. כגון שהדליק הנר בשלהבת חבירו אינו מעכב באיסור תחומין שאין בו ממש והוא כבכל מקום:

הגחלת של הקדש מועלין בה. הנהנה ממנה מביא אשם מעילות:

ושלהבת לא נהנין. בהן לכתחלה מדרבנן ואם נהנה לא מועלין אינו חייב קרבן מעילה דלית לה משאא:

גמ' **חמשה דברים נאמרו בגחלת**. תוספתא היא בפ"ד והובאה לעיל בפ"ח דברכות בהלכה ו':

ואין מברכין על הגחלת. שאינו נהנה לאורה:

אם היו הגחלים לוחשות. בוערות הרבה וכדמפרש ר' יוחנן ובלבד בנקטפת שהאש מהגחלים לוחשות נקטפת מעט למעלה ושיעורו אם מכניס הקיסם ביניהם דולק הוא מאליו:

הלכה ו

מתני' **בור של יחיד כרגלי יחיד**. אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור:

כרגלי אנשי אותה העיר. אלפים אמה לכל רוח:

ושל עולי בבל. שהוא עשוי לעוברי דרכים באמצע הדרך ובני הגולה עשאום לשתות בעלותם לרגל והן מסורים לכל כרגלי הממלא מהם שכל מי שמילא מהן מוליכין למקום שהוא מהלך:

גמ' **עושין לה מחיצה של ברזל**. להפסיק בין חלק בעלי תחום זה לבין חלק בני תחום זה שלא יתערבו המים מתחום לתחום ולא יוכלו לשאוב ממנו בי"ט:

אפי' מחיצה של קנים. סגי אעפ"י שמלמטה מתערבין המים ובלבד שלא יהו המים מלמעלה נמשכין לכאן ולכאן להדיא:

החמירו בדבריהן. שהתחומין מדבריהן והחמירו בהן לעשות היכר שלא יתערבו מים מזה לזה:

ולא מין במינן הוא. ואמאי קאמרת יותר מדברי תורה הלא אף בדברי תורה כך הוא למ"ד מין במינו לא בטל אלא אימא החמירו בדבריהם כדברי תורה:

הדא אמרה. מדקתני ושל עולי בבל כרגלי הממלא הואיל והן מופקרין לכל אדם ש"מ המוצא כלי בדרך בי"ט הרי זה כרגלי המוצא משום דהפקר הוא ועכשיו הוא זוכה בו והרי זה כרגליו ולאפוקי ממ"ד חפצי הפקר קונין שביתה במקומן הן:

הלכה ז

מי שהיו פירותיו בעיר אחרת. מופקדין אצל אחד מהן:

לא יביאו לו מפירותיו. מפני שפירותיו כמוהו ואע"פ שהן ביד אלו שעירבו לבא אצלו ודוקא כשייחד להם קרן זוית או פירותיו כמוהו אבל אם לא ייחד להן הרי הן כרגלי זה שהן מופקדין אצלו:

רב ושמואל. פליגי במפקיד פירות אצל חבירו אחרי רגלי מי הולכין:
מתניתא פליגא וכו'. וקשיא דאם תימר כרגלי מי שהיו מופקדין אצלו א"כ יביאו לו מפירותיו שהרי הם עירבו לבוא אצלו ואת אמרת דהולכין אחרי רגלי הנפקד:
תיפתר שהיה המפתח. מן החדר שמונחין שם הפירות ביד הבעלים או שלא מסרו להן הבעלים רשותו מבעוד יום וכגון שייחד להן רשות ואינן תחת רשות הנפקד ולפיכך הפירות ברשות הבעלים הן ולא ש"מ מהכא מידי לבעלמא:
ויי דא אמר. אלא מהיכא שמעינן דין זה אם כרגלי המפקיד או כרגלי מי שהן מופקדין אצלו:
דא. מכאן הוא דשמעינן מהסיפא מי שזימן אצלו וכו' והרי מכיון שזיכה להן מנותיהן ע"י אחר מערב י"ט לאו כרגלי מי שהיו מופקדין אצלו הן שהרי זה כמו שהופקדו המנות שלו אצל הבעל הבית ואי אמרת אחרי רגלי הנפקד הולכין אמאי מהני בזיכה להן מעי"ט שיוכלו להוליך בידיהם המנות למקום שהן הולכין אלא ש"מ אחר רגלי המפקיד הולכין הן:

הלכה ח

מי שזימן אצלו אורחים ביו"ט. לא יוליכו בידם מנות למקום שאין בעל הסעודה יכול לילך לשם. לפי שכל הסעודה הכל כרגלי בעל הסעודה לא כרגלי האורחים:
אלא א"כ זיכה להן אחר וכו'. כלומר שזיכה להן בעל הסעודה ע"י במנות אלו מערב י"ט ואמר לו זכה במנות הללו לפלוני ולפלוני דזכין לאדם שלא בפניו:
אין משקין ושוחטין את המדבריות. לפי שמוקצה הם. ומילתא אגב אורחיה קמ"ל דלשקי אינש בהמתו והדר לשחוט משום סרכא דמשכא שתהא נוחה להפשיטה. וכן ע"י השקאה נשמטו הסירכות החלושות מן הריאה:
הלנות באפר. באחו והוא חוץ לתחום דלאו דעתיה עלייהו:
אלו הן המדבריות וכו'. תוספתא היא בשלהי מכלתין:
אלו הן מדבריות הגדילות באפר. שחוץ לתחום לעולם. אע"פ שנכנסות לתחום בי"ט אין שוחטין אותן מפני שהן מוקצין:
הדא אמרה. מדברי רבי דקאמר דכל שאינו חוץ לתחום לעולם כאלו המדבריות אע"פ שבאו עכשיו מחוץ לתחום לתוך התחום בי"ט מותרים הם לשחוט ש"מ כלי הבא מחקי לתחום לתחום משחשיכה מותר לטלטלו וא"צ להמתין כלל:
ובלבד בארבע אמות. וחוץ לד' אמות לא יטלטלו:

אוקריה חד סרקיי. סוחר ערבי כיבדו ושלח לו כמהין ופטריות לדורון ובא ושאל לר' מנא אם מותר לקבלו הואיל ובא מחוץ לתחום היום וא"ל קבלין אותן מחמת שהוא שכן שלך ואוכלן בד' אמות:

סליק מס' ביצה